

ORIENTALIUM ECCLESIARUM
SYNOPSIS

SACROSANCTUM CONCILIUM

DECRETUM DE ECCLESIIS

SCHEMA DECRETI DE ECCLESIIS ORIENTALIBUS

SCHEMA DECRETI DE ECCLESIIS ORIENTALIBUS*

II * AD TOTUM SCHEMA

1) Mutetur titulus: *Schema Constitutionis declarativae et Decreti de Ecclesiis Orientis et Occidentis*; vel: *De Ecclesiis particularibus Orientis et Occidentis*; vel etiam: *De Ecclesiis particularibus*.

Partes vero sic mutantur:

Pars I: *De Ecclesiis particularibus in genere*

Pars II: *De Ecclesiarum Orientalium disciplina*

Pars III: *De unione Ecclesiarum in una, sancta, catholica et apostolica Christi Ecclesia* [E/181].

Resp.: Abbreviatio textus tali partitioni non amplius favet.

2) «Placet adumbratio novi textus a R. P. Abbate Ioanne Hoeck [E/480] proposita, praesertim his rationibus: a) quia brevior formam; b) quia sapit spiritum Orientalibus convenientem» [E/2255].

Resp.: Schema maiori ex parte probatum fuit praescripta maiori parte suffragiorum Commissionis.

3) Schema parum novi affert et mentalitatem, quae exclusive latina videtur, sapit [E/530].

Resp.: Provenit ex votis Antepreparatoriae et ex textibus Commissionis Praeparatoriae.

4) Unica est catholica Ecclesia, unicus proinde habeatur Codex Iuris Canonici, cum appendicibus pro singulis ritibus. SS. Congregationes omnes causas latinorum et orientalium simul tractent [E/528].

Resp.: Non pertinet ad schema nostrum.

5) «Oritur quaestio, utrum opportunum sit proponere Decretum peculiare de Ecclesiis Orientalibus, an ea, quae ibi tractantur, potius diversis aliis Decretis inserenda sint, praesertim Decreto de Ecclesia, necnon Decretis De Sacramentis, de Oecumenismo, etc.» [E/818].

Resp.: Opportunum videtur Commissioni Orientali et Comm. de coordinandis hoc expresse disposuit.

III * ANIMADVERSIONES QUAEDAM GENERALES IN SCHEMA

Quatuor dicenda videntur: 1) de schematis necessitate, 2) de eius materia, 3) de eius forma, 4) de eius ulteriori emendatione.

Ad 1), *de decreti necessitate*. – Summi Pontifices Commissionem de Ecclesiis Orientalibus constituerunt, tum Praeparatoriam, tum Conciliarem, eique non solum scopum et limites laborum statuerunt, sed etiam duabus vicibus in Concilio schema apparatus tractari iusserunt, et quidem: a) *in obsequium* erga Orientem christianum eiusque Ecclesias; b) *ad veram necessitatem* providendi vitae ecclesiasticae et religiosae Orientalium catholicorum, saltem quoad nonnullas quaestiones, quae eos tangunt; c) *debita ratione habita fratrum seiunctorum orientalium*. Exinde schema nostri decreti nullum praeiudicium motui oecumenico inferre intendit, imo, eidem inservire cupit, per pastorem et oecumenicam renovationem in communitates orientales catholicas induendam.

III

IV

OECUMENICUM VATICANUM II

ORIENTALIBUS CATHOLICIS (21 nov. 1964)

SCHEMA DECRETI DE ECCLE- 1-4
SIIS ORIENTALIBUS*Decretum DE ECCLE-
SIIS ORIENTALIBUS CATHO-
LICIS*

Ad 2), *de materia decreti*. – Schema nostrum breviter tractat: a) de rebus Orientalium *specificis*; b) de rebus vere *necessariis*, non autem de ceteris, quae desiderari poterunt; c) de solis rebus omnibus Ecclesiis Orientalibus *communibus*; d) de rebus *practicis* et faciliter in effectum deducendis; e) de materia praecipue *disciplinari*; f) de iis quae etiam *motum oecumenicum efficacius promovere possunt*. Iuvat denique adnotare, nostrum schema tantummodo de iis materiis agere, quae non ex quadam theoretica speculatione, sed *e votis Episcoporum hausta* sunt. Hoc vero genuinum valorem decreti demonstrat.

Ad 3), *de forma decreti*. – Iter sat longum schematis a nobis apparati, de quo supra locuti sumus, formam nostri decreti explicat et iustificat. «*Non multa, sed multum*»: valet adagium etiam quod attinet formam nostri decreti, quod exigit breviter expositionis, servata necessaria claritate. Quod obtinere valde laborioso conamine studuimus. Hanc ob causam quidam formam esse nimis iuridicam nobis obiciunt. Sed liceat fateri, breviter et clariter nullo modo esse notas peculiare iuridismi. Hanc ob breviter et praecisionem expressionis, *haud facile est ut aliquid mutari possit*, salva substantia materiae. Utique, ut nova addantur textui, via semper aperta manet. Liceat hic etiam notare, schema nostrum non solum quoad substantiam et materiam *esse vere collegiale*, sed etiam quoad formam. Ex peculiari sua constitutione, Commissio nostra semper *et exclusive in plenariis sessionibus egit* tum de materia tum de ipsa forma schematis, hanc et illam proponendo, emendando, perpoliando et tandem fere unanimiter probando.

Ad 4), *de ulteriori emendatione schematis*. – Viginti quinque Patres vel coetus Patrum usque ad diem 1 octobris currentis anni animadversiones in nostrum schema fecerunt, tum collectivae tum individuales, quae fere omnes numeros nostri schematis tangunt. Quinque sessionibus plenariis habitis, Commissio nostra omnia nobis proposita *attento et laborioso examini subiecit*, et quaedam ratione claritatis sufficienti numero suffragiorum admisit, alia vero non censuit esse admittenda, quia, vel formae vel substantiae decreti non respondebant, vel ad finem decreti *haud conducebant*, vel extra finem Concilii protendebantur. Quae tamen admissa fuerunt, *in foliis huic relationi adnexis inveniuntur*, uti modificationes textus impressi, quas Commissio nostra censuit inserendas [cf. *in notis*].

Gen. Cf. E/2559, E/2484, E/2600, E/2607, E/2582, E/2976.

IV Gen. RELATIO PARTICULARIS AD TOTUM SCHEMA [Cf. E/3499]

1 – 14 Patres petierunt ut schema «funditus» recognosceretur a Secretariatu ad unionem christianorum fovendam, in spiritu schematis «De Oecumenismo».

R. – Schema iam a Congregatione generali approbatum est.

2 – 2 Patres schematis suppressionem, potius quam modos, proponunt, petentes ut variae schematis partes ad alia remittantur schemata (De Oecumenismo, De pastoralis Episcoporum munere, etc.).

I

II

R. – Schema a Congregatione gen. quoad suam existentiam et substantiam iam approbationem obtinuit.

3 – 4 Patres petunt ut schema comparetur cum schematibus «De Ecclesia» et «De pastoralis Episcoporum munere» ad vitandas repetitiones et divergentias. Idem petit alius Pater addens citatis schematibus etiam illud «De Oecumenismo».

R. – In schemate «De Oecumenismo» sermo fit de Ecclesiis Orientalibus quae communionem cum Sede Apostolica non habent, et in contextu omnino diverso ac in nostro schemate. Quoad alia schemata, iam provisum fuit per explicationes datas occasione examinis modorum ad nn. 2-6.

4 – 2 Patres optant ut dicatur relationes inter varios ritus inspirati debere sensibus charitatis et benevolentiae.

R. – Provisum in schemate, in n. 4.

AD TITULUM DECRETI [**Tit.** Cf. E/3509, E/3799, E/3503]

Cf. Adnexum IV: *Relatio Generalis: Ratio modorum* 2).

5 – 95 Patres optant ut titulo addatur vox «catholicis». Quia de facto schema

III

---

agit de catholicis Ecclesiis.

R. – Commissio posuit hunc generaliorem titulum ob enuntiationes seu declarationes quae in schemate inveniuntur, quaeque etiam fratres seiunctos indirecte respiciunt, ut e. gr. de patrimonio spirituali. Hoc praemisso, admittitur a Commissione additio, ne maneat quoddam dubium de dispositionibus disciplinaribus decreti.

6 – 17 Patres proponunt ut titulus sic sonet: «De Ecc. Orientalibus communionem cum Sede Apostolica habentibus».

R. – Provisum in praecedenti modo accepto; de eadem re agitur.

7 – 1 Pater petit ut titulus sit: «De Ecclesiis particularibus».

R. – Schema non agit de Ecclesiis particularibus quibuscumque, sed praecise de orientalibus, propter rationes in prooemio adductas.

8 – 31 Patres, quamvis diversimode, omnes tamen petunt ut vox «ritus» introducat in titulo.

R. – Provisum per emendationem acceptam (sub 5).

IV

I [n. 1, 5, 1-5]

II [n. 1, 5, 1-3]

Pars I

DE DISCIPLINA ECCLESiarUM ORIEN-
TALIUM*Prooemium*

5 1.

1.

5

[*Prooemium*].*

Sancta Oecumenica Synodus
 2 Vaticana II, amplissima Patriar-
 charum ac Praesulum orienta-
 3 lium corona honestata, per-
 amanter oculos ad illas venera-
 biles Orientis

4 clesias convertit atque/in memo-
 riam laeta revocat merita quae
 5 illae decursu saeculorum inter

Orientalium Ecclesiarum
 instituta, ritus, tradi-
 2 tiones ecclesiasticas atque vi-
 tae christianae disciplinam Ec-
 3 clesia catholica semper magni
 facere consuevit.
 In eis, enim, utpote veneranda

II * Pars I: DE DISCIPLINA ECCLESiarUM ORIEN-
TALIUM (nn. 1-44)*Prooemium*N. 1 (N. 1 et novi textus): *Placet* ut maneat, salvis emendationibus.

6) «Omnino non placet, quia paternalismum sapit» [E/388, E/480].

Resp.: Non est in intentione, sed simplex benevolentia exprimitur ob peculiarem aspectum Orientis.

III [A] N. 1: Cf. E/2620, E/2582.

[B] N. 1: lin. 3: Dicatur: "*magni facit*" (loco "*magni facere consuevit*") [E/2602, E/2559, E/2563].

IV AD NUMERUM 1 (Prooemium) [Cf. E/3498, E/3500, E/3506, E/3556, E/3557, E/3552, E/3555, E/3592, E/3652, E/3653, E/3510, E/3656]

9 – 70 Patres petunt ut textus ita modificetur ut non videatur distinguere Ecclesias Orientales ab Ecclesia Catholica. Ad hos reducendi sunt et alii 57 Patres, qui propter eandem rationem petunt ut loco «Ecclesia catholica» (lin. 4) dicatur «Sancta Synodus». Eidem difficultati obviam ire desiderant alii 5 Patres, qui primas tres lineas supprimentes, addunt: «In Ecclesiis Orientalibus cum Sede Apostolica iunctis, utpote veneranda antiquitate praeclaras elucet...».

R. – Ecclesiae Orientales quamvis pars sint Ecclesiae Catholicae, ab illa tamen distinguuntur distinctione inadaequata, sicut membra corporis, quamvis omnes in corpore sint et simul corpus component, a corpore tamen distinguuntur. Ideo Commissio censuit prooemium esse servandum, etiam ob respectum debitum maioritati, quae ei assensum iam dedit.

10 – 2 Patres petunt ut omittantur lineae 10-20, quia eadem dicunt ac illa quae in schemate «De Oecumenismo» sunt.

R. – Non sunt supprimendae, quia diversus est in duobus casibus et sensus et contextus.

11 – 5 Patres desiderant ut omittantur verba «divinitus traditi», quia peculiaritates patrimonii orientalium non pertinent ad «divinitus tradita». Nam, ar-

III [n. 1, 55, 1-5]

IV [n. 1, 837, 1-3]

PROOEMIUM

55 1.

1.

837

[*Prooemium*] [A].

2	Orientalium Ecclesiarum instituta, ritus, traditiones ecclesiasticas atque vitae christianae disciplinam Ecclesia catholica semper <i>magnificat</i> [B].	9	Orientalium Ecclesiarum instituta, ritus <i>liturgicos</i> , traditiones ecclesiasticas atque vitae christianae disciplinam Ecclesia catholica magni facit.	2
3		12-17		3
4				
5	In eis enim, utpote veneranda		In eis enim, utpote veneranda	

guunt obicientes, quae divinitus tradita sunt, ad universam pertinent Ecclesiam.

R. – In schemate non tantum de «peculiaritatibus» patrimonii orientalium sermo fit. Immo, etsi omnia quae divinitus revelata sunt universae pertinere Ecclesiae, sed divina disponente Providentia, per Patres et per Orientales Ecclesias multa sunt quae universae Ecclesiae tradita et servata existunt (ex. g. de Chrismate conferendo a sacerdote simplici, etc.).

12 – Accedunt quidam tres modi, qui textum gravant, nihil novi afferentes.

13 – 5 Patres petunt ut conficiatur quidam epilogus.

R. – Provisum per epilogi redactionem (n. 30).

14 – 3 Patres petunt fluentiorem dictionem et citationem textuum S. Scripturae.

R. – Instructiones Commissionis de coordinandis laboribus textus brevissimos praescripserunt, quae legitima auctoritate emanatae sunt.

15 – 19 Patres, non attendentes ad emendationes a Commissione iam ante disceptationem in Aula probatas et introductas (Relatio), eas iterum proponunt.

16 – 13 sunt praeterea modi sine debita subscriptione.

17 – 23 Patres textum infra transcriptum inserendum proponunt: «De rebus disciplinariis Ecclesiarum Orientalium, quamvis ordinarie non sit Conciliorum Oecumenicorum decernere, cum iuxta traditionem ipsae de hisce providendi ius habeant et officium, tamen, votis plurimorum Patriarcharum et Hierarchy orientalium obsecundans, haec S. Synodus his quae sequuntur urgentioribus decisionibus libentissime praebet assensum».

R. – Concilia Oecumenica supremam in Ecclesia potestatem legislativam constituunt, ideoque pleno iure de Ecclesia universali et, a fortiori, de Ecclesiis particularibus decernunt. De facto Concilia Oecumenica et de fide et de disciplina Orientalium non minus quam Occidentalium decreverunt. Illa praeterea quae in hoc decreto continentur, Romani Pontificis iussu, a Commissione ab ipso inde ab initio praeparationis Concilii constituta, exarata et congregationi generali Concilii praesentata fuerunt. Ideo Commissio censuit textum hunc inseri non posse.

I [n. 1, 5, 5-13]

6 tam varias vicissitudines sibi et
catholicae universae [cf. ln. 10-
11]

Ec-
clesiae comparaverunt.

7 Percupiens, igitur, suas solli-
citudines erga has venerandas
8 Ecclesias, quae nunc sive in
Oriente/sive in Occidente con-
spiciuntur, patefacere, idque
9 spectans, ut/eaedem floreat, et
novo robore apostolico missio-
10 nem propriam/inter populos
Orientis explicent, nonnulla ca-
11 pita, a Patriarchis/ac Praesuli-
bus orientalibus proposita, pro-
12 bare et promulgare opportu-
num censuit, ceteris ad provi-
dentiam Synodorum Orienta-
13 lium nec non Sedis Apostolicae
remissis.

II [n. 1, 5, 3-11]

4 antiquitate praeclaris, elucet
5 ea quae a Patribus est et ab
6 Apostolis traditio,¹ quaeque
7 partem constituit divinitus tra-
8 diti atque indivisi universae/Ec-
clesiae patrimonii.
9 Ecclesiarum igitur Orientalium,
10 quae huius traditionis testes
sunt vivi, sollicitudinem gerens,
11 haec Sancta et Oecumenica/Sy-
nodus id
12 spectans ut eaedem floreat et
13 novo robore apostolico concre-
ditum sibi munus absolvant,
praeter ea, quae ad universam
spectant/Ecclesiam, [cf. ln. 4-5]

capita quaedam sta-
tuere decrevit, ceteris ad provi-
dentiam/Synodorum orienta-
lium nec non Sedis Apostolicae
remissis.

II ¹ LEO XIII, Litt. Ap. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894, in *Leonis XIII Acta*, vol. XIV, pp. 201-202.

II 7) l. 10 «Dicatur: “inter populos orientalium rituum”» [E/223].

Resp.: Provisum per aliam emendationem.

III [C] N. 1: lin. 4: Dicatur: «*ea quae ab Apostolis et ea quae a Patribus est traditio, ...*» (loco: «*ea quae a Patribus est et ab Apostolis traditio, ...*») [E/2551].

IV 18 – 1 Pater proponit ut in linea 7 dicatur: «*ea quae ab Apostolis per*

III [n. 1, 55, 5-20]

6 antiquitate praeclaris, elucet
 7 ea quae ab Apostolis et ea quae a
 8 Patribus [C] est traditio,¹ quaeque
 9 partem constituit divinitus tradi-
 10 ti atque indivisi universae Ec-
 11 clesiae/patrimonii.
 12 Ecclesiarum igitur Orientalium,
 13 quae huius traditionis testes
 14 sunt/vivi, sollicitudinem gerens,
 15 haec Sancta/et Oecumenica Syn-
 16 nodus id
 17 spectans ut/eaedem floreat et
 18 novo robore apostolico concre-
 19 ditum sibi munus absolvant,
 20 praeter ea, quae ad universam
 spectant/Ecclesiam, [cf. ln. 6-7]

capita quaedam sta-
 tuere decrevit, ceteris ad provi-
 dentiam Synodorum orienta-
 lium nec non Sedis Apostolicae
 remissis.

IV [n. 1, 837, 3-10]

antiquitate praeclaris, elucet ea
 18 quae ab Apostolis per
 15 Patres est traditio,¹ quaeque
 partem constituit divinitus reve-
 5 lati/atque indivisi universae Ec-
 6 clesiae patrimonii.
 10 Ecclesiarum igitur Orientalium,
 quae huius traditionis testes
 7 sunt vivi, sollicitudinem gerens,
 haec Sancta et/Oecumenica Syn-
 19 nodus
 ut/eaedem floreat et
 8 novo robore apostolico/concre-
 ditum sibi munus absolvant,
 9 praeter ea quae ad universam
 spectant/Ecclesiam, [cf. ln. 3-4]

capita quaedam sta-
 tuere decrevit, ceteris ad provi-
 dentiam Synodorum orienta-
 10 lium nec non Sedis Apostolicae
 remissis.

III, IV ¹ LEO XIII, Litt. Ap. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894: *Leonis XIII Acta*, vol. XIV, pp. 201-202.

Patres est traditio quaeque partem constituit divinitus revelati atque indivi-
 si...».

R. – Admittitur utpote dictio politior (evitatur repetitio: traditio-traditi).

19 – 1 Pater notat verbum «spectare» (lin. 13) in eadem structura logica diver-
 so sensu usurpari. Proponit sequentem dictionem: «... haec S. Synodus cupiens
 ut eaedem floreat et, novo robore apostolico, concreditum sibi munus absol-
 vant (omissis quae sequuntur), capita quaedam statuere ...».

R. – Admittitur solummodo dictio «cupiens», ceterum maneat textus.

I [n. 2, 5, 14]

II [n. 2, 5, 12-15]

*De Ecclesiis particularibus***De Ecclesiis particularibus**

14 2.

2.

12

[cf. n. 3, p. 6, ln. 1-4]

Sancta et catholica Ecclesia,
 quae est Corpus Christi Mysti- 13
 cum,/constat ex fidelibus, qui
 eadem fide, iisdem sacramentis
 et eodem regimine in Spiritu 14
 Sancto organice uniuntur, qui-
 que in varios coetus hierarchia 15

I * Caput I: «De Ecclesiis particularibus» (nn. 2-9). In hoc capite ea proponerentur, quae figuram Ecclesiarum Orientalium earumque promotionem in specie spectabant, quaeque in schemate praeparatorio «De Ritibus in Ecclesia» prostabant et a Commissione Centrali probata fuerunt, visis propositionibus Praelatorum et Universitatum ad Comm. Antepaeparatoriam transmissis. Placuit haec tractare sub titulo generaliore seu «De Ecclesiis particularibus», scilicet s. d. «ritibus» distinctis.

II I. *De Ecclesiis particularibus*

(in novo textu: *De Ecclesiis particularibus – De spirituali Ecclesiarum orientaliu patrimonio servando*).

8) In titulo huius capituli dicitur: «*De ritibus canonicis seu Ecclesiis*» [E/225].

Resp.: Deberet primum dari clara definitio termini «ritus».

9) «In casu suppressionis nn. 2 et 3 titulus sic mutandus videtur: «*De Ecclesiis Orientalibus tuendis atque fovendis*» [E/480].

Resp.: Esset forsitan quaedam restrictio quaestionis.

N. 2 (N. 2 et novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

10) Numeri 2 et 3 omitti possunt; melius in schema «de Ecclesia» inserantur; ceterum nostrum schema est abbreviandum. Vel saltem invertantur et emendantur [E/480].

Resp.: Post longam disceptationem Commissio stetit pro textu, salvis emendationibus.

III [A] ANIMADVERSIONES PARTICULARES IN SCHEMA. Post breve prooemium, in nn. 2, 3 et 4 sermo fit *de Ecclesiis particularibus*, quibus coalescit Ecclesia universalis seu catholica. Haec realitas nuper in Constitutione «*De Ecclesia*» in cap. III, n. 23, novo textu introducto, in Congregatione generali nostri Concilii admissa et probata fuit, affirmando varietatem in Ecclesia eius unitati non nocere, imo eam potius declarare. Hanc affirmationem schema nostrum ad *consecratoria practica* deducit quoad vitam Ecclesiae. Ritus, traditiones, disciplinas peculiarias legitima esse iisdemque plenum ius existendi affirmatur, interecclesiales seu interrituales relationes indicantur. Et haec valent non solum pro Ecclesiis Orientalibus, sed etiam pro Ecclesia Latina, quae una est ex Ecclesiis particularibus, prout quidam etiam proposuerunt ut expresse dicatur, et a Commissione acceptum fuit, et inter modos alligatos positum.

N. 2: Cf. E/2582.

IV * DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS [N. 2-4: Cf. E/3498, E/3592, E/3799]
 Cf. Adnexum IV: *Relatio Generalis: Ratio modorum* 3).

AD SUBTITULUM

20 – Loco «De Ecclesiis particularibus» quattuor suggeruntur tituli:
 9 Patres proponunt ut dicatur: «De Patriarchatibus»;

III [n. 2, 55, 21-56, 1]

IV [n. 2, 837, 11-13]

De Ecclesiis particularibus [A] 20-21 *De Ecclesiis particularibus seu Ritibus**

21	2.	22-23	2.	11
22	Sancta et catholica Ecclesia, quae/est corpus Christi Mysticum, constat ex/fidelibus, qui	24	Sancta et catholica Ecclesia, quae est corpus Christi Mysticum, constat/ex fidelibus, qui	12
23	eadem fide, iisdem sacramentis et eodem regimine in Spiritu	25	eadem fide, iisdem sacramentis et eodem regimine in Spiritu	13
24	Sancto organice uniuntur, quique in varios coetus hierarchia	25	Sancto organice uniuntur, quique in varios coetus hierarchia	13

9 Patres suggerunt etiam ut dicatur: «De Coetibus Ecclesiarum»;

3 Patres proponunt: «De Ecclesiis Rituum Orientalium». Ratio omnibus communis est: Schema «De Ecclesia» (n. 23) et schema «De pastoralis Episcoporum munere» (n. 11) significationem «ecclesia particularis» attribuit «dioecesi»; in schemate «de Ecclesia» dictio «coetus Ecclesiarum» adhibetur ad significandum hoc, quod in nostro schemate sub nomine «Ecclesiarum particularium» exprimitur.

21 – 2 Patres proponunt titulum: «De Ecclesiis Patriarchalibus, Archiepiscopalis seu Metropolitanis».

Ratio: Natura Ecclesiarum particularium nullatenus differt inter omnes ecclesias catholicas; insuper, cardo Ecclesiarum Orientalium est institutio patriarchalis seu archiepiscopalis vel metropolitana.

R. – Omnes hi tituli non placent. Ab immemorabili invaluit usus dictionis «Ecclesia», etiam «Ecclesia particularis». Est terminus analogus et est in usu ad denominanda templa (ecclesia-aedes), usque ad «Ecclesia universalis». Nihil obstat, quod in aliis schematibus etiam dioecesis vocatur «Eccl. particularis». Sensus nostri termini est determinatus claris verbis in n. 3. Nulla proinde confusio timenda est. Si tamen placeret etiam dictio «ritus», posset poni hic titulus: «De Eccl. particularibus seu Ritibus»; hoc modo tum una tum alia dictio sese ad invicem collustrarent. In nostro schemate una et alia est in usu, permiscue et eodem sensu.

AD NUMERUM 2 [Cf. E/3506, E/3652]

22 – 1 Pater desiderat suppressionem huius numeri; quia continet materiam schematis «De Ecclesia» (n. 23) et «De Oecumenismo» (n. 14), sapit ecclesiologiam latinam (Corpus Christi Mysticum), expressio «eodem regimine» veritati plene non respondet, et quae in linn. 17-20 scribuntur, offendunt Orientales.

R. – Commissio iam de hoc expresse egit, et standum est pro eius decisione.

23 – 8 Patres existimant hunc numerum iuxta schemata «De Ecclesia» et «De Pastoralis munere Epp.» esse recognoscendum, ut concordia inter schemata Concilii appareat et repetitiones vitentur.

R. – Adest concordia, praeterquam in dictione «ecclesiarum particularium», quae voces tamen complendae sunt (ut dictum est ad titulum); repetitiones vero necessariae sunt ex ipsa rei natura.

24 – 1 Pater vult ut expresse dicatur Ecclesiam latinam esse Ecclesiam particularem.

R. – Non videtur necessarium, cum schema agit de omnibus Ecclesiis, latina haud exclusa, quod affirmatur expresse in n. 3.

25 – 9 Patres modificant textum (pag. 56, linn. 1 ss.) hoc modo: «... quique in varias portiones Episcopo iunctos coalescentes, particulares Ecclesias constituunt. Diversae autem particulares Ecclesiae, decursu temporum, in varios coaluerunt coetus, qui organice coniuncti, propria disciplina, proprio liturgico

I [n. 2, 5, 14-19]

Ecclesiarum particularium
 Orientalium varietas in Ecclesia
 15 nedum eiusdem noceat catholicitati, eam potius declarat;
 16 Ecclesia enim catholica intendit,
 17 ut salvae et integrae maneant legitimae uniuscuiusque nationis vel regionis
 18 particulares
 19 traditiones /pariterque vult suam vitae rationem
 aptare variis temporum locorumque necessitatibus.¹

II [n. 2, 5, 15-20]

iunctos coalescentes, particulares
 Ecclesias constituunt. 16
 Earum/autem varietas in Ecclesia
 17 nedum eiusdem noceat unitati,
 18 eam potius/declarat; Ecclesiae enim catholicae hoc
 19 propositum est, ut salvae et integrae maneant legitimae uniuscuiusque
 20 particularis Ecclesiae traditiones, aedemque pariter
 vult suam vitae rationem aptare variis temporum/locorumque necessitatibus.²

I, II ² S. LEO IX, Litt. *In terra pax*, an. 1053: «Ut enim»; INNOCENTIUS III, Synodus Lateranensis IV an. 1215, cap. IV: «Licet Graecos»; Litt. *Inter quatuor*, 2 aug. 1206: «postulasti postmodum»; INNOCENTIUS IV, Ep. *Cum de cetero*, 27 aug. 1247; Ep. *Sub catholicae*, 6 mart. 1254, prooem.; NICOLAUS III, *Instructio Istud est memoriale*, 9 oct. 1278; LEO X, Litt. Ap. *Accepimus nuper*, 18 maii 1521; PAULUS III, Litt. Ap. *Dudum*, 23 dec. 1534; Pius IV, Const. *Romanus Pontifex*, 16 febr. 1564, § 5; CLEMENS VIII, Const. *Magnus Dominus*, 23 dec. 1595, § 10; PAULUS V, Const. *Solet circumspecta*, 10 dec. 1615, § 3; BENEDICTUS XIV, Ep. Enc. *Demandatam*, 24 dec. 1743, § 3; Ep. Enc. *Allatae sunt*, 26 iun. 1755, §§ 3, 6-19, 32; PIUS VI, Litt. Enc. *Catholicae communionis*, 24 maii 1787; PIUS IX, Litt. *In suprema*, 6 ian. 1848, § 3; Litt. Ap. *Ecclesiam Christi*, 26 nov. 1853; Const. *Romani Pontificis*, 6 ian. 1862; LEO XIII, Litt. Ap. *Praeclara*, 20 iun. 1894, n. 7; Litt. Ap. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894, prooem.; etc.

usu, theologico spiritualique patrimonio gaudent quique Patriarchatus vocantur. Horum Ecclesiarum coetuum varietas...», etc.

R. – Non vult schema nostrum loqui de dioecesisibus, sed de illa realitate, quae in schemate «De Ecclesia» (n. 23) aequivalet «coetui Ecclesiarum»; quoad «Ecclesiae particulares» provisum ut supra, in titulo.

II 11) l. 14 Post transpositionem nn. 2 et 3, mutetur initium: «Ideo Ecclesiarum...» [E/437].

Resp.: Providebitur, post absolutum examen numerorum.

12) l. 14-5 «Supprimatur sententia: “Ecclesiarum... declarat”, quia varietas intendenda est non velut tolerata» [E/388].

Resp.: Nihil praeiudicat textus, immo opportunus videtur.

13) l. 14 «Dicatur: “in Ecclesia catholica”» [E/223].

Resp.: Non expedit, quia subintelligitur.

14) l. 15 Loco «nedum eiusdem noceat catholicitati, eam potius declarat», dicatur: «eius catholicitatem declarat», ne suspicio alicuius concessionis habeatur [E/2253].

Resp.: Commissio accepit dictionem «unitati».

15) l. 15 Loco «catholicitati» posito «unitati», uti iam decisum, prosequendum: «eius potius catholicitatem demonstrat» [E/480].

Resp.: Per se nihil obstat; sed aliter provisum.

16) l. 15 «Post “in Ecclesia” addatur: “universalis”» [E/225].

Resp.: Non expedit; sufficit, quia subintelligitur.

17) l. 15 ss. Phrasis «Ecclesia enim... necessitatibus» (lin. 19) sic mutetur: «Quare haec Sancta Synodus Oecumenica priorum sequens exempla, singularum Ecclesiarum particularium legitimas traditiones agnoscit ac sancte et in-

III [n. 2, 56, 1-11]

IV [n. 2, 837, 13-19]

2	iunctos coalescentes, particulares Ecclesias constituunt.	26	iunctos coalescentes, particulares Ecclesias seu ritus constituunt.	14
3	<i>Inter eas mirabilis communio vi-</i>	27	<i>Inter eas mirabilis viget/com-</i>	15
4	<i>get, ita/ut</i> [B] varietas in Eccle-	28	<i>munio, ita ut varietas in Eccle-</i>	
5	sia nedum eiusdem/noceat uni-	29	sia nedum eiusdem/noceat uni-	16
6	tati, eam potius declarat;	30	tati, eam/potius declaret;	17
7	Ecclesiae enim catholicae hoc		Ecclesiae enim catholicae hoc	18
8	propositum/est, ut salvae et in-		propositum est, ut salvae et/in-	19
9	tegrae maneant legitimae unius-		tegrae maneant unius-	
10	cuiusque particularis Ecclesiae		cuiusque particularis Ecclesiae seu ritus	
11	traditiones, eademque pariter		traditiones./eademque pariter	
	vult suam/vitae rationem		vult suam vitae rationem	
	aptare variis temporum/locorum-		aptare variis temporum locorum-	
	que necessitatibus. ²		que necessitatibus. ²	

III, IV ² S. LEO IX, Litt. *In terra pax*, an. 1053: «Ut enim»; INNOCENTIUS III, Synodus Lateranensis IV, an. 1215, cap. IV: « Licet Graecos »; Litt. *Inter quatuor*, 2 aug. 1206: «Postulasti postmodum»; INNOCENTIUS IV, Ep. *Cum de cetero*, 27 aug. 1247; Ep. *Sub catholicae*, 6 mart. 1254, prooem.; NICOLAUS III. Instructio *Istud est memoriale*, 9 oct. 1278; LEO X, Litt. Ap. *Accepimus nuper*, 18 maii 1521; PAULUS III, Litt. Ap. *Dudum*, 23 dec. 1534; PIUS IV, Const. *Romanus Pontifex*, 16 febr. 1564, § 5; CLEMENS VIII, Const. *Magnus Dominus*, 23 dec. 1595, § 10; PAULUS V, Const. *Solet circumspecta*, 10 dec. 1615, § 3; BENEDICTUS XIV, Ep. Enc. *Demandatam*, 24 dec. 1743, § 3; Ep. Enc. *Allatae sunt*, 26 iun. 1755, §§ 3, 6-19, 32; Pms VI, Litt. Enc. *Catholicae communionis*, 24 maii 1787; PIUS IX, Litt. *In suprema*, 6 ian. 1848, § 3; Litt. Ap. *Ecclesiam Christi*, 26 nov. 1853; Const. *Romani Pontificis*, 6 ian. 1862; LEO XIII, Litt. Ap. *Praeclara*, 20 iun. 1894, n. 7; Litt. Ap. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894, prooem.; etc.

tegre declarat esse servandas, tuendas atque fovendas, dummodo non aliud suadeant vel poscant temporum locorumque necessitates» [E/480].

Resp.: Nihil obstat quominus admittatur, sed sufficit textus.

18) l. 16. Sic corrigatur: «Ecclesia, quia est catholica, intendit...» [E/530].

Resp.: Sufficit textus. Subintelligitur.

19) «Hortentur Orientales ad mutationes quasdam, quae tamen ad latinisationem non dirigantur» [E/220].

Resp.: Textus substitutivus non datur; idea tamen iam adest in textu.

20) «Invitandi sunt Orientales ad adaptationem hodiernis conditionibus...» [E/252].

Resp.: In hoc numero nihil agendum de hac re.

III [B] N. 2: lin. 15: Dicatur «constituunt. *Inter eas mirabilis communio viget, ita ut varietas...*» (loco «Earum autem varietas...») [E/2582, E/2563].

IV 26 – 4 Patres censent addenda post «Ecclesias constituunt» (lin. 3) sequentia: «inter se mirabili modo communionem efformantes».

R. – Haec additio iam facta est, prout ad calcem Relationis.

27 – 1 Pater vellet ut de «communione» ad mentem Orientalium fusius tractetur; cum haec tractatio desit, ideo paragraphus (nn. 2-4) insufficiens est.

R. – Nostrum schema agit de communione inter omnes Ecclesias. Non necessaria tamen videtur tractatio de hac communione ad mentem Orientalium.

28 – 1 Pater desideraret ut in nostro textu sermo fieret de *Ritibus*, v. g. De ritibus orientalibus Ecclesiae, et non de Ecclesiis, quia Ecclesia est unica.

R. – Dictio «ritus» sensu stricto in nostro schemate refertur ad res liturgicas, et unum tantummodo est ex elementis quae constituunt «ritum» sensu latiori

I

II

sumpto, seu pro quadam particulari Ecclesia. In nostro schemate hoc secundo sensu utimur pluribus in locis, ut dictione aequivalente.

29 – 1 Pater vult emendare lin. 5, et loco «declarat» ponit: «eam potius efficit pulchriorem; ideo Ecclesia...».

Ratio: Quia «varietas» non potest declarare «unitatem», sed conferre ad «pulchritudinem»; ideo Ecclesia servat varietatem.

III

R. – Schema nostrum instat potius in unitate, et non in pulchritudine. Ratio vero existentiae varietatis in Ecclesia non ex sola deducitur pulchritudine, sed potius ex ipsa necessitate, ex traditione, etc.

30 – 9 Patres loco «particularis Ecclesiae» (lin. 8) ponunt «coetus Ecclesiarum».

R. – Rationes et responsiones iam supra propositae sunt.

IV

I [n. 3, 6, 1-6]

II [n. 3, 5, 21-23]

6 3.

3.

21

Sancta enim et catholica Ecclesia, quae est Corpus Christi Mysticum, organice constat ex fidelibus, qui fide, sacramentis et/regimine uniuntur, atque in coetus hierarchia iunctos coalescentes, particulares Ecclesias constituunt.

[cf. n. 2, p. 5, ln. 12-15]

Huiusmodi particulares/Ecclesiae,

Huiusmodi particulares Ecclesiae,

ritibus, uti aiunt, scilicet liturgia et ecclesiastica disciplina

licet ritibus, ut aiunt, nempe liturgia, ecclesiastica disciplina et patrimonio spirituali

partim differens, aequa-

partim inter se/differant, aequa-

22

23

II N. 3 (NN. 2-3 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

21) «Non placet paragraphus in genere sumpta» [E/388].

Resp.: Non datur textus substitutivus.

22) «Uniformis sit usus dictionis “ritus”» [E/225].

Resp.: Providebitur in singulis numeris et proponantur textus.

23) l. 1-4 «Omittatur dictio: “Sancta enim... constituunt”, quia pertinet potius ad schema “de Ecclesia”» [E/223, E/441].

Resp.: Non obstat alia schemati, et est quasi scholion theologicum dogmaticae evolutionis, quod optime ponitur ut reformabile, ad mentem Const. «De Ecclesia».

24) l. 2-3 «Videtur his adnumerandum esse adhuc unum vinculum et quidem principale, quod etiam ut internum et externum considerati possit, nempe enumeratam a S. Paulo in *Col.* 3, 14, caritatem» [E/181].

Resp.: Non agitur hic de schemate theologico; de hoc in «de Ecclesia».

25) l. 2 «Loco “fide” aptius dicatur: “professione fidei”» [E/326].

Resp.: Sufficit textus, quia subintelligitur.

26) l. 2 «Dicatur: “... Mysticum et populus Dei”» [E/181].

Resp.: Provisum in schemate «De Ecclesia».

27) l. 5 Addatur: «... liturgia, ecclesiastica disciplina et spiritualitate partim differentes...» [E/2179].

Resp.: Potest admitti, et positum fuit: «patrimonio spirituali».

28) l. 4-6 Adiungatur mentio elementi formalis Ecclesiarum particularium hoc modo: «Huiusmodi particulares Ecclesiae, quas uti sui iuris expresse vel tacite agnoscit Suprema Auctoritas Ecclesiastica, ritibus, etc.» [E/225].

Resp.: Non videtur necessarium ut hoc elementum hic ponatur.

29) l. 6 «Dicatur: “omnes tamen concreduntur”, loco “aequali modo concreditaе sunt”, quia non sunt aequali modo concreditaе Ecclesia romana vel occidentales» [E/440].

Resp.: Romanus Pontifex habet iurisdictionem ordinariam et immediatam in totam Ecclesiam.

30) l. 6-7 Addatur: «... Concreditaе sunt supremo pastoralis gubernio Romani Pontificis, qui hucusque (vel: usque nunc) Beato Petro in primatu super universam Ecclesiam divinitus succedit» [E/475].

Resp.: «Supremo» potest admitti; «hucusque» tamen potest intelligi ut aliquid non permanens.

31) l. 6 «Post “disciplina” addatur: “necnon et constitutione, theologia et spirituali patrimonio” (ut saltem una vice elementa praecipua enumerentur)»

III [n. 3, 56, 13-17]

IV [n. 3, 838, 1-3]

13 3.

31-33 3.

838

[cf. n. 2, p. 55, ln. 21-p. 56, ln. 2]

[cf. n. 2, p. 837, ln. 11-14]

14 Huiusmodi particulares Eccle-
 15 siae, *tum Orientis tum Occiden-*
 16 *tis*, [A] licet ritibus, ut aiunt, nem-
 17 pe liturgia, ecclesiastica di-
 disciplina et patrimonio spirituali
 partim inter se differant, aequa-

32 Huiusmodi particulares Eccle-
 34 siae, *tum Orientis tum Occiden-*
 tis, licet ritibus, ut aiunt, nem-
 pe liturgia, ecclesiastica di-
 disciplina et patrimonio spirituali
 partim inter se differant, aequa-

2

3

[E/480].

«Loco “aequali modo” dicatur: “omnes”; loco “pastorali gubernio” dicatur: “fraternae curae” (“et Tu... confirma fratres”)» [E/480].

Resp.: Sufficit textus.

III [A] N. 3: lin. 21: Dicatur: «Huiusmodi particulares Ecclesiae, *tum Orientis tum Occidentis*, licet ritibus...» [E/2582, E/2976].

IV AD NUMERUM 3 [Cf. E/3506, E/3590, E/3658]

31 – Patres qui postulaverunt, ut numerus 2 recognosceretur (cf. n. 2, mod. 23), idem postulant etiam quoad numerum 3 et speciatim pro usu vocis «coetus Ecclesiarum».

R. – Idem ac supra ad numerum 2.

32 – 1 Pater sic dicit: «Cum omnes Ecclesiae Orientales unitae realitatem primatus Petri scrupulose admittant, et de primatu Petri iam in aliis schematis sat sermo est, melius esset hic in spiritu traditionis orientalis *unitatem sublineare* communionis ecclesiarum orientalium inter se, fundatam in SS. Eucharistia et in Collegio Episcoporum».

R. – Non agitur tantummodo de Ecclesiis Orientalibus, verum etiam occidentalibus. Quoad primatum Petri, Commissio non vidit dictiones superfluas in textu.

33 – 1 Pater suadet suppressionem totius numeri 3, quia: a) iam satis provisum in materia in schemate «de Oecumenismo», b) lineae 17-20 non respondent veritati historicae, eo quod non eadem ratione conceduntur Ecclesiae Orientales gubernio R. Pontificis, ac occidentales, c) lineae 21-27 non respondent veritati historicae, eo quod olim R. Pontifex non moderatus est propagationem fidei, d) verba «ad propagandam fidem catholicam» sapit proselytismum erga Orientales et illos offendit.

R. – Non est mera repetitio schematis «De Oecumenismo»; agitur de iure R. Pontificis in primatu, non de eiusdem evolutione historica et exercitio; paritas omnium Ecclesiarum in propaganda fide, nullomodo potest offendere Orientales.

34 – 2 Patres postulant additionem post «particulares Ecclesiae» (lin. 13) sequentium verborum: «cum Orientis tum Occidentis».

R. – Provisum iam antea (cf. Relatio).

35 – 1 Pater addit post «patrimonio spirituali» (lin. 16) «et doctrinali».

R. – Non placet, quia oppositionem quamdam creat inter patrimonium spirituale et doctrinale, cum econtra doctrinale continetur in patrimonio spirituali.

I [n. 3, 6, 6-11]

li modo concreditae sunt
 7 pastorali/gubernio Romani Pon-
 tificis, qui Beato Petro in prima-
 8 tu super/universam Ecclesiam
 divinitus succedit.
 9 Eadem proinde pollent/di-
 gnitate, [cf. ln. 11]
 iisdem fruuntur iuribus,
 etiam
 10 quod attinet ad propagandam
 fidem catholicam ubique terra-
 rum sub
 11 moderamine Romani Pontificis;
 nulla vero Ecclesia ratione ritus
 ceteris praestat.

II [n. 3, 5, 23-28]

li tamen modo concreduntur
 24 pastoralis gubernio Romani/Pon-
 tificis, qui Beato Petro in prima-
 tu super universam Ecclesiam
 25 divinitus succedit.
 Eadem proinde pari pollent di-
 26 gnitate ita ut nulla earum/cete-
 ris praestet ratione ritus, atque
 iisdem fruuntur iuribus et te-
 27 nentur/obligationibus, etiam
 quod attinet ad propagandam fi-
 dem catholicam/ubique terra-
 28 rum sub
 moderamine Romani Pontificis.
 [cf. 25-26]

II 32) l. 8 «Adverbium “divinitus” omittatur, vel eius loco dicatur: “iure divi-
 no”» [E/480].

«Loco “Eadem pollent” dicatur: “ceteroquin omnes eadem gaudent”»
 [E/480].

Resp.: Sufficit textus.

33) l. 9 «Post “dignitate” inseratur: “et autonomia”; post “iuribus” inseratur:
 “iisdemque tenentur obligationibus”» [E/480].

Resp.: «Autonomia» est vox non omnimode clara. «Ius» etiam includit obli-
 gationes correlativas.

34) l. 10-1 Praecisanda est expressio «sub moderamine Romani Pontificis»
 nec in oblivionem danda unificatio, partim iam in actu, culturae humanae, ad
 quam etiam pluralitas rituum respectum habet [E/530].

Resp.: Non videtur relatio inter duo alligata.

35) l. 10 «Deleantur verba “sub moderamine Romani Pontificis” (quia per se
 patet; cf. lin. 7)» [E/480].

Resp.: Maneat textus, claritatis gratia.

III [B] N. 3: lin. 23: Cf. E/2559, E/2563, E/2545.

[C] N. 3: lin. 27: Dicatur: «etiam quod attinet ad *Evangelium praedicandum*
in universum mundum (cf. *Mc.* 16, 15), sub moderamine...” (loco: “attinet ad
 propagandam fidem catholicam ubique terrarum”) [E/2582].

IV 36 – 2 Patres modificant lineas 17-27 ita: «... differant tum inter se, tum
 ab Ecclesia latina, eiusdem tamen Ecclesiae Catholicae partes integrantes sunt
 in communione cum Ecclesia Romana. Pari proinde pollent dignitate omnes
 Ecclesiae cuiusvis ritus, atque iisdem fruuntur iuribus et tenentur obligati-
 onibus, praesertim ad propagandam fidem».

R. – Substantia huius emendationis iam adest in emendatione antea admissa a
 Commissionem (Relatio).

37 – 2 Patres loco «pastorali gubernio» ponunt: «pastorali sollicitudini» vel
 «pastorali curae et responsabilitati», quia faveret menti oecumenicae, et quia

III [n. 3, 56, 17-27]

IV [n. 3, 838, 3-8]

18	li tamen/modo concreduntur	38,40	li tamen modo concreduntur	
19	pastorali gubernio/Romani Pon-	37	pastorali/gubernio Romani Pon-	4
20	tificis, qui Beato Petro in prima-		tificis, qui Beato Petro in prima-	5
	tu super universam Ecclesiam		tu super universam/Ecclesiam	
21	divinitus succedit [B].		divinitus succedit.	
22	Eaedem proinde pari pollent/di-	42	Eaedem proinde pari pollent di-	6
	gnitate ita ut nulla earum ceter-		gnitate, ita ut/nulla earum ceter-	
23	is praestet ratione ritus, atque		is praestet ratione ritus, atque	
24	iisdem fruuntur/iuribus et ten-		iisdem fruuntur iuribus et/te-	7
	nentur obligationibus, etiam		nentur obligationibus, etiam	
25	quod attinet ad <i>Evangelium</i>	43	quod attinet ad <i>Evangelium</i>	
26	<i>praedicandum in universum</i>		<i>praedicandum in/universum</i>	8
27	<i>mundum</i> (cf. <i>Mc.</i> 16,/15) [C], sub	44	<i>mundum</i> (cf. <i>Mc.</i> 16, 15), sub	
	moderamine Romani Pontificis.		moderamine Romani Pontificis.	
	[cf. ln. 22-23]		[c. ln. 6].	

vox «gubernium» est nimis iuris latini (lin. 18).

R. – Non placet, quia mutat sensum textus, qui verbo «gubernio» vult significare potestatem R. Pontificis.

38 – 1 Pater, post «tamen modo» addit: «eodem modo ac Ecclesia Occidentalis» (lin. 17 s.).

R. – Provisum iam in textu emendato, in principio numeri.

39 – 1 Pater, post «differant» (lin. 17) sequentia addit: «omnes tamen aequo iure constituent Ecclesiam, quae concreduntur pastorali gubernio», etc.

R. – Idea iam continetur in textu, unde additio superflua est.

40 – 17 Patres desiderant ut supprimantur lineae 17-21: «aequali tamen modo... succedit». Et in fine lin. 27 addunt: «Successoris Petri», quia hoc modo evitatur quaestio disputata «de aequali modo» et tamen servatur primatus R. Pontificis.

R. – Pluries de hoc tractavit Commissio, et iterum renuit suppressionem suffragio expresso, quia agitur de substantia textus iam probati.

41 – 1 Pater post «differant» (lin. 17 ss.) ita modificat textum: «omnes tamen iure divino eadem ratione concreduntur pastorali gubernio Romani Pontificis».

R. – Cum in textu agatur de organizationibus ecclesiasticis hierarchice constitutis, v. g. de patriarchatibus, etc. (et non de dioecesibus), non est intentio Concilii quaestionem de his organizationibus dogmatice definire.

42 – 1 Pater desiderat suppressionem linn. 22-27, utpote superfluarum.

R. – Non sunt superfluae, sed est res opportuna ad vitandos quosdam abusos.

43 – 1 Pater vult retinere verba textus non emendati, scil. «ad propagandam fidem catholicam» (lin. 25 ss.).

R. – Textus emendatus (Relatio) desumptus est ex Evangelio.

44 – 1 Pater desiderat ut deleantur verba: «sub moderamine R. Pontificis» (lin. 27), quia superflua, nimis frequens recordatio R. Pontificis, quae frequentia suggerit quamdam suspicionem acsi doctrina de primatu non satis agnita sit.

R. – Non placet, quia adsunt rationes gravissimae huius moderaminis in hoc gravissimo negotio propagationis fidei.

I [n. 4, 6, 12-13]

II [n. 4, 5, 29-6, 3]

12 4.

4.

29

[cf. n. 5, ln. 18-22]

Provideatur igitur ubique terrarum tuitioni atque incremento omnium Ecclesiarum particularium, ac propterea constituantur paroeciae atque propria cuiusque hierarchia, ubi id postulat bonum spirituale/fidelium;

13 In hac tamen diversitate Hierarchae variarum Ecclesiarum particularium in eodem territorio iurisdictionem obtinentes,

Hierarchae vero variarum Ecclesiarum particularium in eodem/territorio iurisdictionem obtinentes,

II N. 4 (N. 4 et novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

36) «Tollatur iurisdicatio personalis ratione ritus, ob bonum Ecclesiae» [E/301].

Resp.: Lectum.

37) «Designentur ii, qui praesident et convocant collationes periodicas et provideatur de coetu permanenti interrituali» [E/220].

Resp.: Ad schema «de Episcopis» pertinet, et tractabitur.

38) «Clarius specificetur terminus “ritus”» [E/225].

Resp.: Provisum, et proponatur textus in forma.

III [A] N. 4 *Primo*. – Quaesitum fuit: *Cuinam ritui accensendi erunt acatholici baptizati orientalis ritus, qui Catholicam Ecclesiam ingrediuntur?* Canone 11 § 1, qui in Motu Proprio a verbis incipiente «*Cleri sanctitati*» die 11 mensis iunii, anno 1957 continetur, eligendi libertas ipsi conceditur, hisce verbis: «Ritum quem maluerint amplecti possunt»; quibus tamen adiungitur: «Optandum tamen est ut ritum proprium retineant».

Attamen Schema ad numerum quartum haec proponit: «... omnes denique et singuli fideles, necnon baptizati acatholici ad Ecclesiam catholicam convenientes, proprium ubique terrarum retineant ritum, salvo iure, in casibus particularibus, recurrenti ad Sedem Apostolicam; eumque colant et pro viribus observent».

Commissio scilicet eo intendit, ut Orientis communitatum ac rituum integritas adamussim defendatur atque servetur; attenta quidem seiunctorum fratrum sollicitudine proprium patrimonium totis viribus tuendi.

Longe maior pars membrorum Commissionis mentem suam professa est, quae concordat cum verbis schematis, et quae respondet condicionibus plurium Communitatum catholicarum in Orientis regionibus, quod attinet autem ad alias Communitates, quibus videtur concedenda esse maior libertas quoad transitum ad alium ritum, satis provisum est per recursum ad [Sanctam] Sedem *Apostolicam*. [Quaestio remanet vexata. Erat traditionale quod patriarcha latinus staret pro libertate necnon alii [E/2159, E/2235, E/2261, E/2197, E/2260, E/2224, E/2205, E/2186]. Sed tres patriarchae [E/2976] scripserunt litteras non pro liberatate sed pro schemate ut proponitur].

IV * AD NUMERUM 4 [Cf. E/3499, E/3508, E/3504, E/3506, E/3510, E/3561, E/3601, E/3560, E/3602, E/3558, E/3559, E/3563, E/3656, E/3591, E/3592, E/3801, E/3655, E/3654, E/3657, E/3798, E/3800].

Cf. Adnexum IV: *Relatio Generalis: Relatio modorum* 4).

Numerus hic maximo notatur numero modorum, praesertim in ultima eiusdem parte, scil. pag. 6, linn. 6-10.

III [n. 4, 56, 28-35]

IV [n. 4, 838, 9-13]

28	4. [A]	45	4. *	9
29	Provideatur igitur ubique terra-	46	Provideatur igitur ubique terra-	10
30	rum/tuitioni atque incremento		rum tuitioni atque incremento	
31	omnium Ecclesiarum particula-		omnium/Ecclesiarum particula-	11
	rium, ac propterea constituan-		rium, ac propterea constituan-	
	tur paroeciae atque propria		tur paroeciae atque propria	
32	hierarchy, ubi id postu-	47	hierarchy, ubi id postu-	12
33	lat bonum spirituale/fidelium;	48	lat bonum spirituale fidelium.	13
	Hierar-	49	Hierar-	
34	chae vero variarum Ecclesiarum		chae vero/variarum Ecclesiarum	
35	particularium in eodem territo-		particularium in eodem territo-	
	rio iurisdictionem obtinentes,		rio iurisdictionem obtinentes,	

A) *Quoad primam partem* eiusdem numeri 4 (de incremento et conservatione Eccles. p.).

45 – 94 Patres substituere cupiunt hanc partem (lin. 28-33) hoc textu ex schemate «De pastoralis Epp. munere» (n. 21, ad 3) desumpto: «Provideatur... incremento omnium Ecclesiarum coetum, sive per sacerdotes aut paroecias eiusdem ritus, sive per Vicarium episcopalem aptis facultatibus instructum et, si casus ferat, etiam caractere episcopali ornatum, sive per ipsum Ordinarium diversorum rituum proprio munere fungentem, sive per propriam cuiusque hierarchiam, ubi id bonum spirituale, iudicio Apostolicae Sedis, postulat fidelium».

R. – Huic desiderio opponi videtur tam n. 9 emendatus nostri schematis, quam n. 11 cap. II schematis «De pastoralis Epp. munere», ubi expresse dicitur: «Episcopi tamen agnoscant iura, quae sive patriarchis Ecclesiarum Orientalium sive aliis hierarchicis Auctoritatibus legitime competunt».

46 – 12 Patres desiderant simpliciter *unum Ordinarium in territorio*.

R. – Provisum.

1 Pater desiderat ut *statim* provideatur huic incremento (lin. 29), uti habetur in n. 9 de Patriarcharum iuribus.

R. – Haec omnia excedunt competentiam Commissionis. Ad Comm. post-conc. 47 – 8 Patres postulant, ut post verba «ubi id» (lin. 32) addatur: «*revera* postulat».

R. – Non videtur necessaria additio. Subintelligitur.

48 – 1 Pater desiderat ut post verbum «fidelium» (lin. 33) addantur haec: «quando hoc fieri possit sine detrimento hierarchiae localis aut alius ritus fidelium».

R. – Additio superflua, quia haec omnia subintelliguntur.

B) *Quoad secundam partem* eiusdem numeri 4ⁱ (de collaboratione interrituali).

49 – 9 Patres desiderant ut redeatur ad textum schematis «de pastoralis Episcoporum munere», n. 38, ad 6um, qui sic sonat:

«Enixe commendatur ut Praesules Orientalium Ecclesiarum, in disciplina propriae Ecclesiae in Synodis promovenda et ad opera in bonum religionis efficacius fovenda, rationem etiam habeant boni totius territorii, ubi plures Ecclesiae diversorum rituum extant, consilii in conventibus interritualibus collatis, iuxta normas a competenti Auctoritate statuendas».

R. – Non placet mutatio, quia a) noster textus latius patet, quia considerat omnes Ecclesias, latina haud exclusa, b) agit de relationibus et collaboratione interrituali, quae etiam infra Synodos et conferentias episcopales valet, i. e. etiam in singulis dioecesibus et fere quotidie actuatur, ubi opus est.

I [n. 4, 6, 13-17]

14 curent, collatis in pe-
 15 riodicis conferentiis consiliis,
 16 unitatem actionis fovere, et, vi-
 17 ribus unitis, communia adiuva-
 re opera, ad bonum/religionis
 expeditius promovendum et cleri
 disciplinam efficacius tuendam.²

II [n. 4, 6, 3-6]

curent, collatis consiliis in pe-
 riodicis conferentiis, 4
 unitatem actionis fovere, et, vi- 5
 ribus unitis, communia/adiuva- 6
 re opera, ad bonum religionis
 expeditius promovendum et cleri
 disciplinam efficacius tuendam.³

[cf. n. 9]

Omnes denique et singuli fi-

F, II ³ PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 4.

III [B] N. 4: lin. 5: Cf. E/2582, E/2563.

IV 50 – 2 Patres desiderant ut dicatur loco «conferentiis» (lin. 36) «*conventibus*».
 R. – Admittitur emendatio.

51 – 49 Patres (ex quibus 2 passum de laicis omiserunt) desiderant ut addatur
 post verbum «tuendum» (lin. 40) sequens textus: «Hierarchae provideant
 etiam, ut ascendentes ad Ordines sacros bene instruantur de ritibus et praeser-
 tim de normis practicis in materiis interritualibus, immo et laici in instructio-
 ne catechetica de ritibus, eorum momento et de libera communione secundum
 normas Ecclesiae Universalis doceantur».

R. – Admittitur, quibusdam melius aptatis: «Omnes clerici et ascendentes ... de
 ritibus eorumque normis doceantur».

C) *Quoad tertiam partem* eiusdem numeri, scil. de servando proprio ritu (lin. 4-10).
 Plures de hoc textu agunt et varii varia proponunt (circa 620 Patres). De his om-
 nibus Commissio examen instituit et difficultatem per suffragationem horum
 modorum solvere conata est. Loco enim verborum: «omnes denique... obser-
 vent» (lin. 4-10) haec proposita fuerunt:

52 – 355 Patres desiderant talem textum: «Omnes denique et singuli fideles
 proprium ubique terrarum retineant ritum eumque colant et pro viribus obser-
 vent, salvo iure, pro acatholicis baptizatis ad Ecclesiam convenientibus, eli-
 gendi alium ritum, si hoc ab eis ut conditio necessaria interponatur».

Ex his 1 Pater id ad latinum ritum tantum applicat; 1 Pater omisit «ubique ter-
 rarum», et addidit post «salvo iure»: «recurrendi ad S. Sedem in casibus parti-
 cularibus et...»; 1 Pater omisit verbum «necessaria».

R. – Textus hic placuit 8, non placuit 14 Membris Commissionis.

53 – 131 Patres proponunt talem textum: «Omnes denique et singuli fideles
 proprium ubique terrarum retineant ritum, salvo iure in casibus particularibus
 recurrendi ad Sedem Apostolicam, eumque colant et pro viribus observent.
 Baptizati tamen acatholici ad Ecclesiam catholicam convenientes ritum quem
 maluerint amplecti possunt; optandum tamen ut ritum proprium retineant».

54 – 78 Patres sic proponunt: «Omnes denique... observent, salvo iure, pro aca-
 tholicis baptizatis ad Ecclesiam convenientibus, eligendi alium ritum».

R. – Modus placuit 7, non placuit 15 Membris Commissionis.

55 – 23 Patres talem textum proponunt, quoad ultimam partem textus: «Bapti-
 zati acatholici ritus orientalis, qui ad catholicam Ecclesiam admittuntur, ritum

III [n. 4, 56, 35-57, 1]

IV [n. 4, 838, 13-19]

36	curent./collatis consiliis in pe- riodicis conferentiis,	50	curent, collatis consiliis in pe- riodicis <i>conventibus</i> ,	14
37	unitatem actionis fovere, et, vi- ribus unitis, communia adiuva-	51	unitatem actionis/fovere, et, vi- ribus unitis, communia adiuva-	18
38	re opera, ad bonum/religionis [B]	52	re opera, ad bonum religionis	19
39	expeditius promovendum et/cleri	53	expeditius promovendum et cleri	20
40	disciplinam efficacius tuendam. ³	54	disciplinam efficacius tuendam. ³	21
57	Omnes denique et singuli fi-	55-62	<i>Clerici omnes/et ascendentes ad ordines sacros bene instruantur de ritibus et praesertim de/normis practicis in materiis interritualibus, imo et laici in institutione catechetica de ritibus eorumque normis doceantur.</i>	19

III, IV ³ PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 4.

quem maluerint amplecti possunt; optandum tamen ut ritum proprium retineant». Textus est talis qualis can. 11 MP. «Cleri sanct.».

R. – Est lex vigens. Modus placuit 8, non placuit 14 Membris Comm. ·

56 – 15 Patres hanc vel similem formam proponunt: «Omnibus et singulis fidelibus necnon baptizatis acatholicis ad Ecclesiam catholicam convenientibus conceditur plena libertas ritum quem maluerint amplectendi».

Unus autem Pater et talem adiungit rationem: «Ritus debent esse territoriales (et utinam ad paucos reducantur in Oriente); si omnes eandem fidem habemus, cur non debent mutare ritum ii, qui mutant territorium?» Alter vero Pater sic et simpliciter petit ut restituatur libertas eligendi ritum, ut videtur, pro omnibus.

R. – Modus placuit 2, non placuit 20 Membris Commissionis.

57 – 5 Patres sunt pro libertate eligendi ritum a baptizatis acatholicis extra territoria proprii ritus; 1 Pater et sequentem proponit textum: «Baptizati autem acatholici ad catholicam Ecclesiam convenientes, in territoriis sui proprii ritus degentes, servant ritum proprium; extra vero territoria sui proprii ritus versati, ritum viciniorem suo proprio assumant, salvo tamen iure ob gravissimas causas ad alium transeundi».

R. – Modus placuit 1, iuxta modum 2, non placuit 19 Membris Comm.

58 – *Modi peculiare*s: 1 Pater est pro libertate eligendi ritum a minorennis ante 21 aetatis annum; 1 Pater petit libertatem eligendi ritum iis, qui ab infantia ritum proprium non exercent.

R. – Sunt casus peculiare, de quibus provideatur in Codice iuris canonici.

59 – *Modi quoad formam recursus*: 1 Pater est pro recursu ad Delegatum Apostolicum; tres P. ad Ordinarium novi ritus eligendi, si necessitas ad hoc urget; unus tandem quaestionem totam remittit ad codicem iuris canonici.

R. – Sunt casus de quibus Sedes Apostolica providere potest, salvo decreto conciliari pro retentione ritus.

60 – *Correctiones textus schematis*:

a) Loco «ad Ecclesiam catholicam» (linn. 5-6) dicatur: «ad unitatem Ecclesiae convenientes».

R. – Provisum in sequenti emendatione.

b) Corriganter lineae 5-6 sic: Omnes et singuli fideles, nec non baptizati cuiusvis Ecclesiae acatholicae ad plenitudinem communionis catholicae convenientes...».

R. – Magis placet haec dictio, quae favet oecumenismo.

I	II [n. 4, 6, 6-10]	
	deles, necnon baptizati acatholici ad Ecclesiam catholicam	7
	convenientes, proprium/ubique terrarum retineant ritum [cf. ln. 9-10],	8
	salvo iure, in casibus particulari- bus, recurrenti ad Sedem Apostolicam, [cf. ln. 8]	9
	eumque colant et pro viribus observent. ⁴	10

II ⁴ Pius XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 8: «sine licentia Sedis Apostolicae», sequendo praxim saeculorum praecedentium; item quoad baptizatos acatholicos in can. 11 habetur: «ritum quem maluerint amplecti possunt»; in textu proposito disponitur modo positivo observantia ritus pro omnibus et ubique terrarum.

III [C] N. 4: lin. 6-10: Cf. E/2548, E/2607, E/2483, E/2485.

IV 61 – *Quaedam additiones proponuntur*:

a) Post «acatholici» (lin. 5) addatur: «ritus orientalis» (*1 Pater*).

R. – Non placet additio, quia limitativa ad solos Orientales.

b) 1 Pater vult addatur in fine: «Salvoque iure mulieri baptizatae acatholicae transeundi ad ritum catholicum suis coniugis in actu contrahendi matrimonii aut eo perdurante».

R. – Non placet, quia est casus peculiaris, de quo provideatur in Codice iuris.

c) 1 Pater proponit ut dicatur: «Omnes denique et singuli fideles *catholici*...».

R. – Placet additio, et magis adhuc placeret omissio verbo «fideles».

d) Dicatur expresse hoc decretum nullam praebere basim pro unione orthodoxorum (*1 Pater*).

R. – Non placet; provisum in decreto «De Oecumenismo».

III [n. 4, 57, 4-10]

IV [n. 4, 838, 19-25]

5	deles, necnon baptizati acatholici ad Ecclesiam/catholicam [C]	60b	<i>lici, necnon baptizati cuiusvis</i>	
6		60a	<i>Ecclesiae vel communitatis acatholicae/ad plenitudinem communionis catholicae convenientes, proprium ubique terrarum retineant ritum, [cf. lin. 9-10]</i>	20
7		62	<i>colant et pro viribus observent;⁴ salvo iure [cf. ln. 22]</i>	21
8	salvo iure,/in casibus particulari- 9 bus, recurrendi ad/Sedem Apostolicam, [cf. ln. 8]		recurrendi ad Sedem Apostolicam in casibus <i>peculiaribus</i> [cf. ln. 21]	22
10	eumque colant et/pro viribus observent. ⁴	62	<i>personarum, communitatum, vel regionum, quae, uti suprema relationum inter ecclesialium/arbitra, providebit necessitatibus in spiritu oecumenico, ipsa vel per alias/auctoritates, datis opportunis normis, decretis vel rescriptis.</i>	23 24 25

III, IV ⁴ Pius XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 8: «sine licentia Sedis Apostolicae», sequendo praxim saeculorum praecedentium; item quoad baptizatos acatholicos in can. 11 habetur: «ritum quem maluerint amplecti possunt»; in textu proposito disponitur modo positivo observantia ritus pro omnibus et ubique terrarum.

62 – Omnibus «modis» circa libertatem eligendi ritum pro acatholicis examinatis et suffragationibus debitis subiectis, nullus praescriptam maioritatem suffragiorum obtinuit (i. e. 2-3 partes), imo omnes maioriata absoluta reiecti sunt. His ita stantibus, proponente Secretario Commissionis sequens compromissum, Commissio ipsum probavit. Textus vero sequens est: «*Omnes denique et singuli catholici, nec non baptizati cuiusvis Ecclesiae vel communitatis acatholicae ad plenitudinem communionis catholicae convenientes, proprium ubique terrarum retineant ritum eumque colant et pro viribus observent; salvo iure recurrendi ad Sedem Apostolicam in casibus peculiaribus personarum, communitatum vel regionum, quae, uti Suprema Arbitra relationum interecclesialium, providebit necessitatibus in spiritu oecumenico, ipsa vel per alias Auctoritates, datis opportunis normis, decretis vel rescriptis.*».

Responsum fuit: Placuit 19, non placuit 2 Membris Commissionis, et 1 voluit ulteriorem modum proponere.

I [n. 5, 6, 18]

II [n. 5, 6, 11-17]

De spirituali Ecclesiarum Orientalium patrimonio servando

18 5.

5. 11

Historia, traditiones et plurima ecclesiastica instituta praeclare/testantur quantopere de universa Ecclesia Orientales Ecclesiae merita/sint.⁵ 12

Quapropter Sancta Synodus patrimonium hoc ecclesiasticum et/spirituale non solum aestimatione debita et iusta laude prosequitur, sed/etiam tamquam patrimonium universae Christi Ecclesiae firmiter considerat. 13

Quamobrem sollemniter declarat, Ecclesias Orientales iure pollere/et of- 14

15

16

17

II ⁵ Cf. LEO XIII, Litt. Ap. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894; Ep. Ap. *Praeclara gratulationis*, 20 iun. 1894, et documenta in nota 2 allata.

III – In nn. 5 et 6 sermo fit accuratior *de Ecclesiis Orientalibus* deque earum patrimonio spirituali servando. Ius, imo etiam obligatio inculcatur Ecclesiis Orientalibus se secundum proprias disciplinas regendi (n. 5). Imo, patrimonium hoc ut bonum totius Ecclesiae affirmatur, et proinde colendum, observandum, venerandum in apostolatu et relationibus interritualibus (n. 6). Nemo est qui non videat momentum horum numerorum et huiusmodi declarationum pro oecumenismo et pro relationibus inter Ecclesias particulares instaurandis et promovendis.

[A] N. 5: lin. 16: Dicatur: «... declarat, Ecclesias Orientis sicut Occidentis iure pollere...» [E/2976, E/2582].

IV * DE SPIRITUALI ECCLESiarUM ORIENTALIUM PATRIMONIO SERVANDO [Cf. E/3498]

** AD NUMERUM 5 [Cf. E/3506, E/3564, E/3557]

63 – Observationes nonnullorum Patrum ut numerus recognoscatur iuxta schemata «De Ecclesia» et «De Oecumenismo», iam examinatae sunt sub n. 2, et responsum datum.

64 – 1 Pater optat ut in hoc n. notetur character transitorius normarum datum, ut minoritates paulatim evanescant et ut in unoquoque territorio unus tantum adsit Episcopus.

R. – Ecclesia non vult destructionem Ecclesiarum «particularium», verum delectatur earum varietate. Cetera superant limites Commissionis.

65 – 1 Pater censet numerum esse nimis laudativum Orientalium, et desiderat ut ritus orientales ad pauciores reducantur. Insuper ut in uno territorio sit tantummodo unus Episcopus.

R. – Idem ac sub n. 2.

66 – 3 Patres cupiunt ut lineae 22-25 supprimantur et loco linn. 25-29 sequens ponatur textus: «Patrimonium ecclesiasticum et spirituale Ecclesiarum Orientalium utpote ab Apostolis, Patribus et Conciliis Oecumenicis traditum, Sacrosancta Synodus non solum aestimatione debita prosequitur, sed...».

R. – De hoc iam dictum in prooemio.

III [n. 5, 57, 22-33]

IV [n. 5, 838, 26-839, 5]

De spirituali Ecclesiarum Orientalium patrimonio servando*

De spirituali Ecclesiarum Orientalium patrimonio servando*

22	5.	63-65	5. **	26
23	Historia, traditiones et plurima ecclesiastica instituta praeclare testantur/quantopere de universa Ecclesia Orientales Ecclesiae merita sint. ⁵	66	Historia, traditiones et plurima ecclesiastica instituta praeclare testantur quantopere de universa Ecclesia Orientales Ecclesiae merita sint. ⁵	27
24	Quapropter/Sancta Synodus patrimonium hoc ecclesiasticum et spirituale non solum aestimatione debita et iusta laude prosequitur, sed etiam tamquam patrimonium/universae Christi Ecclesiae firmiter considerat.	67,68	Quapropter Sancta Synodus patrimonium hoc ecclesiasticum et spirituale non/solum aestimatione debita et iusta laude prosequitur, sed etiam tamquam patrimonium universae Christi Ecclesiae firmiter considerat.	839
25	Quamobrem sollemniter declarat, Ecclesias <i>Orientis sicut et Occidentis</i> [A] iure pollere et of-	69,70	Quamobrem/sollemniter declarat, Ecclesias <i>Orientis sicut et Occidentis</i> iure pollere et/of-	2
26		73		3
27				4
28				5

III, IV ⁵ Cf. LEO XIII, Litt. Ap. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894, Ep. Ap. *Praeclara gratulationis*, 20 iun. 1894, et documenta in nota 2 allata.

67 – 1 Pater post verbum «considerat» (lin. 31) ulteriorem textum hoc modo modificat: «Propter eandem causam, sicuti cum sollemnitate hortatur Orientales omnes ut suos legitimos ritus suamque disciplinam propriam melius in dies cognoscant et servent, eodem modo vehementer optat ut illi, qui...», ne statuatur officium quod ante hanc declarationem iam existebat.

R. – Iteratio obligationum in Conciliis non est res nova.

68 – 1 Pater vult ut adverbium «sollemniter» auferatur, quia hoc adhibetur in declarationibus dogmaticis (lin. 31).

R. – Positum ad exprimendum sincerum respectum PP. Concilii erga omnes Ecclesias Orientales.

69 – 1 Pater vult ut retineantur verba «Ecclesias Orientales», prout in textu.

R. – Textus emendatus fuit, instantibus aliis, et ob doctrinam in nn. 2-3 contentam.

70 – 1 Pater vult expungantur verba «et occidentales» (lin. 31), quia referentia non pertinet ad rem.

R. – Exacte est sermo de Eccl. orientalibus, sed contraponitur similitudo Ecclesiarum occidentalium.

71 – 1 Pater in lin. 35 addit: «intra fines sui territorii», quia, extra, mores et condiciones vitae valde differunt.

R. – Quae stricte ad ritus pertinent, sunt leges personales ubique terrarum obligantes.

72 – 11 Patres loco linn. 35-39 sequentia sufficiunt: «... peculiare regendi, quae veneranda antiquitate commendatur; moribus suorum fidelium sunt congruae atque ad bonum animarum consulendum aptae videantur». Etiam 2 alii Patres malunt omittere formas comparativas «magis congruae», «aptiores», sicut et verba «officio teneri», quia non sunt omnia talia, ut ex. gr. disciplina coelibatus; unde sufficit notare ius retinendi propriam disciplinam.

R. – Quoad «officio teneri» – standum pro textu, quia Concilium potest iterare praecepta iam obligantia; quoad modos comparativos, notandum in textu eos referri ad mores orientales proprios, quin affirmetur quid absolutum vel in genere.

I [n. 5, 6, 18-22]

19 Provideatur ubique terrarum
 20 tuitioni atque incremento/om-
 21 nium Ecclesiarum particula-
 22 rium, sive erigendo paroecias
 pro/variiis Ecclesiis, sive consti-
 tuendo pro unaquaque Ecclesia
 propriam hierarchiam, ubi-
 cumque id postulat numerus
 atque bonum/spirituale fide-
 lium, et quantum fieri potest.

II [n. 5, 6, 17-20]

ficio teneri se secundum pro-
 prias disciplinas peculiare re-
 gendi, utpote quae veneranda 18
 antiquitate commendentur, mor- 19
 ribus suorum fidelium magis
 sint congruae atque ad bonum
 animarum consulendum ap-
 tiores videantur. 20
 [cf. n. 4, p. 5, ln. 29 - p. 6, ln. 2]

II N. 5 (N. 4 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

39) Erectio paroeciarum personalium non videtur optanda, cum sit contra planetisationem humanitatis; potius christifideles instruantur hoc modo, ut sint polyvalentes quoad ritum [E/530].

Resp.: Saltem nostris temporibus est adhuc necessaria.

40) «Memoranda esset sollicitudo Congr. Orientalis in hac materia» [E/441].

Resp.: Non expedit, secus semper mentio facienda esset.

41) l. 19 «Loco “omnium Ecclesiarum particularium” dicatur: “Ecclesiarum Orientalium”» [E/480].

Resp.: Nulla Ecclesia excludatur.

42) l. 21 «Expressio “ubi postulat” requirere videtur ut quoddam organon has condiciones praeciset» [E/530].

Resp.: Est Sancta Sedes pro hierarchia, Ordinarius competens pro paroeciis.

43) l. 22 «Omissis verbis “et quantum fieri potest” (uti votatum est), addatur (ut iam votatum): “ubi vero ordinarius cuiusvis ritus iurisdictionem habet in clericos et fideles alieni ritus, eos ad mentem huius ritus paterno more regere debet”» [E/480, E/440, E/204].

III [n. 5, 57, 33-39]

34 ficio teneri se secundum pro-
 35 prias disciplinas peculiare re-
 36 gendi, utpote qua veneranda
 37 antiquitate/commendentur; mo-
 38 ribus suorum fidelium/magis
 39 sint congruae atque ad bonum
 animarum consulendum ap-
 tiores videantur.
 [cf. n. 4, p. 56, ln. 28-33]

IV [n. 5, 839, 5-7]

72 ficio teneri se secundum pro-
 71 prias disciplinas peculiare re-
 74 gendi, utpote quae/veneranda
 6 antiquitate commendentur, mo-
 7 ribus suorum fidelium magis
 sint/congruae atque ad bonum
 animarum consulendum ap-
 tiores videantur
 [cf. n. 4, p. 838, ln. 9-11]

Resp.: Additio videtur superflua, et omisa in novo textu.

IV 73 – 1 Pater proponit ut auferantur lineae 31-39, i. e. dictio: «Quamobrem... videantur», quia hoc ius est sat indeterminatum, fundamenta allegata non sufficiunt, in liturgicis et disciplinaribus disponat Codex. Alioquin etiam Ecclesiae particulares occidentales possent sese regere secundum propriam disciplinam cum periculo Ecclesiarum nationalium, et moderamen est necessarium ob necessariam unitatem.

R. – Non videtur adesse ratio timendi ex his quae dicta sunt in nostro schemate.

74 – 2 Patres inde a «moribus suorum» (linn. 36-39) sequentem textum substitutum proponunt: «Maxima igitur prudentia aptandae sunt, attentis rerum conditionibus, ne mutationes mirationem populi suscitent, praesertim in Ecclesiis eiusdem ritus». Quia «de factis non est statuendum. Insuper porta non est claudenda adaptationibus, nec immobilitas ponenda est ut principium».

R. – In numero 6 satis provisum est ad vitanda mala ex mutatione provenientia. Hae fieri debent ex organico progressu.

I [n. 6, 6, 23]

II [n. 6, 6, 21-31]

23 6.

6.

21

Sciant ac pro certo habeant omnes Orientales, se suos legitimos/ritus liturgicos suamque disciplinam semper servare posse et debere, ac/nonnisi ratione proprii et convenientis progressus mutationes inducendas esse.

Haec omnia, igitur, maxima fidelitate ab ipsis Orientalibus observanda sunt; qui quidem harum rerum cognitionem in dies maiorem/usumque perfectiorem acquirere debent, et si ab iis ob temporum vel/personarum adiuncta indebite defecerint, ad avitas traditiones redire/satagant. Illi vero qui ratione sive muneris, sive apostolici ministerii frequens cum Orientalibus Ecclesiis aut cum earum fidelibus habeant commercium, in cognitione rituum, disciplinae, doctrinae, historiae atque indolis Orientalium accurate, pro gravitate officii quod gerunt, versati sint.⁶

[cf. n. 7, ln. 27-31]

II ⁶ Cf. BENEDICTUS XV, Motu proprio *Orientis catholici*, 15 oct. 1917; PIUS XI, Litt. Enc. *Rerum orientalium*, 8 sept. 1928, etc.

II N. 6 (N. 6 et novi textus): *Placet* unanimiter, salvis emendationibus.

44) Idem problema ponitur pro religiosis ritus latini inter orientales; nonne opportune ad illum ritum orientalem ipsi transibunt? [E/530].

Resp.: Potest dici, sed relinquatur praxi quotidianae.

45) Ita mutetur: «Ordines vero et congregationes latini ritus, quae inter fideles orientales operam navare intendunt, studeant domos aut etiam provincias orientales constituere. In suo apostolatu etiam ipsae iurisdictioni hierarchae loci subsunt» [E/480].

Resp.: Provisum per novum textum.

46) «Addatur ratio magis clare oecumenica» [E/254].

Resp.: Sufficit ratio adducta: apostolatus seu bonum animarum.

III [A] N. 6: lin. 23: Dicatur: «proprii et *organici* progressus» (loco «convenientis progressus») [E/2545, E/2582, E/2563].

[B] N. 6: lin. 30-31: Addatur: «... in cognitione *et cultu* rituum, disciplinae... *instituantur*» (vel «*magis magisque in dies crescant*») (loco: «versati sint») [E/2548].

IV AD NUMERUM 6 [Cf. E/3506, E/3510, E/3564, E/3555, E/3592, E/3511]

75 – Ea quae dicta sunt initio numeri 5 circa recognitionem faciendam, valent

III [n. 6, 57, 40-58, 19]

IV [n. 6, 839, 8-18]

40	6.	75	6.	8
41	Sciant ac pro certo habeant	77,80	Sciant ac pro certo habeant	
58	omnes/Orientales, se suos legitimos ritus liturgicos suamque disciplinam semper servare posse et debere, ac non nisi ratione/proprii et <i>organici</i> [A] progressus mutationes inducendas esse.	76,78	omnes Orientales, se suos legitimos ritus/liturgicos suamque disciplinam semper servare posse et debere, ac non nisi /ratione proprii et organici progressus mutationes inducendas esse.	9
2		79		10
3				
4				
5	Haec omnia, igitur, maxima fidelitate ab ipsis Orientalibus observanda sunt; qui quidem harum rerum cognitionem in dies maiorem/usumque perfectiorem acquirere debent, et si ab iis ob temporum vel personarum adiuncta indebite defecerint, ad avitas traditiones redire satagant.	80	Haec/omnia, igitur, maxima fidelitate ab ipsis Orientalibus observanda sunt; qui/quidem harum rerum cognitionem in dies maiorem usumque perfectiorem/acquirere debent, et, si ab iis ob temporum vel personarum adiuncta indebite/defecerint, ad avitas traditiones redire satagant.	11
6				12
7				
8				
9				13
10				14
11				
12				15
13				
14				
15				16
16				
17				17
18				
19		81		18
	<i>instituantur.</i> ⁶ [B]		<i>instituantur.</i> ⁶	

III, IV ⁶ Cf. BENEDICTUS XV, Motu proprio *Orientis catholici*, 15 oct. 1917; PIUS XI, Litt. Enc. *Rerum orientalium*, 8 sept. 1928, etc.

etiam de praesenti numero 6.

76 – 1 Pater vult expungere verbum «debere» (pag. 58, lin. 2).

R. – Ratio non apposita, nec Commissio eam videt.

77 – 1 Pater vult suppressas lineas 21-23 (pag. 57, lin. 40 – pag. 58, lin. 4), quia inutiles et adulationem quamdam continent.

R. – Rationes allatae non habent fundamentum in nostro textu; immo valde absunt a sensu eiusdem.

78 – 2 Patres desiderant supprimantur dictiones «proprii» (lin. 3) et «debere» (lin. 2), quia Orientales in mutationibus inducendis debent habere rationem non solum proprii progressus, sed etiam conditionum universalis Ecclesiae.

R. – Non placet suppressio, quia in textu non excluditur hoc desiderium Patrum.

79 – 1 Pater praefert praecedentem dictionem «convenientis progressus» loco «organici».

R. – Non affertur ratio et Commissio satisfacit antea rationabili propositioni aliorum Patrum.

80 – 2 Patres desiderant ut deleantur linea 40 pag. 57 (usque ad «satagant», lin. 11 pag. 58), quia «vel iam dictum est, vel paternalismum sapit et insinuatur Orientales sua culpa aliquando defecisse».

R. – Orientales non se existimabunt iniuria affectos esse.

I [n. 6-7, 6, 23-29]

Ordinibus et Congregationibus
Ecclesiae latini ritus, quae
24 inter
fideles orientales operam na-
vant, enixe commendatur, ut, ad
25 maiorem apostolatus efficaciam,
domos aut etiam provincias
26 orientales, quantum fieri
potest, constituent.³

7.

27 Illi vero qui ratione sive mune-
ris, sive apostolici ministerii,
28 frequens habent cum Orientali-
bus Ecclesiis aut cum earum fi-
29 delibus commercium, in cogni-

II [n. 6, 6, 32-35]

Religionibus vero et associatio-
nibus latini ritus, quae in
regionibus orientalibus vel inter
fideles orientales operam praes-
tant, enixe commendatur/ut, ad
34 maiorem apostolatus efficaciam,
domos aut etiam provincias
orientalis ritus, quantum fieri
35 potest, constituent.⁷

[cf. n. 6, ln. 28-31]

I ³ Ex praxi Ecclesiae catholicae, praesertim sub pontificatu Pii XI, Pii XII, Ioannis XXIII; cf. A.A.S., ann. 1925-1962.

II ⁷ Praxis Ecclesiae catholicae temporibus Pii XI, Pii XII, Ioannis XXIII motum hunc abunde demonstrat.

II 47) l. 23 «“Ecclesia latini ritus” sitne particularis?» [E/225].

Resp.: Provisum supra.

48) l. 24 «Dictio “enixe commendat” non videtur sufficiens, necessarium est praeceptum» [E/239].

Resp.: Non videtur opportunum.

49) l. 26 «Addatur sub finem: “... constituent, in quibus non solum ritus observetur orientalis, sed spiritus quoque orientalis praevalet”» [E/440].

Resp.: «Spiritus» non est materia iuris, et supponitur in textu.

N. 7 (N. 6 novit textus): *Placet*, salvis emendationibus.

50) Addatur: «et sequantur ritum orientalem, si hoc necessarium vel utile est ad efficaciorum apostolatum» [E/2194].

Resp.: Relinquatur praxi quotidianae.

III [C] N. 6: lin. 35: Cf. E/2582, E/2559, E/2545, E/2548.

IV 81 – 1 Pater praefert ut dicatur in lin. 18: loco accepti nunc «instituantur» «*magis magisque in dies crescant*».

R. – Melius videtur loqui de hac re modo magis absoluto. Proinde maneat textus. 82 – 3 Patres loco textus in linn. 23-25 ponunt hunc alium: «ut aptioribus mediis hierarchiam orientalem adiuvent ad maiorem apostolatus efficaciam». Quia «saepe saepius fratres Orthodoxos suspicio et diffidentia afficiunt spectaculum clericorum ritus latini qui in cleris orientalis ritus mutati sunt, nam in hac ratione faciendi timent ne insidiae et proselytismus lateat. Proinde melius videtur ut quisquis in proprio ritu maneat, ut motui oecumenico obstaculum non obiciatur».

R. – Quidquid sit de rationibus allatis, textus propositus est nimis vagus in comparatione cum forma concreta schematis.

83 – 1 Pater in lin. 23 verba textus sic mutat: «cum maior efficacia apostolatus id exigat», quia «non potest sic modo absoluto statuere semper efficaciam apostolatus rem propositam postulare».

III [n. 6, 58, 19-25]

IV [n. 6, 839, 18-21]

20	Religionibus vero et associatio-	Religionibus vero et associatio-	19
21	nibus /latini ritus, quae in	nibus /latini ritus, quae in	
22	regionibus orientalibus vel inter	regionibus orientalibus vel inter	20
23	fideles orientales operam prae-	fideles orientales operam/prae-	
24	stant, enixe commendatur, ut,/ad	stant, enixe commendatur, ut, ad	
25	maiolem apostolatus efficaciam,	maiolem apostolatus efficaciam,	21
	domos aut etiam provincias	domos/aut etiam provincias	
	orientalis ritus, quantum fieri	orientalis ritus, quantum fieri	
	potest, constituent. ⁷ [C]	potest, constituent. ⁷	

[cf. n. 6, ln. 11-19]

[cf. n. 6, ln. 15-18]

III, IV ⁷ Praxis Ecclesiae catholicae temporibus Pii XI, Pii XII, Ioannis XXIII motum hunc abunde demonstrat.

R. – Emendatio videtur superflua. Est tamen ratio principalis.

84 – 1 Pater exoptat post verbum «constituant» (lin. 25) addatur: «quas cultura et indole orientali imbuant».

R. – Provisum per emendationes iam acceptas, in Relatione.

85 – 12 Patres in fine lineae 25 haec addunt: «de consensu Patriarchae vel Hierarchy eiusdem ritus».

Ratio: «Ne dentur abusus latinizationis vel “concurrentiae”, et ut cooperatio bene evadat».

R. – Commissio de his ample egit, et propositiones similes reiecit iam ante diem 15 octobris a. c.

86 – 73 Patres petunt, ut quod statuitur de domibus ritus latini, statuatur etiam de domibus ritus orientalis inter latinos, et quidem vel:

a) modo generali: «Quae dicta sunt de Religionibus et Associationibus latini ritus, valent etiam pro Religionibus orientalibus inter latinos operantibus» vel:

b) modo specifico: «et e converso, Religionibus et Associationibus orientalis ritus, quae in regionibus determinatis inter fideles latinos operam praestant, enixe commendatur, ut ad maiorem apostolatus efficaciam domos aut etiam provincias latini ritus, quantum fieri potest, constituent». Et quidem ratione paritatis inter omnes Ecclesias, ut vitetur omnis discriminatio, et ne Orientales minoribus aequiparari et tutela indigere videantur.

R. – Etsi rationes allatae non sunt spernendae, tamen est res nimis nova et particularis ut hoc Concilium eam decernat.

87 – 5 Patres post ultimum verbum «constituant» (lin. 25), sequentia addunt: «Denique persuasum sibi habeant omnes fideles se per rectam cognitionem huius patrimonii spiritualis Orientalium, sinceram venerationem et fidelem conservationem revera multum conferre ad plenitudinem traditionis christianae custodiendam et reconciliationem inter Orientem et Occidentem perficiendam».

R. – De hoc iam sufficienter provisum in n. 4, et in decreto «De Oecumenismo».

I [n. 7-9, 6, 29-7, 3]

II

30 tione doctrinae, historiae atque
 31 indolis Orientalium accurate,
 pro gravitate officii quod ge-
 runt,/sint instituti.⁴

32 8.

[cf. n. 4]*

33 Omnes et singuli fideles pro-
 prium ubique terrarum reti-
 neant ritum, eumque colant et,
 34 pro posse, observent; nec ad
 35 alium ritum transire valent, nisi
 iuxta normas ab Apostolica/Se-
 de statutas.⁵

7 9.

[cf. n. 4]*

2 Baptizati acatholici ad catholi-
 cam Ecclesiam redeuntes, in/re-
 gionibus sui proprii ritus serva-
 re monentur ritum proprium;
 3 extra vero regiones sui ritus seu

[cf. n. 4, ln. 7-10]

I ⁴ Cf. BENEDICTUS XV, Motu proprio *Orientis catholici*, 15 oct. 1917 (de erectione Pont. Inst. Orientalium studiorum in Urbe).

I ⁵ PIUS XII Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 8 dicit: «sine licentia Sedis Apostolicae».

II * N. 8 (N. 4 novi textus): *Placet* unanimiter, salvis emendationibus.

51) «Donetur et fidelibus orientalibus omnis libertas transeundi ad alium ritum» [E/252].

52) «Non requirantur formalitates, si agatur de baptizatis in ritu alieno, si ad hunc ritum transire intendunt» [E/265].

53) «Addatur: “Unicuique catholico super pubertatis aetatem datur licentia ritum suum seligendi”» [E/348].

Resp.: Textus schematis prout stat placuit omnibus Membris Commissionis; nihil proinde mutetur.

54) Individui vel parvae communitates nonne opportunius ad alium ritum transire facile deberent, ut maioritati se uniformem? [E/530]

Resp.: Periculosum est hoc, potest gignere aliquam indifferentiam, et provium singulis personis per facultatem sese conformandi ritui vigenti, extra regionem vel territorium proprii ritus.

55) l. 32 «Optandum ut in aliquo territorio ubi ritus particularis orientalis ad fidelium coetum omnino minorem pertineat, Ordinario ritus maioris facultas concedatur ut ipse, propter iustam causam, fidelis transitum ad alium ritum permittere possit» [E/477].

Resp.: Eadem responsio ut supra.

56) l. 33-4 «Loco “nec ad alium ritum...” dicatur: “Nec ad aliam Ecclesiam particularem transire valent, nisi cum licentia S. Sedis, exceptis casibus in iure determinatis”» [E/225, cf. E/375].

III

IV

[cf. n. 4]

[cf. n. 4]

[cf. n. 4, p. 57, ln. 1-10]

[cf. n. 4, ln. 18-22]

Resp.: Videat Commissio pro redigendo Codice orientali.

N. 9 (N. 4 novi textus): *Non placuit* maioritati praescriptae Commissionis.

57) «... servent, salvo iure, ob gravissimas causas, ad alium ritum transeundi» [E/388, E/314].

«Melius dicendum: “acatholici orientalis ritus, qui ad catholicae Ecclesiae unitatem admittuntur; in ...”» [E/223].

«Disciplina vicens (MP «Cleri Sanctitati», can. 11) conservanda, salvo recur-su ad Sedem Apost.» [E/441, E/208].

«Loco “redeutes” (lin. 1) dicatur potius “transeutes”» [E/220, E/204].

Resp.: Provisum per fundamentalem emendationem textus.

58) Hic textus ab octo Patribus proponitur: «Baptizati acatholici, ad Ecclesiam Catholicam redeutes, proprium ritum servare debent, nisi electio alius ritus ab eis ut conditio necessaria reditus sui scriptis interponatur». Rationes allatae sunt eadem pro omnibus [E/2261, E/2187, E/2260, E/2224, E/2205, E/2186, E/2159].

59) Textus redigatur verbis «Cleri Sanctitati» vel saltem «Orientalium dignitas», nempe: «Baptizati acatholici ad Ecclesiam Catholicam redeutes, proprium ritum servare debent, nisi electio alius ritus ab eis ponatur ut conditio eorum reditus» [E/2235].

60) Hic textus proponitur: «Baptizati acatholici ad Ecclesiam Catholicam redeutes, amplissima libertate fruuntur vel retinendi proprium ritum, vel amplectendi ritum quem ipsi maluerint» [E/2198].

I [n. 9-10, 7, 3-11]

II

4 Ecclesiae, ritum quem malue-
 5 rint amplecti poterunt, etsi op-
 6 tandum est, ut proprium ri-
 7 tum/retineant, salvo iure ad Se-
 8 dem Apostolicam, recurrenti.⁶

II. DE SACRA HIERARCHIA*

De Patriarchis

6 10.

(omissus)

7 Quoniam omnes Episcopi iure di-
 8 vino inter se aequales/sunt et soli
 9 Romano Pontifici subduntur, cla-
 10 re constat neminem/eorum in
 11 alios superiorem auctoritatem
 habere aut exercere posse,/nisi il-
 lam iure ecclesiastico obtinuerit.
 Potestas igitur patriarchalis in
 Episcopos, clericos et fideles,
 quae inde ab antiquis/tempori-
 bus in Ecclesia viget, iuris est
 ecclesiastici.⁷

I ⁶ Pius XII, *l. c.*, can. 11, ubi dicitur: «ritum quero maluerint amplecti possunt», et qui-
 dem ubique terrarum.

I ⁷ Cf. ex. gr. Pius XII, *l. c.*, can. 38, § 3; Synodus Libanensis III, IV, in *Collectio Lacensis*,
 t. II, col. 289 sq.; *Elenco dei privilegi patriarcali, presentato alla Propaganda dall'Episcopato
 Melkita nel 1900* (C. KOROLEVSKIJ, *Studio di diritto comparato su l'odierna legislazione «de Pa-
 triarchis Orientalibus»*, Tip. Poligl. Vaticana, 1936, P. III, p. 10).

I * Caput II: «De Sacra Hierarchia» (nn. 10-19). Opportunum nempe visum
 fuit ut in Concilio ageretur de quibusdam institutis canonicis Orientalibus pro-
 priis, considerato eorum momento, et quidem: a) «De Patriarchis orientalibus»
 (nn. 10-14), quorum momentum in Ecclesiis Orientalibus evidens est; b) «De
 Episcopis» (nn. 15-17), sub aspectu nempe reservationum et facultatum epi-
 scopalium, et quidem propter aspectum oecumenicum quaestionis; c) «De Sy-
 nodis orientalibus» (nn. 18-19), ob peculiarem earum figuram in Oriente, et
 quia in aliis schematibus de hisce nulla vel insufficiens instituta fuit tractatio
 vel aspectui oecumenico orientali minus respondens.

II 61) Sequens textus proponitur: «Baptizati acatholici ad Ecclesiam Catho-
 licam redeuntes, proprium ritum servare debent, nisi alius ritus, scripto signi-
 ficato, ab eis eligatur» [E/2197].

62) «Optandum ut omnes baptizati acatholici ad Catholicam Ecclesiam re-
 deuntes, seligendi ritum libertatem plenam habeant. Ratio: obstaculum super-
 fluum tollatur, ad instar can. 11 M.P.» [E/477].

Resp.: Omnibus observationibus sub nn. 57-62 provisum fuit voto fere uni-
 nimi Commissionis et modo negativo.

63) Loco «Baptizati acatholici» dicatur: «Baptizati in Ecclesiis fratrum se-
 paratorum», quae locutio magis accepta videtur separatis [E/2253].

III

IV

Resp.: «A catholici» est conceptus magis extensus.

II. *De Sacra Hierarchia* (in novo textu: *De Patriarchis orientalibus*)
De Patriarchis.

64) In nn. 10, 11, 12, 14, 15, 16 (pp. 7-8) – et forte aliis – substitutio expressionis «Romanus Pontifex» in aliam aequivalentem, prout placet [E/181].

Resp.: Commissioni placuit ut maneat dictio adhibita.

65) «Principium praecedentiae in Ecclesia Orientali vim satis claram habet... Videtur dignitas Patriarcharum solemniter declaranda post Romanum Pontificem, ut Orientales nullum dubium habeant de voluntate Ecclesiae Romanae» [E/2253].

Resp.: Enumeratio Sedium non expedit hic et nunc.

66) Restauratio dignitatis patriarchalis erit «simplex reversio ad lamentabilia et periculosa tempora saecul. V et X, cum magno periculo ruinandi ipsam compaginem Ecclesiae» [E/252].

Resp.: Ipsam exigunt veritas, iustitia et rectus oecumenismus.

67) «... minus in "submission" sub auctoritate Romani Pontificis insistendum est quam in "unione" cum Summo Pontifice, successore beati Petri, cui omnes Hierarchae ad regendam propriam Ecclesiam adhaerere tenentur» [E/818].

Resp.: Provisum in schemate «de Ecclesia».

N. 10: *Non obtinuit* maioritatem praescriptam (omissus in novo textu).

I [n. 11, 7, 12]

II [n. 7, 7, 1]

De Patriarchis Orientalibus

12 11.

7.

7

Ab antiquissimis temporibus in
Ecclesiis Orientalibus viget in-**II** N. 11 (N. 7 novi textus): *Placet* unanimiter, salvis emendationibus.

68) A duobus Patribus E/440, E/480 proponitur: «Numerus supprimatur, quia definitio inutilis».

Resp.: Numerus probatus fuit expresse, et proponentes propositionem re-
traxerunt,69) Iurisdictio patriarchalis exerceatur in omnes fideles illius ritus, etiam extra
regiones eiusdem (prout quondam fiebat apud Armenos; hodierna die ne apud Ar-
menos quidem rationes supersunt ut haec potestas restringatur) [E/2194].*Resp.*: In Concilio solum de principiis; de aliis videat Commissio pro redac-
tione CICO.70) «Sic mutetur: “Inter hierarchas orientales eminent Patriarchae, seu Epi-
scopi, quibus canones... exercendam. Quae potestas igitur ab antiquissimis
temporibus in Ecclesia vigens, iuris est ecclesiastici”» [E/437].*Resp.*: Videat Submissio ad redigendos textus.

71) «Patriarchae habeant partem in electione Rom. Pontificis» [E/436].

Resp.: Provisum prout supra sub n. 10.**III** * Numeris sequentibus, 7-11, breviter et per summa capita tantum, sed for-
titer, sermo instituitur *de vetustissimo et honorabili instituto Ecclesiae, seu de Pa-
triarchis*, quorum munus et potestas, iura et honores, salvo Primatu Romani
Pontificis, describuntur et definiuntur, et quam primum instauranda proponun-
tur, prout habetur in quodam modo a Commissione admissio. Patriarchis in plu-
ribus aequiparati sunt Archiepiscopi maiores, praesertim in nova codificatione
orientali *nuper* [paucis abhinc annis] promulgata (anno 1957). De hac materia
inter rerum peritos sunt hodie diversae sententiae. Quidam domum communem
pro conventu fratrum hodie ad invicem seiunctorum omnino et minimis iam
praeparatam offerre desiderant, et proinde plus de hoc etiam instituto patriar-
chali statuere cupiunt. Alii tamen hanc domum tantum apertam pro dialogo de-
clarant, apparandam et exornandam fratribus omnibus in eam conventuris re-
linquunt, ne ea quae nobis nunc placent vel bona videntur aliis insciis et longe
degentibus, forsitan ipsis minus commoda in fine fraterni colloquii viderentur.

Cf. E/2548, E/2545, E/2582, E/2595, E/2976, E/2607.

[A] N. 7: lin. 1: Dicatur: “... *in Ecclesia* viget...” (loco: “in Ecclesiis Orientali-
bus”) [E/2582, E/2976, E/2545, E/2486].**IV** DE PATRIARCHIS ORIENTALIBUS [Cf. E/3498, E/3554, E/3553, E/3507, E/3591,
E/3652, E/3658, E/3799]AD NUMEROS 7-11 *Observationes generales de textu et de titulo recognoscendo*:Cf. Adnexum IV: *Relatio Generalis: Ratio modorum* 5).88 – Petitur ab uno Patre, ut ea *omnia, quae de Patriarchatibus et Patriarchis
agunt, omnino omittantur*, quia institutum «antiquatum» est et nullum sensum
hoc tempore habet et ortum est ex causis practicis et politicis.R. – Modus contradicit Decretis iam acceptis et expressae intentioni et hi-
storiae Ecclesiae, ergo reiциendum.89 – Petitur a 3 Patribus, «*ut schema funditus recognoscatur a Secretariatu ad
unionem christianorum fovendam in spiritu Schematis de Oecumenismo*». Pa-
ter sub n. 1418 suppressit verbum «funditus».

R. – Textus iam votatus est et approbatus; praeterea huius modi recognitio non

III [n. 7, 58, 26-27]

IV [n. 7, 839, 22]

*De Patriarchis Orientalibus**88-96 *De Patriarchis Orientalibus*

26 7.

97 7.

22

27 Ab antiquissimis temporibus in
Ecclesia [A] viget in-Ab antiquissimis temporibus in
Ecclesia viget in-

fuit imposita ab organo competenti, sc. a Commissione de coordinandis laboribus Concilii.

90 – Petitur ab 1 Patre, ut «*recognoscatur totum istud caput a Commissione mixta, ad mentem interventus facti a Rev.mo Abbate Hoeck, O.S.B. [E/3554] in aula conciliari die 19 octobris 1964*».

R. – Suggestio tardius venit, cum textus iam approbatus sit.

91 – Petitur a 3 Patribus, ut caput istud mutetur vel recognoscatur «*ad mentem interventionis in aula Rev.mi Abbatis Hoeck*» [E/3554].

R. – Hoc in singulis numeris ad effectum deductum est, in quantum possibile erat.

92 – Petitur ab 1 Patre, ut caput istud de Patriarchis «*transferatur in Schema de Ecclesia (cap. III) post adaptationem (sc. factis necessariis emendationibus)*».

R. – In Schemate De Ecclesia (cap. III, n. 23) iam habetur aliqua introductio historico-theologica de Patriarchatibus. Caput nostrum est indolis disciplinaris, sicut totum Schema De Ecclesiis Orientalibus.

93 – Petitur a 4 Patribus, ut nn. 7-9 *transferantur in Decretum De Episcopis*, quia institutio patriarchalis pertinet ad totam Ecclesiam et retinenda est ex rationibus praesertim oecumenicis. Ideo etiam vox «Orientalis» ubique delenda.

R. – Res et rationes iustae quidem sunt, sed institutio patriarchalis nunc temporis et de facto viget fere tantum in Oriente; ideo hoc caput melius pertinet ad Schema «De Eccl. Or.».

94 – 22 Patres proposuerunt *circa integrum istud caput redactionem novam*, quae includit tum praecipuas partes textus iam probati tum novas emendationes propositas. Illa redactio nova, quae tribuitur Rev.mo Patri Hoeck O.S.B., continetur in modis n. 1326-1347, et paragraphos complectitur a 7^a, ad 12^{am}. Aliqui tamen Patres expunxerunt in textu proposito unam aliamve paragraphum. De his omnibus ratio habetur in excutiendis singulis modis ad unamquamque paragraphum.

95 – Idem 22 (et 1) Patres proponunt, ut *titulus* huius capituli sic tantum sonet: «De Patriarchis» (omissa voce: «Orientalibus»).

R. – Etsi ex ipso loco in nostro schemate patet agi de Patriarchis orientalibus, tamen ne fiat quoddam dubium, placuit Commissioni hanc retinere dictionem.

96 – 1 Pater proponit ut in tota hac parte (nn. 7-11) tollatur dictio «orientalis»; 1 Pater desiderat hoc quoad n. 7; 4 Patres quoad nn. 7, 8, 9; unus item quoad nn. 8, 9, 11.

R. – Haec dictio non potest deleri sic et simpliciter ubique, sed debet adhiberi quando agitur de rebus, quae pertinent ad solos Patriarchas orientales.

Observationes particulares: AD NUMERUM 7/A [Cf. E/3500, E/3508, E/3560, E/3562]

97 – 2 Patres proponunt aliquam *introductionem historico-theologicam* ad totum istud caput: «Ius agnoscit iurisdictionem conservatam aut acquisitam a quibusdam episcopis ultra eorum particulares Ecclesias. Qui episcopi vel metropolitae sunt vel patriarchae et autocephales et archiepiscopi. Congregatio enim particularium Ecclesiarum apud Orientales praesertim fit in patriarchatu, id est in communitate particularium traditionum a particulari iure recta. Patriarchatus vero non est nisi determinatae regionis episcopatus, unificatus in persona praesidis aut in synodo episcoporum, et omnibus facultatibus ab Apostolis obtentis sine canonica obice pollens».

R. – Haec introductio non convenit indoli disciplinari nostri Decreti. Similis vero introductio continetur in Schemate De Ecclesia cap. III n. 23.

I [n. 11, 7, 12-14]

II [n. 7, 7, 2-5]

13 Nomine enim Patriarchae
 14 orientalis venit Episcopus cui/canones tribuunt iurisdictionem in omnes Episcopos, haud exceptis Metropolitibus, clerum et popu-

stitutio patriarchalis, iam a primis Synodis Oecumenicis agnita.⁸
 3 Nomine vero Patriarchae
 4 orientalis venit episcopus, cui canones tribuunt/iurisdictionem in omnes episcopos, haud exceptis metropolitibus, clerum/et popu- 5

II ⁸ Cf. Synodum Nicaenam I, can. 6; Constantinopolitanam I, can. 2 et 3; Chalcedonensem, can. 28; can. 9; Constantinopolitanam IV, can. 17; can. 21; Lateranensem IV, can. 5; can. 30; Florentinam, Decr. pro Graecis; etc.

II 72) l. 13 «Post “canones” addatur: “agnoscunt vel...” (uti iam decisum)» [E/480, E/441].

Resp.: Provisum per aliam emendationem.

73) l. 14 « Post “populum” addatur “alicuius” (territorii, etc.) claritatis causa» [E/480].

Resp.: Sufficit textus, et subintelligitur.

IV 98 – 24 Patres post vocem «agnita», addere volunt aliquid *circa ordinem sedium patriarchalium* hoc (vel simili) modo: «*et quidem hoc ordine: prima Sedes Romana, deinde Constantinopolitana, Alexandrina, Antiochena, Hierosolymitana*». Pater sub numero 1336 adiungere proponit: «*Quibus sedibus aliae decursu temporis legitime adiunctae sunt*». 1 Pater etiam iuniores Patriarchatus nominandos esse censet.

99 – 56 Patres proponunt ut, post vocem «agnita», sic compleatur sententia: «*in qua primum tenet locum Romanus Pontifex*», cui addi deberet iuxta 1456 et 1432: «*tamquam Patriarcha Occidentis*», vel iuxta 1459: «*dux totius Ecclesiae*», vel iuxta 1415: «*Successor Petri*».

100 – Alii 3 Patres commendant, ut *sedes patriarchales nominentur* (sed hoc ponunt initio numeri 8). Pater sub n. 1475 praebet etiam formulam sequentem: «*secundum primaeuam Ecclesiae traditionem et oecumenicorum conciliorum decreta, hi sunt tituli et ordo maiorum sedium patriarchalium: Prima Sedes Romana Beati Petri principis Apostolorum, secunda Constantinopolitana, tertia Alexandrina, quarta Antiochena, quinta Hierosolymitana*».

R. – Quia decretum agit de statu praesenti rerum orientalium, non expedit enumeratio sedium; ordo sedium patriarchalium Synodorum oecumenicarum manet semper in vigore; eius vero perfectio vel mutatio reservatur temporibus plene communionis omnium Ecclesiarum.

101 – 1 Pater proponit ut in nota 8 (pag. 11) deleatur mentio can. 28 Chalcedonensis in Ecclesia Latina nunquam agniti.

R. – Quidquid sit de historia huius canonis, notae non constituunt partem textus conciliaris. Potest hic citari saltem ut documentum historicum.

102 – Unus Pater proponit, ut deleatur vox «*Orientalis*».

R. – Non potest haec vox deleri, quia in statu rerum praesenti alia est notio Patriarchae in iure canonico latino.

103 – 1 Pater proponit, ut loco «*cui... episcopos*» dicatur: «*cuius est honor primatus super omnes episcopos*», quia secundum ipsum primatus iurisdictionis contradicit collegialitati, qua omnes episcopi sunt aequales excepto S. Pontifice.

R. – Patriarchatus non est primatus honoris nec contradicit collegialitati episcoporum, immo illam melius exprimit, quia patriarchatus est coordinatio laboris apostolici episcoporum alicuius regionis vel ritus.

III [n. 7, 58, 27-32]

IV [n. 7, 839, 22-25]

28	stitutio patriarchalis, iam/a primis Synodis Oecumenicis agnita. ⁸	98ss.	stitutio patriarchalis, iam a primis Synodis Oecumenicis agnita. ⁸	23
29	Nomine vero Patriarchae	110	Nomine vero Patriarchae	24
30	orientalis/venit episcopus, cui canones tribuunt/iurisdictionem	102s. 104	orientalis venit episcopus, cui <i>competit</i> iurisdictionem	25
32	in omnes episcopos, haud/exceptis metropolitibus, clerum et popu-	111s.	in omnes episcopos, haud exceptis metropolitibus, clerum et popu-	

III, IV ⁸ Cf. Synodum Nicaenam I, can. 6; Constantinopolitanam I, can. 2 et 3; Chalcedonensem, can. 28; can. 9; Constantinopolitanam IV, can. 17; can. 21; Lateranensem IV, can. 5; can. 30; Florentinam, Decr. pro Graecis; etc.

104 – 2 Patres proponunt, ut post «canones tribuunt» addatur: «*una cum sua Synodo*».

R. – Non convenit mentio Synodi in hoc loco, quia Synodus non habet, stricte loquendo, iurisdictionem in episcopos, clerum et populum.

105 – 1 Pater proponit, ut post verba «ad normam iuris» addatur: «*vi cuius iurisdictionis Patriarchalis limitatur a S. Synodo, cui ille praeest et quacum Ecclesiam suam regit*».

R. – Cf. modum antecedentem. Ceteroquin, verba «ad normam iuris» sufficiunt, quia ius determinat modum exercitii potestatis patriarchalis.

106 – 1 Pater proponit, ut supprimantur verba «*salvo primatu S. Pontificis*», quae semper supponuntur.

R. – Semper primatus R. Pontificis supponitur, sed convenit ut hic expresse nominetur.

107 – 10 Patres proponunt, ut loco «salvo primatu S. P.» dicatur: «*sub Romano Pontifice*», ne nimis spastice exprimatur timor, quod ille primatus de facto negaretur. Accedit 1 Pater (1472) cum formula: «*sub ductu Rom. Pontificis*».

R. – Formula Schematis videtur melior.

108 – 1 Pater proponit, ut post verba «salvo primatu» addatur: «iurisdictionis», claritatis causa.

R. – Certe non agitur de primatu honoris. Sed notio primatus clare definitur in aliis Schematibus.

109 – 1 Pater proponit, ut in lin. 36 addatur: «*Sic dicta autonomia vero, praesertim in nominatione episcoporum non est doctrina Ecclesiae*».

R. – Iuxta disciplinam orientalem designatio episcoporum non necessario reservatur Romano Pontifici.

110 – 22 Patres proponunt *novam redactionem*, quae tribuitur R. P. Hoeck: «Nomine vero *huiusmodi Patriarchae* venit episcopus, cui *una cum sua Synodo competit* (alii dicunt: «*canones tribuunt*») *plena autonomia canonica et disciplinaria in suo territorio* et iurisdictione in omnes episcopos, metropolitibus non exceptis, clerum et populum (omissis: «territorii vel ritus» et «ad normam iuris»), salvo *tamen* primatu R. P.» (omissa voce: «exercenda» vel «exercendam»).

R. – a) Melius est pressius exprimere, quod agitur tantum de Patriarchis *orientalibus*; b) de mentione synodi, vide supra ad modos 3 et 4; c) «*competit*» melius exprimit originem consuetudinariam iurium patriarchalium; d) formula «*autonomia canonica et disciplinaria*» videtur ansam praebere falsis interpretationibus; e) melius est retinere verba: «*territorii vel ritus*» f) «*ad normam iuris*» et potest omitti et potest dici; g) melius est omittere verbum «*exercendam*».

111 – 3 Patres proponunt, ut dicatur: «clerum et populum *proprii* territorii vel ritus...», sed ratio emendationis non datur.

I [n. 11, 7, 14-15]

II [n. 7, 7, 5-6]

15 lum territorii vel ritus,
ad/normam iuris et sub auctori-
tate Romani Pontificis exercen-
dam.⁸

lum territorii vel ritus,
ad normam iuris et salvo prima-
tu Romani/Pontificis exercen-
dam.⁹ 6

I ⁸ Cf. Pius XII, *l. c.*, can. 216, § 2, 1°.

II ⁹ Cf. Synodum Nicaenam I, can. 6; Constantinopolitanam I, can. 3; Constantino-
politanam IV, can. 17; Pius XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, can. 216, § 2, 1°.

II 74) «Verbum “ritus” mutetur in “Ecclesiae particularis”» [E/225].

Resp.: Iam provisum.

75) l. 15 «Ad finem addatur: “Patriarchis pristina praecedentia iterum concedatur”» [E/2179].

Resp.: Ad Commissionem codificationis.

76) l. 15 «Dicatur: “sub ductu Summi Pontificis”» [E/388].

Resp.: Superata per approbationem alius emendationis.

III [B] N. 7: lin. 6: Addatur: “... exercendam. *Ubique Hierarchia alicuius ritus constituitur, manet aggregatus hierarchiae patriarchatus eiusdem ritus, etiam extra fines territorii patriarchalis*” [E/2976].

IV 112 – 1 Pater proponit, ut *omittantur verba «vel ritus»* et dicatur simpliciter: «clerum et populum territorii, ad normam iuris...», quia, inquit, non convenit, ut iurisdictio episcopi extendatur extra sui territorii fines.

R. – Hoc non potest admitti, quia, in praesenti statu rerum, omnes Patriarchae non necessario habent territorium proprium, sed habent semper saltem ritum proprium.

113 – Circa *unificationem Patriarchatum vel iurisdictionis in Patriarchatibus* 2 Patres proponunt iisdem verbis, ut «*unicuique Patriarchatui territorium proprium limitandum sit, ut unitas iurisdictionis in eodem territorio habeatur*». Alius (1484) scribit: «*Ideo omnino vitandum est, ut in eodem territorio sint plures. Unus tantum pro una sede. Unus pro uno territorio. Si sint rationes pro statuendo alio Hierarcha, detur alius titulus, sitque Patriarchae subordinatus, non Patriarcha*». Alius refert (1363) realitatem hodiernae situationis, cum dicit: «*Non videtur, quomodo finis detur praesentiae multarum iurisdictionum in eodem territorio*».

R. – Concilium in hodiernis adiunctis non potest resolvere hanc spinosam quaestionem.

114 – 20 Patres proponunt novam redactionem, quae tribuitur R. P. Hoeck: «*Etiam Hierarchae, qui extra fines territorii alicuius ritus constituuntur, aggregantur hierarchiae patriarchatus vel territorii respectivi*».

R. – Dicere: «*extra fines territorii alicuius ritus*» non sufficit, quia debet supponi existentia vel patriarchatus vel archiepiscopatus maioris. In commate finali «*aggregantur hierarchiae patriarchatus vel territorii*», melius est dicere «*vel ritus*».

115 – Aliam redactionem proponit 1 Pater (1914): «*Ubicumque Hierarcha alicuius ritus extra fines territorii patriarchalis constituitur, manet aggregatus*

III [n. 7, 58, 32-39]

IV [n. 7, 839, 25-30]

33	lum /territorii vel ritus,	lum/ <i>proprii</i> territorii vel ritus,	26
34	ad normam iuris et/salvo prima-	105s. ad normam iuris et salvo prima-	
35	tu Romani Pontificis exercen-	107s. tu Romani Pontificis. ⁹	27
	dam. ⁹	109	
36	<i>Ubique</i> [B] <i>Hierarchia alicuius</i>	113 <i>Ubicumque</i> Hierarchia alicuius	28
	<i>ritus</i>	<i>ritus extra fines territorii patriar-</i>	
37	<i>constituitur, manet aggre-</i>	<i>chalis/constituitur, manet aggre-</i>	29
38	<i>gatus hierarchiae/patriarchatus</i>	<i>gatus hierarchiae patriarchatus</i>	
39	<i>eiusdem ritus etiam extra/fines</i>	<i>eiusdem ritus ad/normam iuris.</i>	30
	<i>territorii patriarchalis.</i>		

III, IV ⁹ Cf. Synodum Nicaenam I, can. 6; Constantinopolitanam I, can. 3; Constantino-
 politanam IV, can. 17; Pius XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, can. 216, § 2, 1°.

hierarchiae patriarchatus eiusdem ritus in rebus ad liturgiam pertinentibus ad normam iuris communis». Ratio autem est «ne verbum aggregatus videatur implicare iurisdictionem Patriarcharum super hierarchas a Sancta Sede constitutos».

R. Verba «in rebus ad liturgiam pertinentibus» nimis limitant hanc aggregationem. Ille hierarcha potest etiam admitti, v. g., in deliberationibus vel electionibus synodi patriarchalis, sicut iam admittitur in praxi Sanctae Sedis.

116 – 1 Pater dubium exprimit, dicens: «Quid praecise significat terminus ille “aggregatus” sensu iuridico?».

R. – Ius canonicum postea determinabit modum illius «aggregationis» quae exprimit generico modo nexum cum hierarchia patriarchatus.

117 – 1 Pater notat quod «aggregatio de qua hic sermo est (sc. ad hierarchiam Patriarchatus eiusdem ritus) non debet intelligi de communitatibus iam existentibus cum hierarchia propria et characteribus propriis, etsi ratione originis ritus aliquid commune habeant cum alio».

Sensus huius animadversionis hic est: textus videtur submittere potestati Patriarchae omnes hierarchas eiusdem ritus, etsi pertineant ad alias Ecclesias.

R. – In nostro Schemate, «ritus», non pro ritu liturgico, sed pro «Ecclesia particulari» hierarchice constituta sumitur. Ceteroquin, quod dicitur de patriarchatibus valet etiam, congruis referendo, de archiepiscopatibus maioribus.

118 – 9 Patres petunt ut omittatur tota haec paragraphus (introducenda per emendationem) de aggregatione hierarcharum extra territorium patriarchale, ut vitetur «permixtio Ordinariorum in eodem territorio; si autem huiusmodi hierarcha constituatur, sit oportet omnino sui iuris, Sanctae Sedi immediate subiectus» (1471). Praeterea, dicit Pater sub n. 1466, «praxis pastoralis, etiam apud Ecclesias orientales, in regionibus occidentalibus valde differt a praxi in Oriente... Bonum animarum Ecclesiae orientalis in Occidente ab iis qui degunt in Oriente difficile promovetur. Aggregatio proposita proponit actionem in distans».

R. – Modus contradicit textui iam approbato. Ceteroquin, non agitur nec de iurisdictione proprie dicta, sed de aliquo nexu, a iure determinando, inter huiusmodi hierarchas et Ecclesiam matrem seu ritum originalem.

119 – 1 Pater eundem effectum obtinet proponendo ut omittantur tantum verba: «etiam extra fines territorii patriarchalis».

R. – Nulla difficultas habetur, si hierarcha constituitur intra fines territorii patriarchalis. Textus Schematis aliud quid respicit.

I	II [n. 8, 7, 7-9]	
[cf. n. 13]	8.	7
[cf. n. 13, p. 7, ln. 24-27]	Patriarchae Ecclesiarum Orientalium, licet alii aliis tempore posteriores sint, omnes tamen aequales sunt ratione dignitatis patriarchalis,/salva inter eos praecedentia honoris legitime statuta. ¹⁰	8 9

II ¹⁰ In Synodis Oecumenicis: Nicaena I, can. 6; Constantinopolitana I, can. 3; Constantinopolitana IV, can. 21; Lateranensi IV, can. 5; Florentina, decr. pro Graecis, 6 iul. 1439, § 9. Cf. Pius XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 219, etc.

III [A] N. 8: lin. 7: Cf. E/2582, E/2595.

IV AD NUMERUM 8 [N. 8: Cf. E/3562].

120 – 22 Patres *novam redactionem* proponunt huius numeri, quem, alia ex parte, postponunt alio numero de iuribus patriarcharum: «*Ceterum omnes Patriarchae qua tales excepto Romano Pontifice*, licet alii aliis sint tempore posteriores, omnes tamen aequales sunt ratione dignitatis patriarchalis, *salvis privilegiis singulis propriis*».

R. – Post votationem Commissionis super totum caput, opportunum erit ut revideatur ordo paragraphorum, quia in n. 7 agitur de iuribus Patriarcharum, et in n. 9 de iisdem iuribus denuo tractatur; dum n. 8 stat in medio. Ceteroquin, nova redactio non convenit perspectivae nostri Schematis quod de Patriarchis praesertim orientalibus loquitur.

121 – *De aequalitate Patriarcharum*, 1 Pater petit ut «omnes Patriarchae, *sine ulla omnino distinctione*, aequo honore aestimentur».

R. – Hoc convenire videtur cum textu Schematis, nisi intendat ille Pater suppressere etiam ius praecedentiae, id quod contradiceret textui approbato.

122 – *Praecedentiam tribui Patriarchis ante Cardinales* petunt 3 Patres: «Patriarchae habeant praecedentiam ante Cardinales post Papam». Ex his, duo (1438, 1424) pressius determinant sic dicendo: «Patriarchae Antiochiae, Constantinopolis et Alexandriae habeant praecedentiam...», dum modus sub n. 1480 loquitur de Patriarchis in genere, pro quibus petit praecedentiam ante Cardinales «dans les sessions ou réunions œcuméniques de toute l'Eglise».

R. – Res relinquatur Romano Pontifici.

III [n. 8, 59, 1-5]

IV [n. 8, 839, 31-840, 2]

59 8. [A]

120 8.

31

Patriarchae Ecclesiarum Orientalium, licet alii aliis tempore posteriores, /omnes tamen aequales sunt ratione dignitatis patriarchalis, salva inter eos/prae-
cedentia honoris legitime statu-
ta.¹⁰

121-7 Patriarchae Ecclesiarum Orientalium, licet alii aliis tempore posteriores, omnes tamen aequales sunt ratione dignitatis patriarchalis, salva inter/eos prae-
cedentia honoris legitime statu-
ta.¹⁰

840

2

III, IV ¹⁰ In Synodis Oecumenicis: Nicaena I, can. 6; Constantinopolitana I. can. 3; Constantinopolitana IV, can. 21; Lateranensi IV, can. 5; Florentina, decr. pro Graecis, 6 iul. 1439, § 9. Cf. Pius XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 219, etc.

123 – *Dignitatem patriarchalem aequiparari dignitati cardinalitiae* volunt 3 Patres, his formulis: «Patriarchae aequiparentur in dignitate et honore Cardinalibus Ecclesiae Romanae» (1362); vel addatur in n. 9, post verba «singulari honore»: «S. R. E. Cardinalibus aequiparato»; vel ad finem n. 9: «In specie censet dignitatem Patriarcharum aequiparandam esse dignitati Cardinalium».

R. – Res relinquitur Romano Pontifici.

124 – *Patriarchas constituere in Sacro Collegio primum et specialem ordinem Cardinalium Patriarcharum* petunt 2 Patres his formulis: «Optandum est ut, si ita Summo Pontifici placeat, instituat ordo Cardinalium Patriarcharum qui sit primus in Purpuratorum Patrum coetu... Hoc non valet de Archiepiscopis» (1357); vel: «Patriarchae Orientales polleant etiam dignitate cardinalitia atque efforment in Sacro Collegio "Ordinem Cardinalium Patriarcharum" cum et sub Patriarcha Occidentis Summo Pontifice».

125 – A 2 Patribus proponitur, ut *Patriarchae sint Cardinales et quidem Cardinales Episcopi*.

R. – Res relinquitur Romano Pontifici.

126 – *Ius eligendi Romanum Pontificem* maioribus Patriarchis tribui vult 1 Pater (1417), hac formula: «Maximi Patriarchae ius Summum Pontificem eligendi obiective et subiective habeant». Idem pro omnibus Patriarchis proponunt 2 Patres (1325, 1461) dicendo: «Sint membra Conclavis».

R. – Res relinquitur Romano Pontifici.

127 – A 4 Patribus proponitur, ut «*Patriarchae ipso iure sint membra Senatus Ecclesiae a Summo Pontifice instituendi*».

R. – Res relinquitur Romano Pontifici.

I [n. 12, 7, 16-22]

II [n. 9, 7, 10-14]

16 12.

9.

10

Secundum antiquissimam Ecclesiae morem, singulari honore prosequendi sunt Ecclesiarum Orientalium Patriarchae, quippe qui amplissima potestate, a Romano Pontifice vel a Concilio/Oecumenico data vel agnita, suo quisque patriarchatui tamquam/pater et caput praesunt.

Secundum antiquissimam Ecclesiae traditionem, singulari honore/prosequendi sunt Ecclesiarum Orientalium patriarchae, quippe qui

Ideoque exoptat haec Sancta Synodus non/solum ut eorum iura atque privilegia, in bonum animarum, salva/maneant, verum etiam ut patriarchatus o-

suo/quisque patriarchatui tamquam pater et caput praesint.

Ideo statuit haec/Sancta Synodus, ut eorum iura atque privilegia salva maneant, iuxta antiquas traditiones

II N. 12 (N. 9 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

77) «In enumerandis rationibus, a quibus auctoritas ducitur, iuxta evolutionem historicam prius recensenda sunt Concilia Oecumenica, deinde Romanus Pontifex. Insuper ipsa evolutio historica ut ratio, et quidem prima, adducenda est» [E/818].

Resp.: Non videtur necessarium, nec expedit.

78) «Totus articulus ad Codicem reformandum remittatur, quia ad ipsum spectat» [E/480].

Resp.: Expedit ut de his agatur, quia agitur de principiis.

79) l. 16 «Omissis verbis “secundum antiquiss. Eccles. morem”, prosequendum: “singulari ergo honore...”» [E/480].

Resp.: Provisum in nova textu.

80) l. 20 ss. «Post “eorum” addatur “genuina”, loco “privilegia” dicatur “praerogativa”, post “animarum” addatur: “plene restituantur, immo opportune augeantur” (e. gr. praecedentia ante Cardinales, vox in electione Summi Pontificis, etc.)» [E/480].

Resp.: Ad Commissionem pro redactione Codicis.

81) l. 23 «Post “restituuntur” addatur: “ideoque pristina praecedentia eis est iterum attribuenda”. Ratio: CICO Patriarchas valde degradavit, id quod aegre fertur» [E/480].

Resp.: Ad Commissionem pro redactione Codicis.

82) l. 23 «Textus compleatur hoc modo: “Polleant Patriarchae plena auctoritate sua traditionali. Summo Pontifice nonnisi per modum exceptionis interveniente prout signum aut medium catholicae unitatis in certis casibus, v. gr. cognitio electionis aut nominationis hierarcharum, constitutio novarum sedium, acceptatio legislationis latae in Synodis, etc.”» [E/388].

Resp.: Nimis limitat potestatem Summi Pontificis et nec ex toto neque ex parte maioritatem obtinuit.

III [A] N. 9: lin. 10: Cf. E/2582.

[B] N. 9: lin. 13-4: Emendetur: sic: «... ut eorum iura atque privilegia *quampriimum restituantur*, iuxta antiquas traditiones *uniuscuiusque Ecclesiae* et synodorum oecumenicorum decreta» [E/2559, E/2563, E/2582, E/2602, E/2515].

IV AD NUMERUM 9/A [Cf. E/3499, E/3506, E/3592].

128 – 2 Patres proponunt hanc emendationem: «quippe qui in sedibus *apostolica origine* (sic!) suo Patriarchatui praesint *tamquam signum unitatis*. Ideo

III [n. 9, 59, 6-14]

IV [n. 9, 840, 3-7]

6	9.		9.	3
7	Secundum antiquissimam Ecclesiae/traditionem, [A] singulari honore prosequendi sunt Ecclesiarum Orientalium patriarchae, quippe qui		Secundum antiquissimam Ecclesiae traditionem, singulari honore prosequendi sunt Ecclesiarum Orientalium patriarchae, quippe qui	4
10	suo quisque patriarchatui tamquam pater et caput praesint.		suo quisque/patriarchatui tamquam pater et caput praesint.	5
11	Ideo statuit haec Sancta Synodus, [B]	129s.	Ideo statuit haec Sancta Synodus	6
12	ut/eorum iura atque privilegia <i>quamprimum restituantur</i> ,	133	ut eorum iura atque privilegia <i>instaurentur</i> ,	7
13	iuxta antiquas traditiones <i>unius-</i>	131	iuxta antiquas traditiones <i>unius-</i>	
14				

servanda est consuetudo Synodi Patriarchalis».

R. – Indoles apostolicitatis et institutio patriarchalis sunt res distinctae. Mentio synodi iam fit sub n. 9/D, quando sermo est de exercitio potestatis patriarchalis. 129 – 22 Patres sequentem modum proponunt: «Statuit ergo haec S. Synodus, ut, ubi haec iura decursu temporum obsoleta vel restricta sint, quam primum restituantur...».

R. – Hic modus idem affirmat, sed hypothetice. Revera haec iura ubique restricta sunt. Hypothesis non videtur necessaria.

130 – 1 Pater proponit sequentem textum: «Statuit S. Synodus ut iura Patriarchatum ubi decursu temporum restricta sunt, restituantur» (omisso «quamprimum»).

R. – Dictio «patriarchatum» minus exacta videtur; de «quamprimum» provisum per emendatum textum.

131 – 3 Patres proponunt ut paragraphus sic concludatur: «Iuxta *antiqua* uniuscuiusque Ecclesiae (omittitur vox: «traditiones») et synodorum oecumenicarum decreta».

R. – Textus schematis videtur melior, in quantum distinguit inter ius consuetudinarium et canones synodorum.

132 – 1 Pater proponit ut, loco «haec autem iura et privilegia... restituantur», dicatur: «Haec *enim* iura et privilegia... *redintegrentur*...».

Ratio: 1) Dicitur «enim» quia videtur dari ratio, cur restituenda sint iura ac privilegia, 2) melius «redintegrentur», ne videatur argui S. Sedes de furto».

R. – Adiunctio verbi «enim» non est ad rem, quia auctor modi confundit duas ultimas phrases. Verbum «redintegrentur» significat: «restaurare in integrum», ideo idem dicit. Provisum per dictionem: «instaurentur».

133 – 4 Patres sunt *contra restitutionem iurium patriarchalium*, quia, dicit Pater sub n. 1483: «Concilium non potest ullum limitem imponere potestati Romani Pontificis», vel quia, dicunt Patres sub nn. 1490 et 1493, per huiusmodi verba, «reverentia erga Sanctam Sedem minus servatur; ista verba fere supponunt haec omnia quasi iniuste ablata fuisse». Ideo proponit Pater sub n. 1479, ut maneat textus prior, sc. dicatur: «ut eorum iura atque privilegia *salva maneant*», nec dicatur: «quamprimum restituantur».

R. – In aliqua restitutione disciplinae ecclesiasticae, v. g. in restitutione diaconatus vel iurium episcoporum etc. ..., nulla fit iniuria competenti auctoritati ecclesiasticae. Ceteroquin, ipse Summus Pontifex *cum* Concilio decernit. Verba «salva maneant» non satis exprimunt reformationem seu restaurationem iurium patriarcharum, quam Concilium intendit.

I [n. 12, 7, 22-23]

II [n. 9, 7, 14]

- 23 ritales prospere vigere/ac florere pergant et in pristinum splendorem restituantur.⁹ et synodorum oecumenicarum decreta.¹¹

I ⁹ Cf. Pius XII, *l. c.*, can. 216, § 1; ampliatus ad finem Concilii obtinendum.

II ¹¹ Cf. supra, nota 8.

II 83) A duobus Patribus [E/440] proponitur textus substitutivus nn. 10-14, sic:

I. «Patriarchae sunt in Ecclesia catholica episcopi principales. Gaudent scilicet potestate episcopali plena, quae a canonica limitatione, sicut pro ceteris episcopis, minime vel parum restringitur. Non excedit enim potestatem nativam successorum apostolorum quod antiquiores episcopi, pro sua quisque regione, alios episcopos creent, cum quibus idem territorium collegialiter regant et quibus tamquam principes pastorum praesint».

II. «Quod autem titulum vel numerum vel territorii fines vel praecedentiam sedium spectat, hoc ad ius ecclesiasticum pertinet».

III. «Secundum antiquam Ecclesiae traditionem et Oecumenicorum Conciliorum decreta, hi sunt tituli et ordo maiorum sedium patriarchalium: prima sedes Romana Beati Petri Principis apostolorum, secunda Constantinopolitana, tertia Alexandrina, quarta Antiochena, quinta Hierosolymitana». (Si vero opportunum esset descendere ad quasdam res particulares, tunc sequentia proponuntur).

IV. «Praeter Romanam sedem, nulla existit sedes patriarchalis ritus latini proprie dicta».

V. «Patriarchae sic dicti orientales, vi eorum dignitatis, potestatis et traditionalis praestantiae, sive in Oecumenicis Conciliis sive extra eiusmodi concilia, in universalibus scilicet negotiis tractandis, sunt simul cum Romano Pontifice, eorum Summo Praeside, praecipui episcopi illius quae ab undique Ecclesia est».

VI. «Quae potestas patriarchalis, etsi vocabulum Patriarcha nonnisi tarde apparuit, in episcopos, clericos et fideles proprios, necnon auctoritas in ipsam Ecclesiam universalem, ab antiquissimis, imo apostolicis temporibus viget, a Spiritu Sancto in Corpore Christi Mystico producta».

VII. «Patriarchae iure ergo traditionali et canonico constituerunt et constituunt, in communione cum Romano Episcopo, Supremum Collegium in Ecclesia».

VIII. «Quae Florentina Synodus et Romani Pontifices post eam saepe saepius affirmaverunt de iuribus et privilegiis patriarcharum minime imminuendis, haec Sacra Synodus sollemniter confirmat; haec autem iura et privilegia sunt illa quae in millenaria unione Orientis et Occidentis viguerunt, etsi ad nostra tempora aliquando adaptanda sint, minime vero minuenda» [E/440].

Resp.: Debita disceptatione praemissa, textus propositus, excepto n. II, maiori parte praescripta reiectus fuit vel in quibusdam propositio maioritatem sufficientem pro approbatione non obtinuit. Rationes reiectionis: non sat clara interpretatio historica, formulatio non semper adaequata, affirmationes non opportuna finibus praesentis Concilii.

III [C] N. 9: lin. 14: Addatur: «*Haec autem iura et privilegia sunt illa quae in unione Orientis et Occidentis viguerunt, etsi ad nostra tempora aliquando aptanda sint, minime vero minuenda*» [E/2976].

IV 134 – 1 Pater proponit, ut adiungatur in fine huius paragraphi: «*et Patriarchae in suis sedibus habitualiter resideant*».

III [n. 9, 59, 14-17]

IV [n. 9, 840, 7-9]

15	<i>cuiusque Ecclesiae et Synodo-</i>	136s.	<i>cuiusque Ecclesiae et Synodo-</i>	8
	<i>rum Oecumenicarum decreta.¹¹</i>	134	<i>rum Oecumenicarum decreta.¹¹</i>	
16	[C] <i>Haec autem iura et privilegia</i>	135	<i>Haec autem iura et privilegia</i>	9
17	<i>sunt illa, quae in</i>	138	<i>sunt illa, quae tempore unionis</i>	
	<i>unione</i>		<i>unionis</i>	

III, IV ¹¹ Cf. *supra*, nota 8.

R. – Modus non est clarus. Residentia est certe obligatio pro omnibus Hierarchis.

135 – In nova redactione totius capituli quam obtulerunt 22 Patres sequens modus proponitur, quem amplexus est etiam Pater, qui obtulit modum n. 1474: «quamprimum restituantur, et quidem uti viguerunt toto millenario unionis Orientis et Occidentis, etsi ad nostra tempora sint aliquantulum aptanda» (omittitur: «minime vero minuenda»).

R. – «Millenarium unionis» non valet historice de omnibus Ecclesiis. Melius dicitur: «tempore unionis». Expressio «minime vero minuenda» sapit aliquam suspicionem, igitur delenda videtur, eo magis quod continetur in verbo «restituuntur».

136 – 2 Patres alium modum proposuerunt: «... restituuntur (omisso verbo «quamprimum») ad pristinam formam primi millenarii». Ratio autem est, dicunt illi Patres, quod «secus unio est impossibilis».

R. – Provisum.

137 – 1 Pater *novam redactionem* proponit: «Ut eorum iura atque privilegia, illa nempe quae in unione Orientis et Occidentis viguerunt, etsi a *suprema vel competenti auctoritate ecclesiastica* ad nostra tempora aliquando aptanda, iuxta antiquas uniuscuiusque Ecclesiae traditiones et synodorum oecumenicarum decreta *salva tecta*que servantur».

R. – Obvium est aptationem iurium patriarchalium fieri non posse nisi a Suprema Auctoritate vel a competenti auctoritate. Alia expressio «salva tecta»que servantur» non satis indicat ideam restorationis.

138 – Positionem aliquantulum contrariam assumpserunt 4 Patres (sc. contra assertam necessitatem restaurandi iura patriarchatum sicut tempore unionis viguerunt) simulque petierunt aliquod «aggiornamento» iurium patriarchalium:

Pater de quo in n. 1455 vult ut haec omnia remittantur Codici Iuris Canonici, «nam agitur de institutione mere ecclesiastica et melius convenientiae pastoralis attendi possunt».

Alius de quo in n. 1359 petit ut «recognoscatur doctrina de patriarchatu. Si patriarchatus est forma valida adhuc, cur non introducendus esset etiam in Ecclesiam occidentalem? Si vero est forma obsoleta, cur non supprimendus esset etiam in Ecclesiis orientalibus?». Putat idem Pater patriarchatum aequiparari posse, nostris diebus, conferentiis episcopalibus et viceversa.

Alius de quo in n. 1355 putat quod «tanta Patriarcharum iura etiam super Episcopos videntur non bene convenire cum Collegialitate Episcoporum... Ad quid ergo tot privilegia, si hodie necessaria amplius non sunt?»

Alius de quo in n. 1352 petit ut «*iura atque privilegia institutionis patriarchalis sint illa, quae conveniunt ordinationi Ecclesiae in nostris temporibus*».

R. – Concilium non agit tantum de institutis iuris divini. Patriarchatus aequiparari non potest conferentiis episcopalibus, nec mere constituitur privilegiis, nec contradicit collegialitati episcoporum. Alia aptatio huius instituti ad nostra tempora iam in textu praevidetur.

III [D] N. 9: lin. in fine: Dicatur: "*Patriarchae, cum suis synodis, superiorem constituunt instanciam pro quibusvis negotiis patriarchatus, non secluso iure constituendi novas eparchias atque nominandi episcopos sui ritus ubicumque hoc opportunum videbitur, salvo inalienabili Romani Pontificis iure in singulis casibus interveniendi*" [E/2976].

IV 139 – 3 Patres petunt *ut deleatur comma finale: «minime vero minuenda»*. *Rationes: a)* quia est repetitio inutilis, cum asseratur, quod iura patriarchalia salva manere debent, *b)* est quasi suspicatio de animo sincero huius decreti vel Sanctae Sedis, *c)* portam omnino claudit ad futuram et possibilem diminutionem iurium et privilegiorum Patriarcharum a competenti auctoritate, si novae conditiones hoc petant, sc. necessitas aptationis ad tempora nostra.

R. – Iam provisum.

140 – Alii 6 Patres petunt, *ut tota haec paragraphus tollatur*. Sapit enim desiderium retinendi privilegia antiquata; Ecclesia non est «corpus mumificatum». Reiciatur ergo emendatio et fiat reditus ad textum anteriorem Schematis.

R. – Hic modus contradicit votationi Concilii. Non agitur de conservando «corpore mumificatio», sed de «instituto revivificando».

141 – 1 Pater econtra non approbat textum «*nisi emendatio p. 15 Relationis in textu inseratur*».

R. – Emendatio est iam inserta.

142 – 4 Patres volunt, ut deleatur tota haec paragraphus, uti excessiva.

R. – Hic modus contradicit votationi Concilii.

143 – 2 Patres volunt, ut haec quaestio remittatur ad benignitatem S. Sedis, quae «singula in concordia cum Patriarchatibus disponet».

R. – Concilium ad hoc convocatur, ut tractet huiusmodi quaestiones maioris momenti pro vita Ecclesiae.

144 – 3 Patres loquuntur de concedenda Patriarchis cum eorum synodis *autonomia canonica*:

a) Primus Pater proponit haec verba vel similia: «Debent omnes Patriarchae Orientales iterum habere *iurisdictionem pastoralem autonomam in suos fideles, sine recurso ad Sedem Apostolicam. Sic erat per quasi mille annos antea*».

b) Secundus Pater hoc proponit: «Dicatur restituenda esse unicuique patriarchatui non solum externa honoris signa, sed *autonomiam, salvo Primatu Summi Pontificis et iuxta antiquas traditiones. Nulla admittatur iurdictio subtracta auctoritati Patriarchae et eius Synodi*».

c) Tertius Pater proponit, ad modum definitionis, sequentem formulam: «*Patriarchae suaeque Synodo competit plena autonomia canonica et disciplinaria in suo territorio, et iurdictio in omnes episcopos, metropolitans non exceptis, clerum et populum, salvo tamen primatu Romani Pontificis*».

III [n. 9, 59, 17-28]

IV [n. 9, 840, 9-15]

18	<i>Orientis et Occidentis/viguerunt, etsi ad nostra tempora aliquantum aptanda sint, minime vero minuenda.</i>	140	Orientis/et Occidentis viguerunt, etsi ad hodiernas condiciones aliquantum aptanda/sint.	10
19		139		11
20		141		
21	[D] <i>Patriarchae cum suis synodis</i>	142-4	Patriarchae cum suis synodis	12
22	<i>superiorem constituunt instantiam pro quibusvis negotiis patriarchatus, non secluso/iure constituendi novas eparchias</i>	145	superiorem constituunt instantiam pro quibusvis negotiis patriarchatus, non secluso iure	13
23		146		
24	<i>constituendi novas eparchias</i>	151	constituendi novas eparchias	
25	<i>atque/nominandi episcopos sui</i>	147	atque nominandi episcopos sui	14
26	<i>ritus ubicumque hoc opportunum videbitur, salvo inalienabili</i>	148s.	<i>chalis, salvo/inalienabili</i>	15
27	<i>Romani Pontificis iure in singulis casibus interveniendi.</i>	150	Romani Pontificis iure in singulis casibus interveniendi.	
28		152		

R. – Expressio «autonomia canonica» ansam praebere potest falsis interpretationibus. Igitur vitanda videtur. Ceterum hi modi nil novi adiungunt *textui* Schematis. 145 – 1 Pater proponit *novam reductionem* totius paragraphi:

«Patriarchae, cum suis synodis, *salvis Romani Pontificis reservationibus*, superiorem constituunt instantiam pro negotiis (omittitur «quibusvis») Patriarchatus, non secluso iure, *intra fines territorii patriarchalis*, novas eparchias constituendi atque episcopos sui ritus nominandi, *iuxta normas a suprema auctoritate ecclesiastica editas*».

R. – Ius «interveniendi» sensum melius exprimere videtur quam ius «reservandi». «Intra fines territorii patriarchalis» retinenda videtur, sed addi debet aliquid de huiusmodi iure *extra* fines territorii patriarchalis. Ultima phrasid superflua videtur.

146 – 1 Pater proponit, ut loco «*iure constituendi*» dicatur «*negotio constituendi*», sed non dat rationem.

R. – Haec competentia est verum *ius*, non solum *negotium*.

147 – 1 Pater proponit, ut loco «*nominandi*» episcopos dicatur: «*Sanctae Sedi praesentandi episcopos nominandos*».

Ratio: Quia nominatio episcoporum uni Sanctae Sedi reservatur.

R. – Hoc contradicit sanae disciplinae et historiae.

148 – 3 Patres proponunt, ut post verba «constituendi novas eparchias atque nominandi episcopos sui ritus, ubicumque hoc opportunum videbitur» addatur haec clausula: «*intra limites sui territorii sui ritus orientalis traditionalis*».

Ratio est, quia auctoritas Patriarchae exerceri non potest nisi in suo territorio, et quia pluralitas iurisdictionis in eodem territorio est gradatim reducenda, non amplificanda.

R. – Provisum est in n. 9/D.

149 – 1 Pater petit, ut post verba «ubicumque hoc opportunum videbitur» addatur haec clausula: «*cum consensu Conferentiarum episcopalium localium quibus interest*».

R. – Provisum dicendo: «de consensu Romani Pontificis».

150 – 1 Pater petit, ut tollantur verba «*in casibus particularibus*».

R. – In textu non dicitur «in casibus particularibus», sed «in *singulis* casibus» (quod non est idem).

151 – 1 Pater petit, ut haec paragraphus «*concordetur cum iis, quae dicuntur de creatione novarum eparchiarum in Schemate de Regimine Episcoporum*».

R. – Concordantia habetur in verbis «de consensu Romani Pontificis» (cf. Schema de pastoralis munere episcoporum cap. II, n. 23/3, p. 38, linn. 38-39; ubi dicitur: «iudicio Apostolicae Sedis»).

152 – 1 Pater petit, ut *Patriarchatus mere titulares aboleantur*.

R. – Hoc non pertinet ad nostram Commissionem.

I [n. 13, 7, 24-27]

II

24 13.

[cf. n. 8]

25 Patriarchatus Ecclesiarum Ori-
 26 talium, licet alii aliis/tempore
 27 posteriores sint, omnes tamen
 aequales sunt dignitate/patriar-
 chali, salva inter eos praecedentia
 honoris legitime statuta.¹⁰

[cf. n. 8, ln. 7-9]

I ¹⁰ Cf. Synodus Nicaena I, an. 325, can. 7; Syn. Constantinopolitana IV, an. 869, can. 21; S. NICOLAUS I, litt. *Ad consulta vestra*, 13 nov. 866: «Desideratis nosse»; «Porro quia»; S. LEO IX, litt. *Congratulamur vehementer*, an. 1052/53: «Pro cuius»; INNOCENTIUS III, litt. *Inter quatuor*, 24 nov. 1205; litt. *Praerogativa dilectionis*, 30 mart. 1205; litt. *Cum unigenitus*, 25 apr. 1205; litt. *Divisis aliis*, 15 maii 1205: «Vocati enim»; 1 litt. *Inter quatuor*, 2 aug. 1206; litt. *Licet apostolica sedes*, maii 1205, etc.; EUGENIUS IV (in Syn. Florent.), const. *Laetentur caeli*, 6 iul. 1439, § 9; S. LEO M., litt. *Quantum dilectioni*, 11 iun. 453.

II N. 13 (N. 8 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

84) NN. 13-14 ad Ecclesiam universam extendi possent [E/530].

Resp.: Schema tractat tantum de Ecclesiis Orientalibus.

85) «Optandum ut Patriarchae sedium antiquissimarum praecedentia omnibus in Ecclesia praeter Romanum Pontificem gaudeant, ac, praeterea, ut ad S. R. E. Cardinalium dignitatem eleventur» [E/477].

Resp.: Ad Summum Pontificem et Commissionem pro redactione Codicis.

86) l. 25 «Melius diceretur: “tempore anteriores sint”» [E/223].

Resp.: Etsi ex se nihil obstat emendationi, Commissio tamen textum, schematis probavit.

III

[cf. n. 8]

[cf. n. 8, p. 59, ln. 1-5]

IV

[cf. n. 8]

[cf. n. 8, p. 839, ln. 26-p. 840, ln. 2]

---

87) l. 27 A duobus Patribus proponitur: «Pro certo semel indicandum est modo conciliari quatenus est praecedentia inter Patriarchas» [E/220].

Resp.: Iam provisum in Codice orientali.

88) l. 27 «Optabile praecedentiam Patriarcharum super omnes alios Praelatos affirmare» [E/386].

Resp.: Res remittatur ad Summum Pontificem et extra sedem Commissionis proponatur.

89) l. 27 «Addere oportet: "Patriarchae orientales apostolici praecedentia polent relate ad Cardinales, iidemque de iure conclavibus participant"» [E/388].

Resp.: Iam provisum per praecedentia suffragia, et ad Summum Pontificem.

I	II [n. 10, 7, 15-17]	
	10.	15
	Quae de Patriarchis sunt dicta, pertinent etiam ad	
	Archiepiscopos maiores,	16
	qui universae cuidam Ecclesiae particulari seu ritui praesunt. ¹²	17

II ¹² Cf. Synodum Ephesinam, can. 8; CLEMENS VII, *Decet Romanum Pontificem*, 23 febr. 1596; PIUS VII, Litt. Ap. *In universalis Ecclesiae*, 22 febr. 1807; PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 324-327; Syn. Carthagenen., an. 419, can. 17.

III [A] N. 10: lin. 15: Cf. E/2582.

IV AD NUMERUM 10 (De Archiepiscopis maioribus)

153 – 6 Patres petunt, ut deleatur hic numerus, quia, ait Pater quidam, «inutilis, immo nocivus pro unione Ecclesiae in Oriente» vel quia «Archiepiscopus maior non est patriarcha sic et simpliciter».

R. – Contradicit textui probato.

154 – 22 Patres novam redactionem proponunt: «Quae de Patriarchis dicta sunt, valent etiam congrua congruis referendo (vel mutatis mutandis) pro Archiepiscopis maioribus, qui...».

R. – Admittitur vox «valent», quia melior quam «pertinent». Loco aliarum expressionum dicatur «ad normam iuris» post verbum «etiam».

III [n. 10, 59, 29-32]

IV [n. 10, 840, 16-18]

29	10. [A]	153	10.	16
30	Quae de Patriarchis sunt dicta, pertinent etiam ad	154	Quae de Patriarchis sunt dicta, valent etiam ad normam iuris	
31	Archiepiscopos maiores,	155	de/Archiepiscopis maioribus,	17
32	qui universae cuidam Ecclesiae particulari seu ritui praesunt. ¹²	156	qui universae cuidam Ecclesiae particulari seu/ritui praesunt. ¹²	18

III, IV ¹² Cf. Synodum Ephesinam, can. 8; CLEMENS VII, *Decet Romanum Pontificem*, 23 febr. 1596; PIUS VII, Litt. Ap. *In universalis Ecclesiae*, 22 febr. 1807; PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 324-327; Syn. Carthaginen., an. 419, can. 17.

---

155 – 2 Patres quandam distinctionem faciendam censent inter iura Patriarcharum et Archiepiscoporum maiorum et proponunt ut dicatur: «Quae de Patriarchis sunt dicta, aliquo modo pertinent...».

R. – Expressio «aliquo modo» est nimis vaga nec satis decorosa.

156 – 1 Pater proponit definitionem Archiepiscopi maioris: «Nomine Archiepiscopi maioris venit Episcopus, qui universae cuidam Ecclesiae particulari non patriarchali praeest, cuique tribuuntur quaedam iura atque privilegia patriarcharum secundum antiquam uniuscuiusque Ecclesiae particularis traditionem servandam, necnon iuxta normas a Suprema Auctoritate ecclesiastica statutas exercendas ».

R. – Est potius descriptio, quae in iure dari non solet. Brevius dici potest substantia rei addendo textui «ad normam iuris». Cf. supra.

I [n. 14, 7, 28-30]

II [n. 11, 7, 18-21]

28 14.

11.

18

[cf. ln. 30-32]

Cum institutum patriarchale in Ecclesiis Orientalibus sit forma regiminis traditionalis, Sancta et Oecumenica Synodus exoptat, ut, si/opus sit, novi erigantur patriarchatus, quorum constitutio

29
30
Constitutio vero novorum patriarchatum, si id bonum/Ecclesiae postulare videatur, Synodo Oecumenicae vel Romano/Pontifici reservatur,

Synodo Oecumenicae vel Romano Pontifici reservatur.¹³ 21

II ¹³ Syn. Carthaginen., an. 419, can. 17 et 57; Chalcedonensis, an. 451, can. 21; S. INNOCENTIUS I, Litt. *Et onus et honor*, a. c. 415: «Nam quid sciscitaris»; S. NICOLAUS I, Litt. *Ad consulta vestra*, 13 nov. 866: «A quo autem»; INNOCENTIUS III, Litt. *Rex regum*, 25 febr. 1204; LEO XII, Const. Ap. *Petrus Apostolorum Princeps*, 15 aug. 1824; LEO XIII, Litt. Ap. *Christi Domini*, an. 1895; PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 159.

II N. 14 (N. 11 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

90) «Clara fiat distinctio inter Patriarchas maiores et minores» [E/339].

Resp.: Post explicationem, emendatio retracta fuit.

91) «Optandum ut dicatur: "Patriarchae prout tales Collegio Cardinalium adnumerentur; praecedentia secundum diem electionis vel inthronisationis statuatur; ipsi in electione Summi Pontificis partes habeant"» [E/375].

Resp.: Pertinet ad Summum Pontificem.

92) «Proponitur ut: 1) Patriarchali dignitate polleant Metropolita Ucraino-um atque archiepiscopi Malabaricorum et Malencarensium [E/2194].

2) Patriarchae polleant etiam dignitate cardinalitia atque efferment in Sacro Collegio "ordinem cardinalium patriarcharum"» [E/2194].

Resp.: Non expedit agere de particularibus.

93) «Etiam hic articulus potius ad ius canonicum spectat ideoque illuc est remittendus» [E/480].

Resp.: Expedit ut de his agatur in Concilio.

94) l. 28 «Initium fiat: "Agnitio vero et constitutio novorum..."» [E/388].

Resp.: Additio superflua, quia agitur de novis patriarchatibus instituendis.

95) l. 28-32 «Textus perficiendus est dicendo in fine: "quod autem Romanus Pontifex non exercebit nisi auditis Patriarchis"» [E/2179].

Resp.: Non videtur opportunum sic limitari libertatem agendi Summi Pontificis.

III [A] N. 11: lin. 21: Cf. E/2540.

IV AD NUMERUM 11 [Cf. E/3562].

157 – 2 Patres proponunt aliquam veluti *introductionem doctrinalem circa ius condendi novos patriarchatus*: «Pastoralium necessitatum causa Ecclesia potest novas patriarchatus aut novas regiones autonomas creare, eis auctoritatem tribuens edictandi proprium ius, quod nec episcoporum dioecesanorum praerogativis obstat nec Summi Pontificis. Propriae traditiones antiquorum patriarchatum non impediunt, quominus, novis rerum conditionibus attentis, sibi formam novam dent. Nec illi patriarchatus institutionis venerabilis recentibus Conferentiis Episcoporum ullo modo obstant vel nocent».

R. – Est potius expositio quam dispositio stricte dicta. Ergo non pertinet ad formam disciplinarem huius Decreti.

158 – 21 Patres proponunt redactionem P. Hoeck, quae sic sonat: «Cum in-

III [n. 11, 59, 34-40]

IV [n. 11, 840, 19-22]

34	11. [A]	157, 169	11.	19
35	Cum institutum patriarchale in	158	Cum institutum patriarchale in	
36	Ecclesiis Orientalibus sit forma	167	Ecclesiis Orientalibus sit forma	20
37	regiminis/traditionalis, Sancta	168	regiminis traditionalis, Sancta	
38	et Oecumenica Synodus exoptat	159	et Oecumenica Synodus exoptat	21
39	ut, si opus sit, novi erigantur pa-	160s.	ut, <i>ubi</i> opus sit, /novi erigantur pa-	
	triarchatus, quorum constitutio		triarchatus, quorum constitutio	
40	Synodo Oecumenicae vel Romano/Pontifici reservatur. ¹³		Synodo Oecumenicae vel/Romano Pontifici reservatur. ¹³	22

III, IV ¹³ Syn. Carthaginen., an. 419, can. 17 et 57; Chalcedonensis, an. 451, can. 12; S. INNOCENTIUS I, Litt. *Et onus et honor*, a. c. 415: «Nam quid sciscitaris»; S. NICOLAUS I, Litt. *Ad consulta vestra*, 13 nov. 866: «A quo autem»; INNOCENTIUS III, Litt. *Rex regum*, 25 febr. 1204; LEO XII, Const. Ap. *Petrus Apostolorum Princeps*, 15 aug. 1824; LEO XIII, Litt. Ap. *Christi Domini*, an. 1895; PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 159.

stitutum patriarchale in *Ecclesia* (omissa voce «Orientalibus») sit forma regiminis traditionalis *inde a primordiis Ecclesiae*, haec Sancta Synodus (omissa voce «et Oecumenica») exoptat, ut *ubi* opus sit, novi patriarchatus erigantur, *et quidem non tantum in Ecclesiis Orientalibus, sed et in Ecclesia Latina, approbante utique Oecumenica Synodo vel Summo Pontifice*.

R. – Modus non placuit Commissioni, quia in quibusdam implicat iudicium de historia, in aliis excedit ambitum schematis; acceptum fuit ut dicatur «ubi opus sit», loco «si opus sit».

159 – 1 Pater postulat, ut post verba «novi erigantur patriarchatus» addatur: «*in Ecclesiis Orientalibus*».

R. – Hoc per se patet, quia Decretum dirigitur tantum ad Ecclesias Orientales. 160-4 – 5 Patres desiderant, ut magis explicitè tractetur de erectione novorum patriarchatum. Ideo proponunt, ut loco verborum «si opus sit» substituatur haec locutio: «*erigantur patriarchatus in omnibus Ecclesiis Orientalibus, quae adhuc hanc institutionem non habent, et si eam indigeant...*».

R. – Est quaestio nimis particularis, quae exigit profundam inquisitionem adiunctorum sive personarum sive locorum sive temporum.

165 – 1 Pater explicitè proponit, ut *Archiepiscopus maior Ucrainorum necnon Archiepiscopi Malabariorum et Malancarensium* dignitate patriarchali polleant.

R. – Commissio Praeparatoria votum simile iam submitis Summo Pontifici.

166 – 1 Pater optat, ut titulo «Patriarchae» insignentur *omnes Archiepiscopi Orientales* in nova quadam structura totius Ecclesiae, in qua hierarchia Orientalis cum Occidentali aequiparetur. Simul Patriarchae Occidentales *titulares* aboleri debent.

R. – Spectat ad reformationem funditus novam totius organisationis ecclesiasticae, quae non pertinet ad nos.

167 – 7 Patres proponunt, ut in lin. 19, post verbum: «traditionalis», addantur haec verba: «*nec desit in Ecclesia Latina*».

R. – Normas dare de Ecclesia Latina non pertinet ad nos.

168 – 1 Pater censet institutionem patriarchalem magis quam Collegium Cardinalium favere collegialitati Episcoporum. Ergo *mundus universus dividendus est in patriarchatus*, abstractione facta a ritu. Patriarchae senatum Romani Pontificis constituant et electores Papae fiant.

R. – Non pertinet ad nos, quia esset mutatio totius organisationis ecclesiasticae.

I [n. 14-16, 7, 30-8, 11]

II

31 cuius est etiam pro necessitate
 et opportunitate normas statuere
 32 circa iura, privilegia et quaestiones
 quae/ad patriarchale institutum spectant.¹¹

[cf. ln. 18-20]

De Episcopis

8 15.

(suppressus)

Apostolorum successores sunt
 2 Episcopi, qui a Spiritu/Sancto
 positi, tamquam veri pastores
 3 assignatos sibi greges, potestate
 quidem propria atque ordinaria,
 4 gubernant et pascunt./sub auctoritate
 Romani Pontificis.¹²

5 16.

(suppressus)

6 Epicoporum orientalium potestas
 in suis ecclesiis regendis iis
 reservationibus restringatur, quas
 7 bonum commune/Ecclesiae necessarias
 esse probaverit.
 8 In dubio tamen positivo et/probabili,
 sive iuris sive facti, de reservatione
 9 facta Sedi Apostolicae, Patriarchae
 vel alii Auctoritati, praesumptio
 10 stat pro ordinaria Episcoporum
 potestate, donec intercedat Romani
 11 Pontificis/in contrarium declaratio.¹³

I ¹¹ Syn. Carthaginen., an. 419, can. 17 et 57; Chalcedonensis, an. 451, can. 21; S. INNOCENTIUS I, Litt. *Et onus et honor*, a. c. 415: «Nam quid sciscitaris»; S. NICOLAUS I, Litt. *Ad consulta vestra*, 13 nov. 866: «A quo autem»; INNOCENTIUS III, Litt. *Rex regum*, 25 febr. 1204; LEO XII, Const. Ap. *Petrus Apostolorum Princeps*, 15 aug. 1824; LEO XIII, Litt. Ap. *Christi Domini*, an. 1895; PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 159.

I ¹² Cf. PIUS XII, *l. c.*, can. 392; cf. Canones Apostolorum, 39; Syn. Tridentina, sess. XXIII, de ordine, cap. 4, can. 8; Syn. Vaticana I, sess. IV, cap. III; LEO XIII, ep. enc. *Satis cognitum*, 29 iun. 1896.

I ¹³ Contra ius canonicum vigens.

II *De Episcopis*.

N. 15 (suppressus in novo textu): *Placuit*, salvis emendationibus, maioritati praescriptae; dein remissus ad Commissionem de Episcopis.

N. 16 (suppressus in novo textu): *Placuit* prima pars, salvis emendationibus (remissus ad Commissionem de Episcopis).

III

[cf. ln. 34-40]

IV

[cf. ln. 14-16]

IV 169 – 8 Patres sunt contra erectionem novorum patriarchatum, quare proponunt, *ut n. 11 deleatur*.

R. – Modus contradicit textui iam approbato.

I [n. 17-19, 8, 12-27]

II

12 17.

(suppressus)

13 Singulis Ecclesiarum Orienta-
 14 lium Episcopis facultas est/a lege
 15 generali pro Ecclesiis Orientali-
 16 bus lata in casu peculiari/dispensandi, quoties id ad bonum spiritu-
 17 ale fidelium conferre/iudicent, dummodo agatur de re in qua
 Sedes Apostolica dispensare so-
 let, nec specialis reservatio a Sede
 Apostolica sibi vel Patriarchis vel
 alii Auctoritati facta fuerit.¹⁴

De Synodis

18 18.

(suppressus)

19 Exoptat Sancta haec Oecumenica
 20 Synodus ut Synodorum/institutum, antiquitate venerandum, novo
 21 vigeat robore, ut necessitatibus et disciplinae Ecclesiarum Orientalium,
 22 pro temporum/adiunctis, aptius et efficacius provideatur.¹⁵

22 19.

(suppressus)

23 Enixe commendatur ut Praesules
 24 Orientalium Ecclesiarum, in disciplina propriae Ecclesiae in Synodis
 25 promovenda et/ad opera in bonum religionis efficacius fo-
 26 vonda, rationem etiam/habeant boni communis totius regionis,
 27 ubi plures Ecclesiae particulares exstant, consiliis in conventibus
 ex variis ritibus collatis.¹⁶

I ¹⁴ Contra ius canonicum vigen; cf. can. 81 C.I.C., ubi habetur: «nisi haec potestas eisdem fuerit explicitè vel implicitè concessa».

I ¹⁵ S. VICTOR, litt. an. c. 190: *Poteram autem*; cf.: Synodus Carthaginen. an. 419, can. 76, 88, 94; Syn. Nicaena I, an. 325, can. 4 et 6; Syn. Chalcedonen., an. 451, can. 18; Syn. Antiochena, an. 341, can. 16, 20; Syn. Trullana, an. 691, can. 8; Syn. Constantinopolitana IV, an. 869, can. 17; et Synodi particulares singularum Ecclesiarum Orientalium recentiorum.

I ¹⁶ Cf. PIUS XII, *l. c.*, can. 4 et can. 340 § 3.

II N. 17 (suppressus in novo textu): *Placuit* maioritati praescriptae, salvis emendationibus (numerus remissus ad Commissionem de Episcopis).

De Synodis.

III

IV

N. 18 (suppressus in novo textu): *Placuit* unanimiter (quaestio tandem remissa ad Commissionem de Episcopis).

N. 19 (suppressus in novo textu): *Placuit* maioritati, salvis emendationibus.

I

II [n. 12, 7, 22-25]

III – *De disciplina Sacramentorum***De disciplina Sacramentorum*

12.

22

Veterem disciplinam de sacramentis apud Orientales Ecclesias/vigentem, itemque praxim quae ad eorum celebrationem et ministrationem spectant, Sancta Oecumenica Synodus confirmat et laudat, et, si/casus ferat, exoptat ut eadem instauretur.

I * Caput III: «De disciplina Sacramentorum » (nn. 20-33). Hic collectae fuerunt eae dispositiones quae ad ministrationem et usum Sacramentorum apud Orientales spectabant, et quidem: *a)* «De Ministro S. Chrismatis » (nn. 20-22), visum fuit necessarium ob antiquam Orientis traditionem, ob adspicuum pastorem nec non oecumenicum relate ad Orientales; solutio quorundam dubiorum C.I.C. hic proposita fuit, quae spectant ad eiusdem Sacramenti validitatem; *b)* «De Sanctissima Eucharistia » (nn. 23-26) agendum erat unice ob respectum ad characterem pastorem Concilii in procuranda renovatione vitae spiritualis christifidelium orientalium. Ad hoc quaedam selecta fuerunt, quae Commissio Praeparatoria «de Ecclesiis Orientalibus» olim apparavit; *c)* «De Ministro S. Poenitentiae» (nn. 27-29) actum fuit ob momentum ipsius rei ad curam pastorem orientalem faciliorem et expeditiorem reddendam; cum vero Commissio de Sacramentis schemati respectivo renuntiavit, Commissio de Ecclesiis Orientalibus ad pristinum schema apparatus pro solis Orientalibus rediit, quod schema et materiae in ipso contentae a Commissione Centrali antea probatae fuerunt, etsi ad aliam sedem remissae. Momentum pastorale rei omnino patet, nec non difficultas Orientalium eidem rei concorditer providendi per codificationem orientalem. Innovatio disciplinae in hac materia non nisi communi consensu, in Concilio obtinendo, praesertim Orientalium Patrum, attentanda erat, et attentata; *d)* «De Diaconatu permanenti» (nn. 30-31) agens, Commissio orientalis utebatur iure suo, proveniente ex peculiari adspicuum quaestionis. Venerandae traditiones, necessitas pastoralis et liturgica nec non respectus oecumenicus consideratae fuerunt in hac materia Concilio proponenda; *e)* in articulo «de matrimoniis mixtis» (nn. 32-33) agebatur de modo providendi, nempe per facultatem dispensandi a forma canonica, huic peculiari Orientalium quaestioni, quae adspicuum sive pastorem sive oecumenicum

III [n. 12, 60, 1-7]

IV [n. 12, 840, 23-26]

*De disciplina Sacramentorum**170 *De disciplina Sacramentorum*

60 12. [A]

12.

23

2 Veterem disciplinam de sacra-
3 mentis apud Orientales Eccle-
4 sias vigentem, itemque praxim
5 quae ad eorum celebrationem
6 et ministrationem spectant,/Sanc-
7 ta Oecumenica Synodus confir-
8 mat/et laudat, et, si casus ferat,

24 Veterem disciplinam de sacra-
25 mentis apud Orientales Eccle-
26 sias vigentem, itemque praxim
quae ad eorum celebrationem
et ministrationem spectat,/Sanc-
ta Oecumenica Synodus confir-
mat et laudat, et, si casus ferat,

26

exhibet. Fundamentalior provisio sufficientem suffragiorum maioritatem in Commissione Praeparatoria non obtinuit.

III * Hac eadem oecumenica ratione Commissio ducebatur, tractando *de disciplina sacramentorum apud Orientales* (nn. 12-18). De iis quae propria sunt Orientalium egit, quae sunt necessaria, quae sunt renovanda, instauranda; ratio huius selectionis est cura pastoralis, bonum animarum, quod ulterius differri non potest et non debet; quoad S. Chrisma conferendum (nn. 13-14), quoad vitam liturgicam fidelium promovendam (n. 15), quoad sacramentum Poenitentiae ministrandum (n. 16), quoad diaconorum officia exercenda in bonum animarum et Ecclesiae (n. 17), de quibus, quoad Ecclesiam Latinam, Constitutio «*De Ecclesia*» egit (n. 29).

[A] N. 12: lin. 23-4: Cf. E/2582.

IV DE DISCIPLINA SACRAMENTORUM [Cf. E/3498, E/3564].

OBSERVATIONES GENERALES

170 – 7 Patres proponunt ut nn. 12-18 remittantur ad Directorium «De Oecumenismo»; 4 Patres desiderant ut nn. 12-17 remittantur ad competentiam Patriarcharum; 3 Patres cupiunt ut nn. 12-23 remittantur ad Patriarchas cum Synodo, vel ad Conferentias Episcopales.

R. – Commissioni visum fuit hos modos esse contra suffragationem Patrum.

AD NUMERUM 12 (De instauranda disciplina) [Cf. E/3564]

171 – 1 Pater proponit ut dicatur tantummodo: «Synodus confirmat» (pag. 60, lin. 5), reliqua omittendo.

R. – Debet servari textus, quia instauratio respicit ea quae non respondent antiquae disciplinae.

I [n. 20, 8, 28-9, 4]

II [n. 13, 7, 26-29]

De Ministro Sacramenti Chrismatis

28 20.

13.

26

[*De Ministro S. Chrismatis*].

29 Etsi Episcopus est solus minister ordinarius Sacramenti/Chrismatis, huic Sanctae Oecumenicae Synodo placuit traditam praxim apud Orientales inde ab antiquissimis temporibus
 9 vigentem plene instaurare.
 2 Idcirco presbyteri hoc Sacramentum administrare valent, adhibito Chrismate a Patriarcha vel ab Episcopo/benedicto.¹⁷

Disciplina de ministro S. Chrismatis
 27 inde ab antiquissimis temporibus apud Orientales vigens plene instauratur.
 28 Idcirco presbyteri hoc sacramentum conferre valent, adhibito/Chrismate a patriarcha vel ab episcopo benedicto.¹⁴ 29

I¹⁷, II¹⁴ Cf. INNOCENTIUS III, Ep. *Ad episcopum Primatem Bulgarorum*, 27 febr. 1203; INNOCENTIUS IV, Ep. *Sub catholicae*, 6 mart. 1254, § 3, n. 4; Syn. Lugdunensis II, an. 1274 (professio fidei Michaelis Palaeologi Gregorio X oblata); EUGENIUS IV, in Syn. Florentina, Const. *Exsultate Deo*, 22 nov. 1439, § 11; CLEMENS VIII, Instr. *Sanctissimus*, 31 aug. 1595; BENEDICTUS XIV, Const. *Etsi pastoralis*, 26 maii 1742, § II, n. 1, § III, n. 1, etc.; Synodus Laodicena, an. 347/381, can. 48; Syn. Sisen. Armenorum, an. 1342; Synodus Libanen. Maronitarum, an. 1736, P. II, Cap. III, n. 2, et aliae Synodi particulares.

II III. De disciplina Sacramentorum De Ministro S. Chrismatis.

N. 20 (N. 13 novi textus): *Placet* maioritati praescriptae, salvis emendationibus.

96) «Praemittantur haec: “Doctrina vetus quoad Sacramenta Baptismatis confirmatur. Quoad Sacramentum Chrismatis vero statuitur: Etsi”» [E/437].

Resp.: Schema praesentat solummodo quasdam quaestiones de Sacramentis, quae sunt necessaria; ceterum Subcommissio provideat per quoddam prooemium praemittendum huic capiti.

97) l. 2 «Dicatur melius: “Idcirco omnes presbyteri orientalium rituum”» [E/223].

Resp.: Maneat textus, quia in sequenti numero satis provisum.

98) l. 3 «Dicatur: “adhibito Chrismate rite benedicto”» [E/441].

III [n. 13, 60, 8-14]

IV [n. 13, 841, 1-4]

8	13. [A]		13.	841
	[De Ministro S. Chrismatis].			
9	Disciplina de stro S. smatis	mini- Chri-	Disciplina de stro S. smatis	mini- Chri-
		inde ab		inde ab
10	antiquissimis temporibus apud		antiquissimis temporibus apud	2
11	Orientales vigens plene in- stauretur.	173	Orientales vigens plene in- stauretur.	
12	Idcirco presbyteri hoc sacra- mentum conferre valent,		Idcirco presbyteri hoc sacra- mentum conferre valent,	3
13	adhibito Chrismate a patriarcha		adhibito Chrismate a patriarcha	
14	vel ab episcopo benedicto. ¹⁴	172	vel ab episcopo benedicto. ¹⁴	4

III, IV ¹⁴ Cf. INNOCENTIUS IV, Ep. *Sub catholicae*, 6 mart. 1264, § 3, n. 4; Syn. Lugdunensis II, ana. 1274 (professio fidei Michaelis Palaeologi Gregorio X oblata); EUGENIUS IV, in Syn. Florentina, Const. *Exsultate Deo*, 22 nov. 1439, §11; CLEMENS VIII, Instr. *Sanctissimus*, 31 aug. 1595; BENEDICTUS XIV, Const. *Etsi pastoralis*, 26 maii 1742, § II, n. 1, § III, n. 1, etc.; Synodus Laodicena, an. 347/381, can. 48; Syn. Sisen. Armenorum, an. 1342; Synodus Libanen. Maronitarum, an. 1736, P. II, Cap. III, n. 2, et aliae Synodi particulares.

Resp.: Melius est mentionem fieri Patriarchae vel Episcopi ob antiquam traditionem.

III [A] N. 13: lin. 26: Cf. E/2486.

IV AD NUMERUM 13 (De Ministro S. Chrismatis)

172 – 1 Pater petit ut dicatur lin. 14: «ordinarie fidelibus sui ritus».

R. – Haec propositio videtur esse contra numerum 14.

173 – 2 Patres proponunt ut dicatur, in lin. 11, loco: «plene instauretur» hoc modo: «ubi viget, conservari potest».

R. – Provisum in numero 12 schematis, ubi confirmatur et laudatur vetus disciplina Orientalium de sacramentis in genere.

I [n. 21-22, 9, 5-12]

II [n. 14, 7, 30-8, 6]

5 21.

14.

30

6 Presbyteri omnes orientales hoc
7 Sacramentum, sive una/cum
8 Baptismo sive separatim, valide
conferre possunt omnibus/fide-
libus cuiusvis ritus, latino non
excluso, servatis ad liceitatem
praescriptis iuris sive commu-
nis sive particularis.¹⁸

Presbyteri omnes orientales hoc
sacramentum, sive una cum
Baptismo sive separatim, valide
conferre possunt omnibus fide-
libus cuiusvis ritus, latino haud
excluso, servatis ad liceitatem
praescriptis iuris/tum commu-
nis tum particularis.¹⁵

8

2

3

9 22.

Presbyteri quoque latini ritus,
qui facultate

Presbyteri quoque latini ritus,
secundum facultates quibus gau-
dent circa administrationem
huius sacramenti

4

10 hoc Sacramentum conferen-
11 di sint praediti, valent illud etiam
fidelibus /Orienta-
12 lium Ecclesiarum administrare,
servatis

valent illud etiam
fidelibus Ecclesiarum Orienta-
lium ministrare,
servatis

5

quoad liceitatem /iu-
ris communis prae-
scriptis.¹⁹

quoad liceitatem praescriptis iu-
ris sive communis sive particu-
laris.¹⁶

6

De Sanctissima Eucharistia

I¹⁸, **II** ¹⁵ Cf. S. C. S. OFFICII, Instr. (ad Ep. Scepusien.), an. 1783; S. C. DE PROP. FIDE (pro Coptis), 15 mart. 1790, n. XIII; Decr. 6 oct. 1863, C, a; S. C. PRO ECCL. ORIENT., 1 maii 1948; S. C. S. OFFICII, resp. 22 apr. 1896 cum litt. 19 maii 1896.

I¹⁹, **II** ¹⁶ C.I.C., can. 782, § 4; S. C. PRO ECCL. ORIENT., Decretum «de Sacramento Confirmationis administrando etiam fidelibus orientalium a presbyteris latini ritus, qui hoc indulto gaudeant pro fidelibus sui ritus», 1 maii 1948.

II N. 21 (N. 14 novi textus): *Placet* maioritati praescriptae, salvis emendationibus.

99) «Confusio in usu termini “ritus” tollenda» [E/225].

Resp.: Provisum, et proponatur textus substitutivus.

100) «Ad Commissionem postconciliarem et praxim cotidianam» [E/301].

Resp.: Opportunum principia stabilire in Concilio.

N. 22 (N. 14 novi textus): *Placet* unanimiter, salvis emendationibus.

101) «Ad Commissionem postconciliarem et praxim» [E/301].

Resp.: Opportunum ut de his agatur in Concilio.

102) l. 9-10 «Dicatur hoc modo: “Presbyteri quoque latini ritus, qui curam Orientalium gerunt, ritus orientales assumpti, facultate hoc Sacramentum...”» [E/437].

Resp.: Non expedit limitatio, ob bonum animarum.

103) l. 9 «Uniformetur usus termini “ritus”» [E/225].

Resp.: Provisum et suppedietur textus.

104) l. 11 «Loco “administrare” dicatur “conferre”» [E/388].

Resp.: Submissio provideat.

De Ss.ma Eucharistia.

III [n. 14, 60, 15-28]

IV [n. 14, 841, 5-11]

15	14.		14.	5
16	Presbyteri omnes orientales hoc	176	Presbyteri omnes orientales hoc	
17	sacramentum, sive una cum	174	sacramentum, sive una cum	6
18	Baptismo/sive separatim, valide	175	Baptismo/sive separatim, valide	7
19	conferre possunt/omnibus fide-		libus cuiusvis ritus,/latino haud	
20	libus cuiusvis ritus, latino/haud		excluso, servatis ad liceitatem	
21	praescriptis iuris tum commu-		praescriptis iuris tum commu-	8
	nis tum particularis. ¹⁵		nis/tum particularis. ¹⁵	
22	Presbyteri quoque latini ritus,		Presbyteri quoque latini ritus,	9
23	secundum facultates quibus gau-		secundum facultates quibus/gau-	
24	dent circa <i>ministracionem</i> [A]		dent circa ministracionem	
25	huius sacramenti,		huius sacramenti,	
26	valent illud etiam		valent illud etiam	
27	fidelibus Ecclesiarum/Orienta-		fidelibus/Ecclesiarum Orienta-	10
28	lium ministrare, si-		lium ministrare, si-	
	ne <i>praeiudicio/ritui</i> , [B] servatis		ne <i>praeiudicio ritui</i> , servatis	11
	quoad liceitatem praescriptis iu-		quoad/liceitatem praescriptis iu-	
	ris sive communis sive particu-		ris sive communis sive particu-	
	laris. ¹⁶		laris. ¹⁶	

III, IV ¹⁵ Cf. S. C. S. OFFICII, Instr. (ad Ep. Scephusien.), an. 1783; S. C. DE PROP. FIDE (pro Coptis), 15 mart. 1790, n. XIII; Decr. 6 oct. 1863, C, a; S. C. PRO ECCL. ORIENT., 1 maii 1948; S. C. S. OFFICII, resp. 22 apr. 1896 cum litt. 19 maii 1896.

III, IV ¹⁶ C.I.C., can. 782, § 4; S. C. PRO ECCL. ORIENT., Decretum «*de Sacramento Confirmationis administrando etiam fidelibus orientalibus a presbyteris latini ritus, qui hoc indulto gaudeant pro fidelibus sui ritus*», 1 maii 1948.

105) Non placet dispositio materiae in nn. 23-26; desiderat ut tractetur: 1) De Missa; 2) De Communionem et 3) De legibus ecclesiasticis [E/388].

«Istos duos articulos (23-24) invertendos esse videtur, quia primo de necessario (n. 24), deinde de libero (n. 23) agendum» [E/480].

Resp.: Provisum in novo textu.

III [A] N. 14: lin. 4: Dicatur: «*ministracionem*» loco: «*administrationem*» [E/2582].
[B] N. 14: lin. 5: Addatur: «*ministrare, sine praeiudicio ritui, servatis...*» [E/3040].

IV AD NUMERUM 14 (idem) [E/3656].

174 – 1 Pater vult ut post verbum «*separatim*» (lin. 17), addatur: «*in proprio territorio*».

R. – Haec additio potest gignere confusionem.

175 – 1 Pater vult ut restringatur facultas ad fideles proprii ritus.

R. – Propositio non videtur conformis menti generali schematis.

176 – 2 Patres proponunt ut auferantur verba «*sive una cum baptismo sive separatim*».

R. – Ratio apposita valet pro Latinis, non vero pro Orientalibus.

I [n. 23-24, 9, 13-21]

II

13 23.

[cf. n. 15]

14 Curent locorum Hierarchiae ut,
 15 iuxta antiquissimum et/laudabili-
 16 morem, fideles ad sacram/Sy-
 17 naxim, saltem praecipuis anni
 18 festis diebus, accedant, imo
 19 et/frequentius, ad vitam spiri-
 20 tualem nutriendam et roboran-
 21 dam.²⁰

17 24.

(suppressus)

18 Omnis fidelis, postquam ad an-
 19 nos discretionis pervenerit, te-
 20 netur semel saltem in anno ad
 21 SS. Eucharistiam accedere,/fir-
 22 mis legibus et consuetudinibus
 23 propriae Ecclesiae de Commu-
 24 nione Paschali et salva facultate
 25 uniuscuiusque fidelis eam in
 26 quolibet catholico ritu susci-
 27 piendi.²¹

I ²⁰ Cf. Canones Apostolorum, 8 et 9; Syn. Antiochena, an. 341, can. 2; TIMOTHEUS ALEXAN-
 DRINUS, interrog. 3; INNOCENTIUS III, const. *Quia divinae*, 4 ian. 1215, et quam plures Syno-
 di particulares singularum Eccl. Orientalium recentiores.

I ²¹ Novum quid quoad dictionem «in quolibet ritu catholico», et quoad obligationem
 annuam Communionis Paschalis.

II N. 23 (N. 15 novi textus): *Placuit* unanimiter, salvis emendationibus (re-
 ductus in nova textu).

III

[cf. n. 15]

IV

[cf. n. 15]

N. 24 (suppressus in novo textu): *Placuit*, salvis emendationibus, et quidem unanimiter.

I [n. 25-26, 9, 22-28]

II [n. 15, 8, 7-10]

22 25.

15.

7

[De Ss.ma Eucharistia].

Memores sint [cf. ln. 24]
fideles obli-
gationis, qua, saltem diebus/do-
minicis et festis de praecepto,
adstringuntur Divinae Liturgiae
vel, iuxta praescripta aut consu-
etudinem proprii ritus, Divi-
nis/Officiis adsistendi.
Curent autem animarum pasto-
res fideles ita/instruere, ut hi ac-
tuoze et devote Sacris Actioni-
bus intersint.²²

Iuxta praescripta aut consuetu-
dinem/proprii ritus, fideles obli-
gatione tenentur diebus Domi-
nicis et festis
Divinae Liturgiae
aut celebrationi [cf. ln. 7-8]
Divi-
narum Laudum interesse.¹⁷

27 26.

Ut vero huic obligationi facilius
satisfacere valeant,
eisdem conceditur

Quo /facilius
hanc obligationem adim-
plere valeant, eisdem conceditur

P², II ¹⁷ Cf. Syn. Laodicen., an. 347/381, can. 29; S. NICEPHORUS CP., cap. 14; Syn. Duinen. Armenorum, an. 719, can. 31; S. THEODORUS STUDITA, sermo 21; S. NICOLAUS I, Litt. *Ad consulta vestra*, 13 nov. 866: «In quorum Apostolorum»; «Nos cupitis»; «Quod interrogatis»; «Praeterea consultis»; «Si die Dominico»; et Synodi particulares.

II N. 25 (N. 15 novi textus): *Placuit* unanimiter, salvis emendationibus (textus brevius fuit).

106) «Non placet haec paragraphus propter facturam imperfectam. Primo loquendum esset de Missa quoad valorem, et postea tantum de obligatione fidelium. Insuper modus loquendi de Eucharistia non permeatur spiritualitate et loquela propria Orientalibus. Agnoscenda esset Eucharistia ut “occursus” cum Christo, et Communio tamquam anticipatio ac pignus supremi occursus in Parousia» [E/388].

Resp.: Cum nullus alius textus substitutivus propositus sit, Commissio textum schematis probavit, salvis emendationibus.

107) «Diebus festis de praecepto non dominicis fideles adstringantur Divinae Liturgiae assistendi; sed possint laboribus servilibus vacare. Nam in Oriente iam universalis est labor servilis in illis festis» [E/2194].

Resp.: Videat Commissio pro redigendo CICO.

108) l. 22 «Statim post “fideles” adiungatur: “gravis obligationis”» [E/441].

Resp.: Subintelligitur, sed non est sueta Orientalibus talis locutio.

109) «Verba “aut consuetudinem proprii ritus” substituantur per “consuetudinem propriae Ecclesiae”» [E/225].

Resp.: Potest mutari.

110) l. 25 «Adiungantur post “Divinis Officiis” haec: “praecipue Matutinis et Vesperis, praesertim Hebdomadae Sanctae”» [E/437].

Resp.: Agitur de obligatione adsistendi Divinae Liturgiae vel Divinis Officiis, ubi mos est, et non convenit descendere ad particularia.

111) l. 26 «Loco “intersint” dicatur: “participent”» [E/441].

III [n. 15, 60, 29-35]

IV [n. 15, 841, 12-15]

29 15.

15.

12

[De Ss.ma Eucharistia].

30 Iuxta/praescripta aut consuetu-
 31 dinem proprii/ritus, fideles obli-
 32 gatione tenentur diebus/Domi-
 nicis et festis

[cf. ln. 13]

*Fideles obli-
 gatione tenentur diebus domi-
 nicis et festis interesse*

Divinae Liturgiae
 33 aut/celebrationi [cf. ln. 29-31]

divinae liturgiae 13

Divi-
 34 narum Laudum interesse.¹⁷ [A]

178 *aut, iuxta praescripta vel consue-
 tudinem proprii ritus, celebratio-
 ni divinarum laudum.*¹⁷ 14
 180

35 Quo hanc obligationem/adim-
 plere valeant, eisdem conceditur

179 Quo fideles hanc obligationem adim-
 plere/valeant, *statuitur tempus* 15

III, IV ¹⁷ Cf. Syn. Laodicen., an. 347/381, can. 29; S. NICEPHORUS CP., cap. 14; Syn. Duinen. Armenorum, an. 719, can. 31; S. THEODORUS STUDITA, sermo 21; S. NICOLAUS I, Litt. *Ad consulta vestra*, 13 nov. 866: «In quorum Apostolorum»; «Nos cupitis»; «Quod interrogatis»; «Praeterea consultis»; «Si die Dominica»; et Synodi particulares.

Resp.: Provideat Subcommissio ad redigendos textus.

N. 26 (N. 15 novi textus): *Placuit* unanimiter, salvis emendationibus.

112) A duobus Patribus proponitur: «Videtur haec facultas non opportuna, ergo non concedenda, quia deberet etiam Occidentalibus concedi, evacuaret diem Dominicam, turbaret significationem theologicam diei festi, introducendo quemdam sabbatismum, cessaret mensura chronologica pro omnibus fidelibus, essent necessariae Liturgiae duplicatae cum gravi incommodo sacerdotum» [E/223, E/460].

Resp.: Commissio expresse textum schematis unanimiter probavit.

III [A] N. 15: lin. 7: Cf. E/2551.

IV AD NUMERUM 15 (De Ss.ma Eucharistia) [E/3656].

177 – 5 Patres proponunt ut obligatio adimpletionis inde a vigilia extendantur ad ritum latinum.

R. – Hoc est extra ambitum competentiae Commissionis.

178 – 2 Patres dicunt: insistendum est in primis pro Missa, deinde pro Divinis Laudibus; dicatur proinde: «iuxta proprium ritum».

R. – Admittitur, quia res fit clarior et magis conformis diversis ritibus.

179 – 3 Patres proponunt ut dicatur: «concedi potest ab Hierarcha loci», loco «conceditur».

R. – Restrictio non videtur opportuna.

180 – 1 Pater proponit ut dicatur: «Assistentia laudibus tantummodo casu quo deest sacerdos celebrans».

R. – Propositio non videtur retinenda; si deest sacerdos, nulla adest obligatio.

I [n. 26-27, 9, 28-10, 5]

29 facultas hoc praeceptum im-
plendi per adsistentiam Sacrae
30 Liturgiae aut, ubi talis vigeat
consuetudo, Divinis/Officiis, in-
de a vespere vigiliae usque ad
finem diei festi.²³

II [n. 15, 8, 10-13]

hoc/praeceptum im- 11
plere
in-
de a vespere vigiliae usque ad
finem diei Dominicae vel festi.¹⁸ 12
Enixe commendatur fidelibus,
ut his diebus, imo frequentius 13
ac vel etiam quotidie, Sacram
Eucharistiam suscipiant.¹⁹

De Ministro S. Poenitentiae

10 27.

(suppressus)

2 Cum Patriarcharum et Hierar-
charum orientalium pastoralis
3 cura saepae saepius ad plures re-
giones Orientis et Occidentis/ex-
tendatur, placuit huic Sanctae
4 Synodo ut ipsi facultatem ad con-
fessiones excipiendas fidelium
5 cuiusvis ritus ubicumque terra-
rum/a iure delegatam habeant.²⁴

I ²³ Novum quid quoad vigiliam diei festi, saltem ubi adest obligatio audiendi S. Liturgiam. Cf. Decreta particularia S. C. S. Officii et S. C. de Prop. Fide, nec non Synodus recentiores particulares.

I ²⁴ Novum quoad Episcopos; extenditur quoad Patriarchas etiam ad fideles ritus latini; cf. Pius XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 283, 1°.

II ¹⁸ Novum quid, saltem ubi vigeat obligatio audiendi S. Liturgiam; ceterum cohaeret diei liturgicae apud Orientales.

II ¹⁹ Cf. Canones Apostolorum, 8 et 9; Syn. Antiochena, an. 341, can. 2; TIMOTHEUS ALEXANDRINUS, interrogat. 3; INNOCENTIUS III, Const. *Quia divinae*, 4 ian. 1215; et plurimae Synodi particulares Ecclesiarum Orientalium recentiores.

II 113) «Cum in Oriente dies ab occasu solis incipiat, facultas optimum commodum praebet» [E/339].

Resp.: Lectum.

114) l. 27-8 A duobus Patribus proponitur: «Emendetur hoc modo: “Huic obligationi satis fit per adsistentiam...”» [E/440].

Resp.: Explicatione accepta, emendatio uti mere formalis retrahitur a Proponentibus.

115) l. 30 «Post ultima verba “diei festi” addatur: “de praecepto”» [E/441].

Resp.: Satis provisum ad mentem supra dictorum.

116) l. 30 «Addatur haec exhortatio: “Si fideles nequeunt praeceptum adimplere stans temporibus, instanter invitantur ut S. Liturgiae participant altera die hebdomadae”» [E/388].

Resp.: Sufficit et nihil amplius imponatur.

117) Post lin. 30 addatur: «Introducatur celebratio Missae lectae ad satisfaciendum commode praeceptum festivum: non solum una Missa, sed plurimae» [E/2253].

Resp.: Non videtur necessarium modificare legitimas traditiones liturgicas.

III [n. 15, 60, 36-61, 2]

IV [n. 15, 841, 15-18]

36	hoc praeceptum im-	182	<i>utile, pro hoc praecepto adim-</i>
	plere		<i>plendo, decurrere</i>
		in- 181	in- 16
37	de a vesperis/vigiliae usque ad		de a vesperis vigiliae usque ad
38	finem diei Dominicae/vel festi. ¹⁸		finem diei Dominicae vel festi. ¹⁸
	Enixe commendatur fidelibus,		Enixe comm ~~en~~ datur fidelibus,
39	ut his diebus, immo frequentius		ut his diebus, imo frequentius
61	ac vel/etiam quotidie, Sacram		ac vel etiam quotidie,/Sacram
2	Eucharistiam suscipiant. ¹⁹ [B]		Eucharistiam suscipiant. ¹⁹

III, IV ¹⁸ Novum quid, saltem ubi viget obligatio audiendi S. Liturgiam; ceterum cohaeret diei liturgicae apud Orientales.

III, IV ¹⁹ Cf. Canones Apostolorum, 8 et 9; Syn. Antiochena, an. 341, can. 2; TIMOTHEUS ALEXANDRINUS, interrogat. 3; INNOCENTIUS III, Const. *Quia divinae*; 4 ian. 1215; et plurimae Synodi particulares Ecclesiarum Orientalium recentiores.

De Ministro S. Poenitentiae.

118) «Quaestio de facultate confessiones excipiendi modo generali pro universa Ecclesia solvenda est, et quidem, per comparisonem ad ius hodie vigen, modo essentialiter extensivo» [E/818].

Resp.: Iam factum est pro episcopis; de sacerdotibus loqui hic potest specialim propter multipliciter rituum.

N. 27 (suppressus in novo textu): *Placuit* unanimiter, salvis emendationibus.

III [B] N. 15: ln. 13: Cf. E/2582, E/2559.

IV 181 – 3 Patres volunt ut deleatur possibilitas praeceptum adimplendi «in de a vigilia».

R. – Modus est contra mentem schematis, quae est, ut facilius reddatur adimpletio obligationum christianarum.

182 – 2 Patres proponunt ut dicatur: «tempus utile pro hoc praecepto adimplendo decurrit inde a...».

R. – Admittitur, quia textus fit clarior.

I [n. 28-29, 10, 6-17]

II [n. 16, 8, 14-20]

6 28.

16.

14

[*De Ministro S. Poenitentiae*].

Ob quotidianam permixtionem
fidelium diversarum Ecclesia-
rum particularium

Ob quotidianam permixtionem
fidelium diversarum Ecclesia-
rum particularium

in eadem regione vel territorio
facultas presbytero-
rum orientalium ad confessio-
nes excipiendas, a pro-
priis/Hierarchis rite et sine ul-
la restrictione concessa, ad to-
tum territorium patriarchatus,
archiepiscopatus, metropoliae, e-
parchiae vel/exarchatus et pro cu-
iusvis ritus fidelibus extenditur.

in eadem regione vel/territorio
orientali, facultas presbytero-
rum cuiuscumque ritus
excipiendi/confessiones, a pro-
priis hierarchis rite et sine ul-
la restrictione concessa,/ad to-
tum territorium

Huiusmodi/tamen facultatem
Hierarchae ne concedant, nisi de
sacerdotis idoneitate plene sibi
constet, et servatis requisitis in
Synodis particularibus praescrip-
tis.²⁵

extenditur
concedentis necnon ad loca et
fideles/cuiuscumque ritus in eo-
dem territorio, nisi hierarcha loci,
quoad loca/sui ritus, expresse re-
nunt.²⁰

15 29.

Presbyter vero, qui istam facul-
tatem extra proprium/territori-
um habituali modo exercet,
cerciozem facere tenetur Hierar-
cham loci, habita praeterea li-

I ²⁵ Contrarium territorialitati iurisdictionis, saltem in disciplina latina et orientali catholica.

II ²⁰ Salva territorialitate iurisdictionis, canon providere intendit, in bonum animarum, pluralitati iurisdictionis in eodem territorio.

II N. 28 (N. 16 novi textus): *Placet* unanimiter, salvis emendationibus (in novo textu quaestio restricta est).

119) «Orientalis presbyter in ecclesiis latinis deberet ab Ordinario loci latino facultatem obtinere» [E/265].

Resp.: Post longam disceptationem, provisum per acceptionem alius emendationis [E/388].

120) «Non oportet extendere, saltem quoad latinos fideles, ob principium territorialitatis iurisdictionis, et ob prudentiam» [E/409].

Resp.: Expediit ob bonum animarum, et provisum per aliam emendationem. 121) l. 11 «Post verbum “exarchatus” addatur: “exceptis locis exclusivae iurisdictionis alterius ritus”» [E/225].

Resp.: Provisum per aliam emendationem, et non expediit limitatio, ob bonum animarum.

III [n. 16, **61**, 6-17]IV [n. 16, **841**, 19-**842**, 4]

6 16.

183 16.

19

[*De Ministro S. Poenitentiae*].

7 Ob/quotidianam permixtionem
8 fidelium diversarum
particularium Ecclesiarum
9 in/eadem regione vel territorio
10 orientali,/facultas presbytero-
11 rum cuiuscumque ritus
excipiendi confessiones, a pro-
12 priis hierarchis rite et sine ul-
13 la restrictione/concessa, ad to-
tum territorium

Ob quotidianam permixtionem
fidelium diversarum
particularium/Ecclesiarum
in eadem regione vel territorio
orientali, facultas presbytero-
rum/cuiuscumque ritus
excipiendi confessiones, a pro-
priis hierarchis rite et sine/ul-
la restrictione concessa, ad to-
tum territorium

20

842

2

14 extenditur
concedentis necnon ad loca et
15 fideles/cuiuscumque ritus in eo-
16 dem territorio,/nisi hierarcha loci,
17 quoad loca sui ritus,/expresse re-
nuerit.²⁰

extenditur
concedentis necnon/ad loca et
184 fideles cuiuscumque ritus in eo-
dem territorio, nisi hierarcha loci,
quoad loca sui ritus, expresse re-
nuerit.²⁰

3

4

III, IV ²⁰ Salva territorialitate iurisdictionis, canon providere intendit, in bonum anima-
rum, pluralitati iurisdictionis in eodem territorio.

N. 29 (N. 16 novi textus): *Placuit* unanimiter, salvis emendationibus (provi-
sum in novo textu).

122) «Ad Commissionem postconciliarem» [E/301].

Resp.: Provisum per suffragium praecedens de toto numero.

IV AD NUMERUM 16 (De Ministro S. Poenitentiae) [E/3652].

183 – 1 Pater proponit ut hic numerus remittatur ad Commissionem Codifica-
tionis.

R. – Est contra suffragium Patrum.

184 – 1 Pater proponit ut expungantur verba: «... nisi Hierarcha loci, quoad lo-
ca sui ritus expresse renuerit», quia esset confusio: fideles enim nescirent ple-
rumque mentem Hierarchae.

R. – Ratio non valet: sacerdoti pertinet noscere mentem Hierarchae.

I [n. 29, 10, 17-19]

II

18 centia parochi aut rectoris ec-
clesiae vel oratorii, in quibus
19 confessiones excipiendae sint, et
salvis/prescriptis a Hierarcha
loci datis.

II 123) «Post hunc numerum adiungatur numerus peculiaris: “De Sacramen-
to S. Olei seu Infirmorum”, his verbis: “Sacramentum S. Olei ab uno sacerdote
impertiri potest; venerata praxis antiqua quoad septem ministros, secundum
possibilitatem, non negligatur”» [E/437].

III

IV

Resp.: Post longam disceptationem, dictum fuit: Submissio de apparandis textibus, redigat quoddam breve prooemium de sacramentis in genere, in qua traditionalis disciplina sacramentalis Orientalium probetur.

I [n. 30, 10, 20-27]

II [n. 17, 8, 21-26]

De Diaconatu permanenti

20	30.	17.	21
		<i>[De Diaconatu et Ordinibus inferioribus].</i>	
21	Cum plurima argumenta et motiva, praesertim liturgica/et pastoralia, suadeant	Ut antiqua sacramenti Ordinis disciplina in Ecclesiis Orientalibus iterum vigeat, exoptat/haec	22
22	ut institutum diaconatus permanentis,/quod ab antiquis temporibus non paucae Ecclesiae orientales	Sancta Synodus, ut institutum diaconatus permanentis, ubi in desuetudinem venerit,	23
23	retinuerunt et adhuc retinent, instauretur, exoptat Sancta Synodus/ut diaconatus permanens in Ecclesiis orientalibus,	instauretur. ²¹	24
24	ubi in desuetudinem venerit, iterum vigeat, ut qui in tali statu	<i>[cf. ln. 23-24]</i>	
25	sint constituti,/sacerdotes sive in spiritualibus sive in temporalibus ad normam/iuris adiuvant. ²⁶	Quoad subdiaconatum vero et Ordines/inferiores eorumque iura et obligationes, provideat Auctoritas legislativa uniuscuiusque Ecclesiae particularis. ²²	25
26			26
27			

I ²⁶ Cf. Syn. Nicaena I, an. 325, can. 2; Syn. Neocaesariensis, a. 314/325, can. 12; Syn. Sardinensis, an. 343, can. 8; S. LEO M., litt. *Omnium quidem*, 13 ian. 444; S. C. PRO ECCL. ORIENT., decret. 27 ian. 1940, n. 7, 8, et Synodi particularis recentiores.

II ²¹ Cf. Syn. Nicaena I, can. 18; Syn. Neocaesariensis, an. 314/325, can. 12; Syn. Sardinensis, an. 343, can. 8; S. LEO M., Litt. *Omnium quidem*, 13 ian. 444; Syn. Chalcedonensis, can. 6; Syn. Constantinopolitana IV, can. 23, 26; etc.

II ²² Subdiaconatus consideratur apud Ecclesias Orientales plures Ordo minor, sed Motu proprio Pii XII, *Cleri sanctitati*, ei praescribuntur obligationes Ordinum maiorum. Canon proponit ut redeatur ad disciplinam antiquam singularum Ecclesiarum quoad obligationes subdiaconorum, in derogationem iuris communis «Cleri sanctitati».

II *De Diaconatu permanenti.*

N. 30 (N. 17 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

124) l. 21 «Post "permanentis" addatur: "etiam coniugatorum"» [E/480].

Resp.: Potius indicatur reditus ad antiquam disciplinam, quae est diversa iuxta varias Ecclesias.

125) l. 27 Proponitur ut adiungatur: «Idem Sacra Synodus exoptat de ordinibus minoribus, ut possint conferri iis qui in Ecclesia Dei cum sacerdote adlaborant, etsi ad diaconatum vel ad sacerdotium non ascendant». Vel aliquid simile [E/346].

Resp.: Indicatur reditus ad antiquam disciplinam, et proinde provideant singulae Ecclesiae.

126) l. 28 «Adiungatur: "... ut ad hoc institutum et ad Ordines Minores re-

III [n. 17, **61**, 18-27]

IV [n. 17, **842**, 5-9]

18 17. [A]

17.

5

[*De Diaconatu et Ordinibus Minoribus*].

19
20 Ut antiqua sacramenti Ordinis
21 disciplina in Ecclesiis Orientali-
22 bus iterum vigeat, exoptat haec
23 Sancta Synodus, ut institutum
diaconatus permanentis, ubi in
desuetudinem venerit,

185 Ut antiqua sacramenti Ordinis
186 disciplina in Ecclesiis Orientali-
bus/iterum vigeat, exoptat haec
Sancta Synodus, ut institutum
diaconatus permanentis, ubi in
desuetudinem venerit,

6

7

24 instauretur.²¹

186 instauretur.²¹

[cf. ln. 23]

[cf. ln. 7]

25 Quoad subdiaconatum vero et
26 Ordines inferiores eorumque iu-
27 ra et obligationes, provideat Auc-
toritas legislativa/uniuscuiusque
Ecclesiae particularis.²²

185 Quoad subdiaconatum/vero et
Ordines inferiores eorumque iu-
ra et obligationes, provideat Auc-
toritas legislativa uniuscuiusque
Ecclesiae particularis.²²

8

9

III, IV ²¹ Cf. Syn. Nicaena I, can. 18; Syn. Neocaesariensis, an. 314/325, can. 12; Syn. Sardicensis, an. 343, can. 8; S. LEO M., Litt. *Omnium quidem*, 13 ian. 444; Syn. Chalcedonensis, can. 6; Syn. Constantinopolitana IV, can. 23, 26; etc.

III, IV ²² Subdiaconatus consideratur apud Ecclesias Orientales plures Ordo minor, sed Motu proprio Pius XII, *Cleri sanctitati*, ei praescribuntur obligationes Ordinum maiorum. Canon proponit ut redeatur ad disciplinam antiquam singularum Ecclesiarum quoad obligationes subdiaconorum, in derogationem iuris communis «*Cleri sanctitati*».

stituenda...» [E/346].

Resp.: Provisum in novo textu.

III [A] N. 17: ln. 24: Cf. E/2515.

IV Ad numerum 17 (De Diaconatu et Ordinibus minoribus) [E/3564].

185 – 1 Pater vult ut tollatur prima pars; alii duo desiderant ut auferatur secunda pars.

R. – Propositiones sunt contrariae suffragio Patrum.

186 – 2 Patres proponunt ut dicatur: «... instaurari poterit, si competenti auctoritati expedire videatur»; hoc modo concordia haberetur cum Const. «De Ecclesia».

R. – Provisum per verbum «exoptat» (ln. 21).

I [n. 31, 10, 28-31]

II

28 31.

(suppressus)

29 Curent Hierarchae locorum ut
 30 ad hoc institutum restituendum, in quavis provincia eccle-
 31 siastica, communi de consilio
 procedatur, et servatis normis a
 Synodis propriarum Ecclesia-
 rum/Orientalium statutis.

II N. 31 (N. 17 novi textus): *Placuit* unanimiter, salvis emendationibus (generaliori modo provisum in nova textu).

127) «In negotio tanti momenti forsitan melius esset, ut in Patriarchatibus de opportunitate restituendi hoc institutum in quavis provincia ecclesiastica

III

IV

---

agatur de communi consensu exclusive in Synodis patriarchalibus, et extra patriarchatus in Synodis provincialibus omnium hierarcharum, approbante vel consentiente Sede Apostolica» [E/441].

Resp.: Providebit Concilium in decreto de Conferentiis Episcopalibus.

I [n. 32-33, 11, 1-9]

II [n. 18, 8, 27-28]

De Matrimoniis mixtis

11 32.

18.

27

[*De Matrimoniis mixtis*].*

Licet matrimonia mixta haud facile omnino vitari possint, momentur tamen fideles ut ab huiusmodi matrimoniis abstinenceant.

Quoties vero id vitari nequeat, memores sint obligationis, qua adstringuntur, bonum fidei et unitatis catholicae tam sibi quam proli servandi, per fidem adimplectionem cautionum quas/Ecclesia statuit.

Pastores autem fidelium, qui matrimoniis mixtis/iuncti sunt, eorumque prolis peculiarem habeant curam.

8 33.

Ad praecavenda autem matrimonia invalida christifidelium

Ad praecavenda matrimonia invalida, cum catholici

28

II * *De Matrimoniis mixtis*.

N. 32 (suppressus in novo textu): Sufficientem maioritatem suffragiorum non obtinuit. Videat Subcommissio.

N. 33 (N. 18 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus, et ad *Subcomm. specialem*.

128) Optanda est restauratio disciplinae ante annum 1949 vigens, i. e. ut matrimonia huiusmodi valida habeantur, etiamsi, deficiente debita permissione, illicita.

«Loco “cautionum” opportunius esset excipere simplicem promissionem nupturientis catholicae – agitur quasi exclusive de sponsa – in quantum moraliter valeat prudentem curam habere de prole in fide catholica baptizanda et educanda. Parochus competens eam de hac morali obligatione modo paterno instruat» [E/818].

129) «Hoc (vel simili) modo substituantur nn. 32-33: “Matrimonia mixta, si vitari nequeunt, saltem coram ministro catholico et sub debitis cautelis ineunda sunt, a qua forma nonnisi gravi et rationabili ex causa dispensandum est. Absque tali dispensatione ordinarii loci contracta, huiusmodi matrimonia valida quidem, sed illicita sunt”» [E/480].

130) «Optandum ut ad disciplinam ante “Crebrae allatae” redeatur» [E/460].

131) «Placet etiam, quod matrimonia mixta in forma canonica contracta apud Orientales illicita quidem, sed tamen valida habeantur, si cum orthodoxis vel aliis baptizatis christianis Orientalium ecclesiarum contrahantur» [E/2255].

132) «In matrimoniis mixtis cautiones sunt odiosae non catholicis; modo speciali quia matrimonii sacramentum est validum, quod etiam sollemniter af-

III [n. 18, 61, 28-30]

IV [n. 18, 842, 10]

28 18. [A]

18.

10

[De Matrimoniis mixtis].

29 Ad praecavenda matri-   Ad praecavenda matri-
30 monia invalida, cum catholici   monia invalida, quando catholici

---

firmatur in praesenti schemate (n. 51)» [E/239].

133) «Nisi agatur de sanatione in radice, si concedatur haec facultas, erit causa scandali et magnae confusionis, saltem in America Septemtrionali. De observatione cautionum in hoc casu etiam a catholica parte valde dubitandum est» [E/265].

134) «Facultas non videtur providere malis quibus matrimonia mixta apud Orientales laborant. Proponerem limitare formam catholicam exclusive ad catholicos, nempe si utraque pars est catholica» [E/314].

III [A] N. 18 *Secundo*. – Altera quaestio, maximi quidem ponderis, *matrimonii formam* respicit.

Motu Proprio, a verbis incipiente «*Crebrae allatae*», die 22 februarii 1949, determinatur et praescribitur *forma* etiam in nuptiis cum baptizatis acatholicis (*can. 50 et 51*). [Sermo est de Orthodoxis, non de Protestantibus].

Propter adiuncta in quibus Orientales versantur, matrimonii celebrationi graves interdum difficultates patiuntur; quam ob rem Commissionis Sodales consenserunt de aliquo inveniendi modo, qui matrimonii validitatem tueretur, cum omnibus divinae gratiae effectibus, qui in familiarum bonum profluunt; et censuerunt extendere ad omnes Episcopos Orientales facultatem *a forma dispensandi*, in memoratis difficultatibus, tamen suetis cautionibus adhibitis.

IV AD NUMERUM 18 (De matrimoniis mixtis) [Cf. E/3498, E/3499, E/3508, E/3505, E/3506, E/3503, E/3510, E/3509, E/3561, E/3564, E/3560, E/3801, E/3655, E/3652, E/3659, E/3799, E/3656].

I [n. 33, 11, 9-13]

II [n. 18, 8, 28-32]

orientalium, qui cum acatholici
 10 baptizatis matri-
 monium/ineant, et ad consulend-
 11 dum nuptiarum firmitati et sanc-
 titati necnon/domesticae paci,
 12 omnibus Hierarchis
 locorum orientalium, non/vero
 Syncellis sine speciali mandato,
 13 facultas conceditur dispensandi
 proprios subditos a forma cano-

orientales cum acatholicis
 29 orientalibus baptizatis matri-
 monium ineunt, et ad consulend-
 30 dum nuptiarum firmitati et sanc-
 titati/nec non domesticae paci,
 31 omnibus hierarchis orientalibus
 locorum, exceptis
 Syncellis sine speciali mandato,
 facultas conceditur dispensandi
 32 proprios subditos a forma cano-

II 135) «Substituatur ita: “Matrimonia christifidelium orientalium cum fra-
 tribus separatis, celebranda sunt in ritu viri, hierarcharum tamen conscientia
 graviter onerata de observantia cautionum quae in iure praescriptae sunt”. Ratio
 est: quia sacramentum validum ministratur. Posset adiungi: “Ante sacer-
 dotes amborum rituum”» [E/2253].

136) «Hic textus melius et brevissime ita sonaret: “Cautione autem facta, va-
 lidum est pro orientalibus matrimonium coram ministro orthodoxo initum”.
 Quodsi non placet, ad lineam 14, saltem addatur post verbum “nuptiis”: “ut ergo
 matrimonium etiam coram ministro orthodoxo sit validum nec ullis censuris
 innodatum”» [E/2179, cf. E/227].

137) l. 11-12 «Dicatur: “omnes hierarchae locorum orientalium, non vero
 Syncelli sine speciali mandato, potestate pollent dispensandi”» [E/388].

138) l. 14-8 A duobus Patribus proponitur: «Emendetur hoc modo: “... ubi
 pars acatholica moraliter nequeat se coram competenti parochio sistere”; dictio
 vero: “et simul... adigat” supprimatur, quia non necessaria; et tandem suppri-
 matur alia dictio: “Hierarcharum... praescriptae sunt”, quia est hortatio exces-
 siva» [E/440].

139) l. 8-18 Subcommissio specialis [I. P. Bathanian, I. Rabbani, G. Than-
 galathil, G. Bukatko] ad hoc delecta proposuit: «Sic mutetur: “... paci, indulget
 Sancta Mater Ecclesia ad catholici orientales, si matrimonium contrahant cum
 acatholicis baptizatis, ad formam celebrationis praescriptam teneantur ad lice-
 itatem tantum; per indulgentiam vero maternam auctoritate Sanctae Synodi
 sanat et valida declarat talia matrimonia quae ex hoc capite usque adhuc fue-
 runt invalide contracta”; aliis omissis».

Resp.: Suffragatione instituta, textus schematis iterum probatus fuit maiori-
 tate praescripta (+17/-3). Et hoc modo provisum fuit emendationibus sub nn.
 128-139).

III [B] Curam specialem adhibuit Commissio tum Praeparatoria tum Concilia-
 ris, ut de *matrimoniis mixtis Orientalium* meliore quo posset modo providere-
 tur. Plus quam octo sessiones plenariae hunc in finem insumptae sunt, ad exam-
 inandas varias solutiones propositas. Nulla tamen sufficientem obtinuit fa-
 vorem Commissionis, excepta illa quae in nostro schemate prostat sub n. 18.
 Est tamen quasi quaedam solutio «in extremis» obtenta, quae fere unanimi-
 tatem suffragiorum obtinere semper valuit variis temporibus. Tantummodo in
 sessione plenaria Commissionis, die 30 septembris 1964 habita, proponentibus
 variis Patribus Concilii ut quaedam *solutio radicalior* inveniatur, Commissio
 censuit ut forma canonica pro huiusmodi matrimoniis *tantum ad liceitatem*,
non vero ad validitatem, obligaret. Revera 14 Membra ex 21 praesentibus votum
 affirmativum dederunt. Modus hic in elencho apponitur.

[C] Dein vero, postquam ad hanc conclusionem venerunt, ratione habita
 emendationum, quae a non paucis Concilii Patribus expostulatae sunt, Com-
 missio Orientalis, maiore suffragiorum parte habita, ad aliam sententiam venit,

III [n. 18, 61, 30-38]

IV [n. 18, 842, 10-14]

	orientales [B] cum acatholicis	189	orientales cum/acatholicis	11
31	orientalibus baptizatis matri-	192	orientalibus baptizatis matri-	
32	monium ineunt,/et ad consulend-	195	monium ineunt, et ad consulend-	
33	dum nuptiarum firmitati/et sanc-		tum/nuptiarum firmitati et sanc-	12
	titati nec non domesticae paci,		titati nec non domesticae paci,	
34	[C] Sancta Synodus statuit formam	187	Sancta Synodus/statuit formam	13
35	canonicam celebrationis pro his	188	canonicam celebrationis pro his	
36	matrimoniis/obligare tantum ad	190	matrimoniis obligare tantum/ad	14
37	liceitatem; ad validitatem suffice-	193	liceitatem; ad validitatem suffice-	
38	re praesentiam ministri/sacri, ser-	191	re praesentiam ministri sacri, ser-	

nempe ut exigeretur canonica forma tantum «ad liceitatem» [cum erat antiquitus, sed] dum ad Sacramenti validitatem satis est [esse] ut sacer Administer adsit.

Res potius singularis videtur haec esse pro nobis in Occidente et causa admirationis; non ita in quibusdam locis Orientis, uti fideles saepe longe distant ab ecclesia proprii ritus, pauci sunt sacerdotes et aliae arduae condiciones difficultates gignunt. [Quocumque modo, proponit ut res vestro iudicio].

IV 187 – 26 Patres proponunt: «Conservetur textus primitivus; reiciatur emendatio, quae videtur damnosa indissolubilitati, sanctitati, necnon stabilitati familiae».

188 – 1 Pater dicit: «Satis provisum est per facultatem dispensandi»; alius vult ut potestas sit delegabilis parochis; 1 vult ut inseratur in schemate legislatio MP «Crebrae allatae»; item alius dicit: nihil stabilietur antequam normae generales in materia promulgandae cognoscantur.

R. – Omnes isti modi videntur contra probatam substantiam textus.

189 – 11 Patres proponunt ut supprimatur «Orientis» et dicatur: «catholici cuiusvis ritus», ita ut consuletur validitati matrimoniorum latinorum cum acatholicis orientalibus baptizatis.

R. – Propositio videtur extra ambitum schematis, quod agit de Orientalibus catholicis.

190 – 4 Patres proponunt ut dicatur: «... facultas conceditur dispensandi a forma, tantum ad liceitatem requisita»; 1 Pater dicit: «... obligat tantum ad liceitatem, et quidem sub levi»; alius vult ut dicatur: «... forma est tantum valde commendata».

R. – Non videtur opportunum Commissioni similia affirmare.

191 – 1 Pater proponit ut dicatur loco «ministri sacri», «sacerdotis», ut tollatur ambiguitas.

R. – Non admittitur haec restrictio, et ut latius pateat possibilitas, pro necessitatibus diversarum Ecclesiarum.

192 – 2 Patres volunt ut addatur «in Oriente tantum», quia in Occidente sensus communis hac de re est alius.

R. – Non videtur opportunum, quia solos tangit Orientales.

193 – 1 Pater observat: non licet legem conficere non audita altera parte.

R. – Ecclesia facit quod in se est in bonum animarum sibi commissarum.

194 – 1 Pater assentit textui, dummodo emendatio in textu inseratur.

R. – Iam provisum, prout ad calcem Relationis, pag. 15.

195 – 1 Pater commendat ut caute procedatur quoad matrimonia mixta.

R. – Provisum in textu schematis.

Proponit commissio emendationem dictionis: «servatis aliis de ritu servandis» in aliam «servatis aliis de iure servandis». Quia hoc modo melius videtur provisum et aliis requisitis ad validitatem matrimoniorum.

I [n. 33, 11, 13-18]

14 nica matrimonii in mixtis/nup-
 15 tiis, ubi pars acatholica suaderi
 16 nequeat ut se coram competen-
 17 te parrocho sistat et simul adsit
 18 periculum ne eadem partem/ca-
 tholicam sibi adhaerere adigat;
 Hierarcharum tamen conscien-
 tia/graviter onerata de observan-
 tia cautionum quae in iure prae-
 scriptae sunt.²⁷

II [n. 18, 8, 32-34]

nica in matrimoniis mixtis con-
 trahendis,/si illa gravi de causa 33
 observari non possit, dummodo
 saltem pars
 ca-
 tholica suetas cautelas sincere 34
 praestare parata sit.²³

F⁷, II ²³ Cf. PIUS XII, Motu proprio *Crebrae allatae*, 22 febr. 1949, can. 32, § 2, n. 5° (facultas patriarcharum dispensandi a forma); PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 267 (facultas patriarcharum sanandi in radice); S. C. S. OFFICII et S. C. PRO ECCL. ORIENT., an. 1957 concedunt facultatem dispensandi a forma et sanandi ob defectum formae (ad quinquennium): «extra patriarchatus, Metropolitae, ceterisque Ordinariis locorum... qui nullum habent Superiorem infra Sanctam Sedem». **II** Conditio apposita eruitur ex novissimis decretis S. C. S. OFFICII.

III [D] N. 18: lin. 30-4: Substituantur haec: "... domesticae paci, *Sancta Synodus statuit formam canonicam celebrationis pro his matrimoniis obligare tan-*

III [n. 18, 61, 38]

IV [n. 18, 842, 14-15]

*vatis aliis de ritu servandis.*²³ [D] 194s. *vatis aliis/de iure servandis.*²³

15

III, IV ²³ Cf. PIUS XII, Motu proprio *Crebrae allatae*, 22 febr. 1949, can. 32, § 2, n. 5° (facultas patriarcharum dispensandi a forma); PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 267 (facultas patriarcharum sanandi in radice); S. C. S. OFFICII et S. C. PRO ECCL. ORIENT., an. 1957 concedunt facultatem dispensandi a forma et sanandi ob defectum formae (ad quinquennium): «extra patriarchatus, Metropolitae, ceterisque Ordinariis locorum... qui nullum habent Superiorem infra Sanctam Sedem».

---

tum ad liceitatem; ad validitatem sufficere praesentiam ministri sacri, servatis aliis de ritu servandis” [E/2582, E/2559, E/2976, E/2538, E/2548].

I [n. 34-35, 11, 19-25]

II [n. 19, 9, 1-2]

IV – *De cultu divino**De cultu divino*

19 34.

19.

9

De temporibus sacris[*De temporibus sacris*].

20 Dies festi pro omnibus Ecclesiis Orientalibus sunt: omnes et singuli dies Domini, festa Nativitatis D. N. Iesu
 21 Christi, Epiphaniae, Ascensionis, Dormitionis seu Assumptionis Dei Genetricis Mariae, et
 22 Beatorum Apostolorum Petri et
 23 Pauli, salvo iure particulari quoad alios dies festos.²⁸

Praeter dies festos omnibus

24 35.

Alios dies festos omnibus

25 Ecclesiis Orientalibus communes

Ecclesiis/Orientalibus communes,

2

I ²⁸ Cf. Syn. Laodicens., an. 347/381, can. 29; THEOPHILUS ALEXANDRINUS, can. 1, et Synodi particulares recentiores.

I * Caput IV: «De cultu divino» (nn. 34-44). Varietas et diversitas disciplinarum orientalium nec non christifidelium orientalium in iisdem regionibus permixtio suadebant ut ageretur saltem de minima quadam unitate in hac materia obtinenda, praesertim ob adspicuum pastorem et oecumenicum; inde actum fuit: a) «de temporibus sacris», nempe de diebus festis et de abstinentiis (nn. 34-38), ad obtinendam concordantiam disciplinarum orientalium, saltem in minimis, synodaliter et communi consensu praesertim Orientalium; eodem fine agebatur etiam b) «de celebratione Paschatis» (nn. 39-40), praesertim ob respectum oecumenicum orientalem; c) quaedam exhortatio generalis proposita fuit «de Officio Divino» (n. 41), ut praecaveretur quaelibet confusio in materia; d) quasi ad calcem Constitutionis «de Sacra Liturgia», schema orientale proposuit quaestionem usus linguarum vernacularum in liturgiis, peculiaribus circumstantiis Orientalium prae oculis habitis (nn. 42-44).

Hisce prima pars schematis expedita fuit, 44 numeris propositis et adnotatis.

II * IV. *De cultu divino*

140) «Leges statuuntur, quae decreta canonica sunt. Cur has res in Concilio determinare? Relinquantur ad competentes Ecclesiae Orientalis auctoritates» [E/2046].

Resp.: Principia statuere synodaliter expedit, ob pluralitatem disciplinarum.

141) «Articuli cap. IV, paucis forsan exceptis, non omnino necessarii, immo nec opportuni in nostro schemate esse videntur; partim enim ad ius spectant sive commune sive particulare, ad quod etiam saepius refertur (cf. nn. 34, 35, 36, 37), partim autem eis iam alibi satis provisum est sive in nostro (cf. n. 38 cum n. 8) sive in aliis schematibus (cf. nn. 39 et 40 cum Appendice Constitut. de S. Liturgia et nn. 42-44 cum n. 36 eiusdem Constitut.)». «Tamen, si retineantur hi articuli, non displicet, salvis emendationibus iam votatis vel etiam votandis et his quae sequentur» [E/480].

Resp.: Provisum in novo textu per formam generaliore.

III [n. 19, 62, 1-3]

IV [n. 19, 842, 16]

*De cultu divino***De cultu divino*

62 19.

19.

16

[*De temporibus sacris*].2 [A] Dies festos pro omni-
busDies festos pro omni-
bus

3 Ecclesiis Orientalibus/communes, 196s. Ecclesiis Orientalibus communes,

---

*De temporibus sacris.**N. 34 (N. 19 novi textus): Placuit*, salvis emendationibus (in generaliorem formam reductus).

142) A duobus Patribus proponitur: «Numeri 34-38 supprimendi sunt, quia materia potius Codicis. Opportune tamen invitabit S. Oecum. Synodus confederationis episcopales vel Synodos particulares ad unificandam disciplinam in hac materia» [E/440].

Resp.: Provisum per votum generale, et expedit ut quaedam principia statuuntur a Concilio.

143) l. 19 «Dicatur: "Dies festi de praecepto pro omnibus..."» [E/223].

Resp.: Subintelligitur, sed non expedit addere expresse, quia dictio non est sueta Orientalibus.*N. 35 (N. 19 novi textus): Placet*, salvis emendationibus.**III** * Numeris 19-23 nonnulla principia *de cultu divino* exponuntur: de temporibus sacris, de officio divino, de usu linguarum vernacularum in Liturgiis, de celebratione Paschatis. Omnia ex ipso textu clare patent quoad substantiam et quoad mentem, et proinde nulla indigent ulteriore explicatione.[A] N. 19: lin. 1-2: Dicatur: "Dies festos pro omnibus Ecclesiis Orientalibus communes *in posterum* constituere, transferre aut..." (omisso: "Praeter") [E/2607, E/2484].**IV** DE CULTU DIVINO [Cf. E/3498].

AD NUMERUM 19 (De temporibus sacris)

196 – 1 Pater dicit: supprimatur «Orientalibus», vel mutetur «particularibus».

R. – Provisum in textu emendato.

197 – 2 Patres proponunt ut dicatur «Ecclesia universalis».

R. – Non videtur necessarium.

I [n. 35-37, 11, 25-12, 7]

constituere,
constitutos transferre aut sup-
26 primere unius/est

Sedis Apostolicae.

27 Dies festos pro singulis Ec-
clesiis particularibus constitue-
re, aut constitutos suppressere,
28 praeter Apostolicam/Sedem,
competit Synodo patriarchali
aut archiepiscopali.²⁹

29 36.

30 Diebus Dominicis et festis de
praecepto lex abstinentiae/vel
abstinentiae et ieiunii cessat.

31 37.

12 Lex abstinentiae vel ieiunii et
abstinentiae observanda/est se-
cundum usum proprii ritus, legi-
2 tima consuetudine et iure/parti-
culari firmatum, ita tamen, ut lex
3 solius abstinentiae in omnibus
Ecclesiis Orientalibus servetur
4 singulis feriis sextis, iis exceptis
quae in proprio iure excipiuntur;
5 lex vero abstinentiae et/ieiunii
prima die Magnae Quadragesi-
6 mae et Feria sexta Hebdomadae
7 Sanctae, salvo particulari iure
quod abstinentiam et ieiunium
aliis quoque diebus Magnae Qua-
dragesimae praecipiat.

F⁹, II ²⁴ Cf. S. LEO M., Litt. *Quod saepissime*, 15 apr. 454: «Petitionem autem»; S. NICEPHORUS CP., cap. 13; Syn. Sergii Patriarchae, 18 sept. 1596, can. 17; PIUS VI, Litt. Ap. *Asueto paterne*, 8 apr. 1775; etc.

II 144) l. 26 «Post “Sedis Apostolicae” addatur: “quae autem Sedes hoc iure non utitur patriarchis inconsultis”» [E/2179].

Resp.: Certo Sancta Sedes hoc faciet, etiamsi non imponatur.

145) l. 28 «In fine numeri addatur: “... aut archiepiscopali, consentiente Sede Apostolica”» [E/441].

Resp.: Videndum quid Concilium de Synodis earumque potestate statuet.

II [n. 19, 9, 2-7]

alios dies festos constituere,
transferre aut sup-
3 primere unius est Synodi Oecu-
menicae vel Sedis Apostolicae. 4
Dies vero/festos pro singulis Ec- 4
clesiis particularibus constitue- 5
re, transferre aut/supprimere, 5
praeter Apostolicam Sedem, 6
competit Synodis patriarchali- 6
bus aut archiepiscopalibus, de- 7
bita tamen ratione habita totius 7
regionis, ceterarumque Eccle-
siarum particularium.²⁴

(suppressus)

(suppressus)

III [n. 19, 62, 3-12]

IV [n. 19, 842, 16-21]

	<i>in posterum</i>	constituere,	in posterum	constituere,	17
4		transferre aut sup-		transferre aut sup-	
5	primere unius est Synodi Oecu-	menicae vel Sedis Apostolicae.	primere unius est Synodi Oecu-	menicae vel/Sedis Apostolicae.	18
6	Dies vero festos pro singulis Ec-	clesiis/particularibus constitue-	Dies vero festos pro singulis Ec-	clesiis particularibus constitue-	19
7	re, transferre aut/supprimere,	198 praeter Apostolicam Sedem,	re, transferre aut supprimere,	198 praeter Apostolicam Sedem,	
8	competit Synodis patriarchali-	bus aut archiepiscopalibus, de-	competit/Synodis patriarchali-	bus aut archiepiscopalibus, de-	20
9	bita tamen ratione/habita totius	regionis, ceterarumque Eccle-	bita tamen ratione habita/totius	regionis, ceterarumque Eccle-	21
10	siarum particularium. ²⁴		siarum particularium. ²⁴		
11					
12					

III, IV ²⁴ Cf. S. LEO M., Litt. *Quod saepissime*, 15 apr. 454: «Petitionem autem»; S. NICEPHORUS CP., cap. 13; Syn. Sergii Patriarchae, 18 sept. 1596, can. 17; PIUS VI, Litt. Ap. *Assueto paterne*, 8 apr. 1775; etc.

N. 36 (suppressus in novo textu): *Placuit*, salvis emendationibus.

N. 37 (suppressus in novo textu): *Placuit*, salvis emendationibus.

IV 198 – 1 Pater proponit ut deleatur «Praeter Apostolicam Sedem»; agitur enim de re minoris momenti.

R. – Provisum in textu, ubi nullimodo limitatur potestas inferioris.

I	II [n. 20, 9, 8-13]	
[cf. n. 39]	20.	8
[cf. n. 39, p. 12, ln. 12-15]	Donec perveniatur ad optatam inter omnes christianos conven- tionem de unico die, quo festivi- tas Paschatis ab omnibus cele- bretur, interim ad unitatem in- ter christianos in eadem regione vel natione degentes fovendam, Patriarchis vel Supremis in loco Auctoritatibus committitur, ut, unanimes consensu et collatis consiliis cum iis quorum inter- est, de festo Paschatis eadem die Dominica celebrando conven- niant. ²⁵	9 10 11 12 13

II ²⁵ Cf. Syn. Vaticana II, Const. *De Sacra Liturgia*, 4 dec. 1963.

III [A] N. 20: lin. 8: Cf. E/2548.

[B] N. 20: lin. 12: Cf. E/2582, E/2559, E/2563.

IV AD NUMERUM 20 (De celebratione Paschatis)

199 – 1 Pater proponit ut numerus amplectetur totam Ecclesiam. 2 Patres volunt ut extendatur haec ordinatio ad dies festos et ieiunii.

R. – In praxi difficiliter obtineri potest uniformitas. Et haec provisio est tantummodo ad tempus.

200 – 1 Pater proponit ut excludatur possibilitas intromissionis auctoritatis civilis.

R. – Admittitur, addendo post «Auctoritatibus» (lin. 20) verbum «ecclesiasticis».

III [n. 20, 62, 13-23]

IV [n. 20, 842, 22-843, 5]

13	20. [A]	199	20.	22
14	Donec perveniatur ad optatam	201	Donec perveniatur ad optatam	
15	inter omnes christianos conven-	202	inter omnes christianos conven-	843
16	tionem de/unico die, quo festivi-		tionem/de unico die, quo festivi-	
17	tas Paschatis ab/omnibus cele-		tas Paschatis ab omnibus cele-	2
18	bretur, interim ad unitatem/in-		bretur, interim ad unitatem in-	
19	ter christianos in eadem regione		ter christianos in eadem regione	
20	vel/natione degentes fovendam,		vel natione degentes fovendam,	3
21	Patriarchis/vel Supremis in loco	200	Patriarchis vel Supremis in loco	4
22	Auctoritatibus committitur, ut,		Auctoritatibus committitur,/ut,	5
23	unanimes consensu et collatis		unanimes consensu et collatis	
	consiliis cum iis quorum inter-		consiliis cum iis quorum inter-	
	est, de/festo Paschatis eadem		est, de festo/Paschatis eadem	
	die Dominica celebrando conven-	203	die Dominica celebrando conven-	
	niant. ²⁵ [B]		niant. ²⁵	

III, IV ²⁵ Cf. Syn. Vaticana II, Const. *De Sacra Liturgia*, 4 dec. 1963.

201 – 1 Pater dicit: «non placet hic numerus».

R. – Contrarium voto Patrum Concilii; ipse non affert ullam rationem, et pro Oriente est res magni momenti.

202 – 1 Pater vult ut Pascha celebretur eadem die cum Latinis, saltem ad tempus.

R. – Est extra ambitum schematis, et in hodierno statu rerum res omnino difficilis.

203 – 1 Pater proponit ut addatur in fine huius numeri, post verbum «conveniant», hoc: «actis ab Apostolica Sede approbatis».

R. – Non placet ob rationem oecumenicam et practicam, cum agatur de pertractationibus etiam cum fratribus seiunctis; ex parte catholica est res prudentiae certiorare Auctoritatem superiorem.

I [n. 38-40, 12, 8-17]

II [n. 21, 9, 14-17]

8 38.

21.

14

Singuli fideles extra regiones proprii ritus versantes,/quoad legem de abstinentiis et ieiuniis, ad disciplinam in loco ubi/degunt vigentem se plene conformare possunt.

Singuli fideles extra regionem vel territorium proprii ritus versantes, quoad legem de temporibus sacris, ad disciplinam in loco ubi degunt vigentem se plene conformare possunt.

In familiis mixti/ritus hanc legem servare licet iuxta unum eundemque ritum.³⁰

In familiis mixti ritus hanc/legem servare licet iuxta unum eundemque ritum.²⁶

De celebratione Paschatis

12 39.

[cf. n. 20]

Sancta Oecumenica Synodus conamina ad aptius instaurandum Kalendarium in societate civili laudans, exoptat ut catholici aliique christiani non catholici conveniant ad unicam diem, qua festivitatem Paschatis omnes celebrent, stabiliendam.

[cf. n. 20, ln. 8-11]

16 40.

Ad unitatem inter christianos in eadem regione vel natione degentes fovendam, Patriarchis vel

[cf. n. 20, ln. 10-13]

³⁰, II ²⁶ Cf. CLEMENS VIII, Instr. *Sanctissimus*, 31 aug. 1595, § 6: «Si ipsi graeci»; S. C. S. OFFICII, 7 iun. 1673, ad l et 3; 13 mart. 1727, ad 1; S. C. DE PROP. FIDE, Decret. 18 aug. 1913, art. 33; Decret. 14 aug. 1914, art. 27; Decret. 27 mart. 1916, art. 14; S. C. PRO ECCL. ORIENT., Decret. 1 mart. 1929, art. 36; Decret. 4 maii 1930, art. 41. I His decretis facultas similis quibusdam Orientalibus iam concessa fuit.

II N. 38 (N. 21 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

146) «Omittatur» [E/437].

Resp.: Disceptatione ampla praemissa, propositio non obtinuit praescriptam maioritatem, ideo textus schematis manet, salvis emendationibus.

147) l. 11 «In fine addatur: "... eundemque ritum, sive viri sive mulieris"» [E/441].

Resp.: Provideat Submissio ad redigendos textus, quia res est quae spectat tantum claritatem.

De celebratione Paschatis.

N. 39 (N. 20 novi textus): *Placuit*, salvis emendationibus (reductus ad formam generaliore).

III [n. 21, 62, 24-30]

IV [n. 21, 843, 6-9]

24 21.

21.

6

25 Singuli fideles extra regionem
26 vel/territorium proprii ritus
27 versantes, quoad/legem de tem-
28 poribus sacris, ad discipli-
nam in loco ubi degunt vigen-
tem se plene/conformare pos-
sunt.

29 In familiis mixti ritus hanc le-
gem servare licet iuxta unum
30 eundemque ritum.²⁶

Singuli fideles extra regionem
vel territorium proprii ritus
versantes, quoad legem de tem-
poribus sacris, ad discipli-
nam in loco ubi degunt vigen-
tem se plene conformare pos-
sunt.

In familiis mixti ritus hanc le-
gem servare/licet iuxta unum
eundemque ritum.²⁶

7

8

9

[cf. n. 20]

[cf. n. 20]

[cf. n. 20, ln. 13-18]

[cf. n. 20, ln. 22-p. 843, ln. 3]

[cf. n. 20, ln. 16-23]

[cf. 20, p. 843, ln. 3-5]

III, IV ²⁶ Cf. CLEMENS VIII, Instr. *Sanctissimus*, 31 aug. 1595, § 6: «Si ipsi graeci»; S. C. S. OFFICII, 7 iun. 1673, ad l et 3; 13 mart. 1727, ad 1; S. C. DE PROP. FIDE, Decret. 18 aug. 1913, art. 33; Decret. 14 aug. 1914, art. 27; Decret. 27 mart. 1916, art. 14; S. C. PRO ECCL. ORIENT., Decret. 1 mart. 1929, art. 36; Decret. 4 maii 1930, art. 41.

---

148) «Cum Decreto valde laudanda sunt conamina, ut catholici alique christiani conveniant in unicam diem, qua festivitatem Paschalis omnes celebrent» [E/818].

Resp.: Lectum.

149) «Relate ad nn. 39-40 opportunum videtur ut de huiusmodi negotiis tractandis Sedes Ap. opportune praemoneatur» [E/441].

Resp.: Non est omnino necessarium ut haec clausula ponatur, ob characterem numerorum.

N. 40 (*N. 20* novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

150) «Omittatur, quia vagus» [E/437].

Resp.: Provisum per votum expressum contrarium.

I [n. 40, 12, 17-20]

II

- 18 Supremis Auctoritatibus/eccle-
19 siasticis in loco committitur, ut,
20 collatis consiliis cum iis/quo-
rum interest, de festo Paschatis
eadem die Domenica celebran-
do conveniant.

II 151) l. 19 «Simpliciter dicatur: “de festo Paschatis eadem die celebrando conveniant”, ut liberum maneat in futuro aliam diem stabiliendi, si dies Domi-

III

IV

---

nica propter rationes graves servari non posset» [E/301].

Resp.: Non placet ob totum systema kalendarii ecclesiastici nunc vigentis.

I [n. 41, 12, 21-25]

II [n. 22, 9, 18-22]

De Officio Divino

21 41.

22.

18

[*De Officio Divino*].22 Valde commendatur clericis et
religiosis orientalibus celebratioClerici et
religiosi orientales celebrent
iuxta propriae disciplinae prae- 19
scripta et traditiones Laudes Di-23 vinarum, quae ab antiquo
in magno honore/fuit
apud omnes Ecclesias orien- 20
tales. 21vinas, /quae inde ab antiqua
aetate magno in honore fuerunt
apud omnes Ecclesias Orien- 21
tales.²⁷24 Omnes, igitur, exempla/maio-
rum prementes, secundum pro-
priae disciplinae praescripta, /in 22
Divinas Laudes assidue et devo-
te incumbant.³¹Fideles quoque, exempla maio-
rum secuti, in Divinas/Laudes 22
pro viribus
et devo-
te incumbant.

F¹, II ²⁷ Cf. Syn. Laodicen., 347/381, can. 18; Syn. Mar Issaci Chaldaeorum, an. 410, can. 15; S. NERSES GLAIEN. ARMENORUM, an. 1166; INNOCENTIUS IV, Ep. *Sub catholicae*, 6 mart. 1254, § 8; BENEDICTUS XIV, Const. *Etsi pastoralis*, 26 maii 1742, § 7, n. 5; Instr. *Eo quanvis tempore*, 4 maii 1745, §§ 42 ss.; et Synodi particulares recentiores: Armenorum (1911), Coptorum (1898), Maronitarum (1736), Rumenorum (1872), Ruthenorum (1891), Syrorum (1888).

II *De Officio Divino*.N. 41 (N. 22 novi textus): *Placet* unanimiter, salvis emendationibus.

N.B. – Ad sequentes emendationes suffragia lata fuerunt scriptis a viginti cir-

III [n. 22, 62, 31-39]

IV [n. 22, 843, 10-13]

31 22.

22.

10

[*De Officio Divino*].

32 Clerici et
 33 religiosi orientales celebrent
 34 iuxta propriae/disciplinae prae-
 scripta et traditiones/Laudes Di-
 35 vinas, quae inde ab antiqua
 36 aetate magno in honore fuerunt
 apud/omnes Ecclesias Orien-
 37 tales.²⁷
 38 Fideles quoque, exempla maio-
 rum secuti, in Divinas Laudes
 pro viribus
 et devo-
 39 te incumbant.

Clerici et
 religiosi orientales celebrent
 iuxta propriae disciplinae/prae-
 scripta et traditiones Laudes Di-
 vinas, quae inde ab antiqua
 aetate magno/in honore fuerunt
 apud omnes Ecclesias Orien-
 tales.²⁷
 Fideles quoque, exempla maio-
 rum secuti, in Divinas Laudes
 pro viribus
 et devo-
 te incumbant.

III, IV ²⁷ Cf. Syn. Laodicen., 347/381, can. 18; Syn. Mar Issaci Chaldaeorum, an. 410, can. 15; S. NERSES GLAIEN. ARMENORUM, an. 1166; INNOCENTIUS IV, Ep. *Sub catholicae*, 6 mart. 1254, § 8; BENEDICTUS XIV, Const. *Etsi pastoralis*, 26 maii 1742, § 7, n. 5; Instr. *Eo quanvis tempore*, 4 maii 1745, §§ 42-ss.; et Synodi particulares recentiores: Armenorum (1911), Coptorum (1898), Maronitarum (1736), Rumenorum (1872), Ruthenorum (1891), Syrorum (1888).

---

citer Membris Commissionis, quo numero etiam sessiones plenariae Commissionis gaudebant.

I [n. 42-44, 12, 26-13, 7]

II [n. 23, 9, 23-27]

De usu linguarum vernacularum in liturgiis.

26	42.		23.	23
			[<i>De usu linguarum vernacularum</i>].	
27	Ad Patriarcham cum Synodo vel ad Supremam cuiusque/Ecclesiae orientalis Auctoritatem cum Consilio ius pertinet approbandi et moderandi usum linguarum in celebratione liturgica, quas/ipsi magis conferre ad bonum animarum existiment.		Ad Patriarcham cum Synodo vel ad Supremam cuiusque Ecclesiae Auctoritatem cum Consilio/hierarcharum, ius pertinet moderandi usum linguarum in sacris actionibus liturgicis nec non probandi	24 25 26
13	43.		(suppressus)	
2	Versiones textuum liturgicorum in linguam vernaculam,/antequam in Liturgiae celebratione adhibeantur, a competenti/Auctoritate approbentur.		tuum versiones textuum in linguam vernaculam. ²⁸	27
4	44.		(suppressus)	
5	Si ob bonum spirituale adstantium in celebratione liturgica, ex parte vel ex toto lingua adhiberi debeat diversa ad illa/vel ab illis, quibus Ecclesia celebrantis ex tradito more utitur, id/non fiat inconsulto Hierarca loci.			

II ²⁸ Ex traditione orientali.

II *De usu linguarum vernacularum in Liturgiis.*

N. 42 (23 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

152) «Remittatur haec quaestio iuri particulari, quia agitur de solis byzantinis, dum aliis non expedit libertas et fratres separati hoc offendi possunt» [E/314].

Resp.: Maioritati praescriptae placuit tractatio.

N. 43 (N. 23 novi textus): *Placet* (textus reductus in formam breviorum in novo textu).

153) «Ad Commissionem postconciliarem» [E/301].

Resp.: Opportunum ut tractetur, secundum votum maioritatis praescriptae.

154) l. 2 A duobus Patribus proponitur: «Praecisius determinetur “competens Auctoritas”» [E/225, E/441].

III [n. 23, 63, 1-8]

IV [n. 23, 843, 14-17]

63	23.		23.	14
2	[<i>De usu linguarum vernacularum</i>].			
3	Ad Patriarcham cum Synodo	204	Ad Patriarcham cum Synodo	
4	vel/ad Supremam cuiusque Ec-	205	vel/ad Supremam cuiusque Ec-	15
5	clesiae Auctoritatem		clesiae /Auctoritatem	
6	cum Consilio hierarcharum, ius		cum Consilio hierarcharum, ius	16
7	pertinet moderandi usum		pertinet moderandi usum	
	linguarum in/sa-		linguarum in sa-	
	cris actionibus liturgicis nec	206	cris actionibus liturgicis nec	
	non		non, <i>facta relatione ad Sedem</i>	17
	probandi		<i>Apostolicam</i> , probandi	
8	tuum		tuum	
	vernaculam. ²⁸		vernaculam. ²⁸	
	versiones tex-		versiones tex-	
	in linguam		in linguam	

III, IV ²⁸ Ex traditione orientali.

Resp.: Sufficenter provisum in numero praecedenti.
N. 44 (suppressus in novo textu): *Placuit*.

IV AD NUMERUM 23 (De usu linguarum vern.) [Cf. E/3557].

204 – 1 Pater vult ut addatur: «ad Conferentiam episcopalem cuiusque ritus».

R. – Provisum in textu.

205 – 1 Pater timet quamdam confusionem, cum dicatur «vel supremae cuiusque Ecclesiae auctoritatem».

R. – Quia dicitur «Ecclesiae», nulla timenda est confusio.

206 – 1 Pater proponit ut addatur post «nec non» (lin. 6) hoc: «facta relatione ad Sedem Apostolicam probandi».

R. – Admittitur, ne diversae fiant versiones eiusdem linguae.

I [n. 45, 16, 1-8]

II

Pars II

DE UNIONE CHRISTIANORUM ORIENTALIUM*

Prooemium

16 45.

(omissus)*

2 Sancta haec Oecumenica Synodus intimo cum gaudio de/com-

3 muni cogitat patrimonio, cuius fratres Orientis et Occidentis/si-

4 mul haeredes et custodes sunt. Viculorum proinde spiritualium

5 memor, quibus occidentales et orientales fideles inter se iun-

6 guntur, muneris sui esse censuit enixa hortatione omnes fideles

7 ad/hoc adducere, ut, iunctis precibus et opere, instantius Deum

8 exorent pro ea unitate, quam Christus Dominus, antequam transiret ex hoc mundo, a Patre impense rogavit (*Io.* 17, 11).

I * Pars II **Gen.** Quoad secundam partem: «De unione christianorum orientalium» (nn. 45-54), haec notanda veniunt.

Visis votis Praelatorum et Universitatum nec non considerato momento rei, S. D. N. Ioannes PP. XXIII s. m. iam inde a die 2 iulii 1960 studio Commissionis Praeparatoriae de Ecclesiis Orientalibus sequentem proposuit quaestionem: «de modo reconciliandi Orientales dissidentes» (Quaestiones Commissionibus Praeparatoriis Concilii Oecumenici Vaticani II positae, an. 1960, pag. 20, c). Quamplurimis sessionibus plenariis habitis, Commissio schema peculiare de hac materia apparavit illudque Commissioni Centrali examinandum et probandum proposuit. Voto positivo et paucissimis observationibus et emendationibus habitis, schema hoc in prima sessione Concilii discutiendum Patribus propositum fuit et diebus 27 novembris usque ad 1 decembris 1962 examinatum in Aula conciliari sub titulo: «De Ecclesiae unitate: Ut omnes unum sint» (cf. Schemata Constitutionum et Decretorum, series prima, 1962, pp. 251-273). Tandem die 1 decembris sequens «Propositio» probata fuit: «Expleta disceptatione circa Decretum *De Ecclesiae unitate*, sacri Concilii Patres illud adprobant tamquam documentum in quo recluduntur quae in fide sunt communia et uti pignus recordationis et benevolentiae erga fratres separatos Orientis. Hoc Decretum vero, attentis emendationibus propositis, in unum documentum componetur cum Decreto «De Oecumenismo» a Secretariatu ad unitatem Christianorum fovendam confecto et cum cap. XI «de Oecumenismo» schematis Constitutionis dogmaticae «De Ecclesia»».

Visis deinde observationibus et emendationibus Patrum sive in Aula conciliari sive scripto factis, Commissio de coordinandis laboribus Concilii, die 30 ianuarii 1963, sequens edidit in hac materia decretum: «Commissio de doctrina fidei et morum, Commissio de Ecclesiis Orientalibus et Secretariatus ad unitatem christianorum fovendam conficiant unicum schema *De Oecumeni-*

III

IV

---

smo ex schematibus *De unitate Ecclesiae: ut omnes unum sint, De Oecumenismo catholico, De necessitate orationis pro unitate christianorum maxime temporibus nostris* et ex capite XI schematis Constitutionis dogmaticae *De Ecclesia*» (ex Actis Comm. de coordin. laboribus Concilii, die 30 ianuarii 1963).

Ut huic normae obtemperaretur, schema «de Oecumenismo» apparatus fuit et PP. Concilii in secunda periodo disceptandum propositum; ac revera a diebus 23 nov. usque ad 2 decembris schema examinatum fuit.

Cum tamen in apparando schemate unico «de Oecumenismo» plura ex materiis ad Orientales spectantibus considerari non potuissent, Commissio de Ecclesiis Orientalibus in schemate proprio apparando quaedam principaliora proponere opportunum duxit, quae in parte secunda, sub tit.: «De unione christianorum orientalium» revera proposita sunt. Quae proposita fuerunt, magna ex parte eiusmodi sunt, ut etiam figuram Ecclesiarum Orientalium catholicarum illustrent et affirmant nec non motum oecumenicum orientalem melius determinent. Orientalium merita clare enuntiantur, Liturgiae ut patrimonium commune totius Ecclesiae laudantur, disciplinae peculiare conservandae inculcantur, rituum promotio et conservatio in tuto ponuntur, Orientalium separatorum fides et sacerdotium declarantur et labor ad reconciliandos fratres orientales separatos commendatur, sub auspiciis Dei Genetricis, adiutricis populi christiani.

Schemate hoc modo apparato ad Patres Concilii transmissio, usque ad diem 31 ianuarii 1964 a pluribus transmissae fuerunt emendationes et observationes, quae fere ad 140 numerantur.

Visis tandem omnibus observationibus tum in Aula conciliari tum extra factis, Commissio de coordinandis laboribus Concilii die 15 ianuarii 1964 aliud edidit decretum de apparando schemate orientali, in quo haec habentur: «Lo schema De Ecclesiis Orientalibus sia trattato in Concilio in ossequio alle vene-

I [n. 45, 16, 8-15]

II

9 Hanc/unitatem omnes hodie ve-
 10 hementer exoptant, ac simul ef-
 11 ficatiora/in dies undique propo-
 12 nuntur media et sincera fiunt
 13 conamina,/ut omnia quae unita-
 14 ti in Christum credentium ob-
 15 sunt auferantur et quaecumque
 prosunt ulterius promoveantur.
 Ad quam christianam animo-
 rum impulsionem sincere effi-
 caciter fovendam,/necesse est ut
 Orientalium peculiaris conditio
 prae oculis habeatur.

---

rande tradizioni dell'Oriente Cristiano, con l'avvertenza da parte di cotesta Commissione di ridurre l'attuale testo ad alcuni punti fondamentali, che provvedano all'aggiornamento della disciplina, specie per quanto concerne la *Communicatio in sacris*» (ex Actis Comm. de coordinandis laboribus Concilii, die 28 dec. 1963 et 15 ian. 1964).

II * Pars II – DE UNIONE CHRISTIANORUM ORIENTALIUM (nn. 45-54) (in novo textu: DE CONVERSATIONE ECCLESIASTICA CUM FRATRIBUS SEPARATIS)

155) Progressus habetur relate ad pristinum schema de unitate Ecclesiae, nimis diffusum; sed deficit cohaerentia ad schema de oecumenismo et maxime

III

IV

---

ad schema de Ecclesia [E/530].

Resp.: Lectum, et provisum in novo schemate.

156) «Multa dicuntur, quae sunt repetitiones rerum in parte I tractatarum. Eliminenter, ergo» [E/2046].

Resp.: Sub alio tamen ponuntur aspectu, et provisum in novo textu.

157) Ad tit. «Non placet, quia ambiguus; potius dicatur: “De unione christianorum orientalium cum catholicis fovenda”» [E/223].

Resp.: Non placuit maioritati praescriptae.

N. 45: Omissus ob reductionem schematis.

III

De conversatione ecclesiastica cum fratribus 207
seiu- 208
ctis [A]

IV

De conversatione cum fratribus Ecclesiarum seiunctarum

---

bi veniet haec dictio (ita in tit.; pag. 10, linn. 1, 7, 21, 30, 32) [E/2582, E/2563].

IV DE CONVERSATIONE ECCLESIASTICA CUM FRATRIBUS SEIUNCTIS

AD TITULUM ARTICULI [Cf. E/3498].

207 – 49 Patres petierunt ut titulus sic immutetur: «*De conversatione cum fratribus Ecclesiarum Orientalium seiunctarum*».

R. – Placet, utpote magis clarus atque materiae tractatae apprime aptus, et etiam propter rationem oecumenicam.

208 – 2 Patres desiderant ut dicatur: «*De conversatione cum Ecclesiis orthodoxis*».

R. – Provisum per emendationem priorem.

I [n. 47, 17, 8-19]

II

9 Sanctum/vivificantem instanter
10 invocant, Dei Genitrici amorem
11 ostendunt,/pro necessitatibus
12 suis aliorumque quam plurimas
13 perpulchras/ardentesque exhibent
14 supplicationes peculiari
15 quodam patrimonio, litúrgico et
16 spirituali, a maioribus tradito,
17 utentes et linguis/propriis laudes
18 Deo canentes.

Haec igitur Sancta Oecumenica
14 Synodus Ecclesiarum Orientalium
15 liturgicos ritus et spirituale
16 patrimonium non solum aestimatione
17 debita et laude iusta
18 prosequitur, sed etiam tamquam
19 patrimonium commune universae
Christi/Ecclesiae firmiter
considerat et declarat,
quod omnibus commendat, illudque
omnes fideliter retinere ac maxima
cum diligentia/colere desiderat.

III

IV

I [n. 48, 17, 20-31]

II [n. 24, 9, 28-33]

20 48.

24.

28

[De unitatis ecclesiasticae studio].

21 Cum porro unitati Ecclesiae mi-
 22 nime obstat diversitas quaedam
 23 disciplinae et consuetudinum,
 24 Patrum institutionibus sancita-
 25 rum, sancta Oecumenica Syno-
 26 dus, ad tollendas omnes dubita-
 27 tiones, sollemniter declarat Ec-
 28 clesias orientales iure pollere se
 29 secundum proprias disciplinas
 30 peculiare regendi, utpote vene-
 31 randa/antiquitate claras, mori-
 bus suorum fidelium magis
 congruas atque/ad bonum ani-
 marum consulendum aptiores.
 Quapropter Ecclesia/Catholica
 disciplinam Ecclesiarum orienta-
 lium servari eamque foveri iussit.
 Communitatibus igitur orientali-
 bus omnibus ad unitatem catho-
 licam convenientibus, eadem Sy-
 nodus ius agnoscit et/confirmat
 illam servandi disciplinam eam-
 quae sectandi, iis tantummodo,
 si forte adsint, emendatis, quae
 unitati huic adversantur.

Ad Ecclesias Orientales,/com-
 29 munionem cum Sede Apostolica
 Romana habentes, peculiare
 30 pertinet munus omnium chri-
 31 stianorum unitatem, orienta-
 lium praesertim, fovendi,
 precibus
 imprimis, vitae exemplis, reli-
 32 giosa erga antiquas traditiones
 orientales fidelitate, mutua et
 meliore cognitione, mutuo auxi-
 33 lio/ac fraterna rerum animo-
 rumque aestimatione.²⁹

II ²⁹ Ex tenore Bullarum unionis singularum Ecclesiarum orientalium catholicarum.

II N. 48 (N. 24 novi schematis): Textus brevatus in novo schemate.

158) «Forma huius numeri nullomodo placet, et de toto est modificanda. Quia conveniret incipere more prorsus positivo, affirmando perspicuam diversitatem Eccl. Particularium orient. mirabiliter illustrare Ecclesiae divitias et pulchritudinem, mediante praecipue traditione patristica, in theologia, per textus liturgicos, ex diversis suis ritibus et variis scriptorum operibus. Contributio haec patristica et theologica, diversitas ipsa rituum, discrepantiae in forma hierarchica optime manifestant Ecclesiam non esse natura sua monolithicam» [E/388].

Resp.: Propositio non obtinuit sufficientem consensum, forsitan quia nullus textus in forma praesentatus fuit.

III [B] N. 24: lin. 32: Dicatur: «*collaboratione*» loco: «mutuo auxilio» [E/2582, E/2563].

IV AD NUMERUM 24 (De unitatis ecclesiasticae studio) [Cf. E/3506, E/3555, E/3552]

Cf. Adnexam IV: *Relatio Generalis: Ratio modorum* 6)

209 – 1 Pater simpliciter petit, ut numerus deleatur, ullam rationem adducendo. R. – Est contra votum PP. Conciliarium.

210 – 19 Patres sequentem proponunt emendationem: «Ad Ecclesias Orien-

III [n. 24, 63, 10-18]

IV [n. 24, 843, 18-23]

10 24.

209 24.

18

[*De unitatis ecclesiasticae studio*].

11 Ad Ecclesias Orientales, com-
 12 munionem cum Sede Apostolica
 13 Romana habentes, peculiare
 14 pertinet munus omnium/chri-
 stianorum unitatem, orienta-
 lium/praesertim, fovendi,

precibus
 15 imprimis,/vitae exemplis, reli-
 16 giosa erga antiquas/traditiones
 17 orientales fidelitate, mutua et
 18 meliore cognitione, *collaboratio-
 ne* [B] ac fraterna rerum animo-
 rumque aestimatione.²⁹

Ad Ecclesias Orientales, com-
 munionem cum Sede Apostolica
 211 Romana habentes, peculiare
 212 pertinet munus omnium chri-
 stianorum unitatem,/orienta-
 213 lium praesertim, fovendi, *iuxta
 principia decreti huius S. Syno-
 di*«*De Oecumenismo*», precibus

210 imprimis, vitae exemplis, reli-
 giosa erga antiquas traditiones
 orientales fidelitate, mutua et
 meliore cognitione, *collaboratio-
 ne* ac fraterna rerum animo-
 rumque aestimatione.²⁹

III, IV ²⁹ Ex tenore Bullarum unionis singularum Ecclesiarum orientalium catholicarum.

tales, communionem cum Sede Apostolica Romana habentes, peculiare pertinet munus omnium christianorum unitatem, orientalium praesertim, fovendi, precibus imprimis assiduis, tam publicis quam privatis, *ad Matrem Dei Mariam fiducialiter invocando*, vitae exemplis, religiosa erga antiquas traditiones orientales fidelitate, mutua et meliore cognitione *tum per studia rerum orientalium acquisita tum per contactus personales, apostolatatum unionis variis modis, praesertim per associationes catholicas promovendo, in omnibus mutuuum auxilium ac fraterna rerum animorumque aestimatio vigeat*.

R. – Provisum in decreto «De Oecumenismo», et providebitur infra (cf. n. 213).
 211 – 2 Patres cupiunt delere verbum «peculiare» (lin. 12), nulla valida ratione adducta.

R. – Manet dictio, quia non habet sensum exclusivum, ut patet ex textu.

212 – 6 Patres proponunt hanc emendationem: «... peculiare pertinet munus unitatem orientalium fovendi».

R. – Non expedit limitare hoc munus ad solos Orientales, sed extendi ad omnes christianos ad magis affirmandam universalitatem Ecclesiae catholicae.

213 – 19 Patres exoptant ut post verbum «fovendi» (lin. 14) addatur: «*iuxta principia decreti huius S. Synodi de Oecumenismo*», precibus... etc.

R. – Omnibus attente pensatis, placet additio, qua etiam aliis PP. fit satis.

I [n. 49-50, 17, 32-18, 14]

II

II – RITUM ORIENTALIUM CONSERVATIO ET DEBITA PROMOTIO

32 49.

33 Sciant ac pro certo habeant
 34 omnes Orientales se numquam
 35 coactum iri legitimos suos ritus
 36 suamque disciplinam relinquere
 37 aut mutare.

38 Nam Ecclesiarum Orientalium
 39 dignitas, pervetustis/ rerum mo-
 40 numentis eisque insignibus com-
 41 mendata, magna gaudet in toto
 42 christiano orbe veneratione et
 43 honore.

44 2 Maxima igitur/ fidelitate prae ce-
 45 teris ipsi Orientales suos ritus li-
 46 turgicos et disciplinam eccle-
 47 siasticam observent, eorundem
 48 cognitionem in dies/ maiorem
 49 usumque perfectiorem usque
 50 acquirant, et si ab iis ob/ tempo-
 51 rum vel personarum adiuncta
 52 aliquomodo fortasse defecerint,
 53 ad avitas memorias redire sata-
 54 gant, quantum fieri potest./ bono
 55 fidelium et adiunctis locorum et
 56 temporum prae oculis habitis.

9 50.

(omissus)

10 Ut tandem omne dubium vel
 11 qualiscumque suspicio e/ medio
 12 tollantur, omnes prae oculis ha-
 13 beant statum rerum orienta-
 14 lium, in Ecclesia catholica in
 15 hodiernis rerum adiunctis vi-
 16 gentem, non esse prorsus im-
 17 mutabilem, sed meliorem etiam
 18 ordinationem suscipere posse.

19 In hoc igitur obstaculum, quo
 20 unitas catholica instauranda
 21 impediatur, nemo quaerat; si-

II N. 49 (N. 24 novi textus): Textus reductus in novo schemate.

159) l. 34 Vetustas non videtur ratio sufficiens et traditionalismum sapit [E/530].

Resp.: Loquitur de patrimonio communi Ecclesiae.

III

IV

---

160) l. 4-8 «A Sancta Sede urgeatur executio huius consilii» [E/2194].

Resp.: Pium votum, nullum novum textum suggerit.

N. 50: Omissus in novo schemate.

I [n. 50, 18, 14-18]

II

- 15 quidem disciplina ecclesiastica
16 et ordo hierarchicus, secundum
17 necessitatem/vere probatam,
18 mutationem ac perfectiorem va-
lent recipere formam, quae om-
nium christianorum orienta-
lium unitati magis respondeat
et dignitati melius consulat.

III

IV

I [n. 51-52, 18, 19-28]

II [n. 25, 10, 1-5]

III – ORIENTALIUM SACERDOTIUM ET
FIDES

19	51.	25.	10
20	Item Sancta haec Oecumenica Synodus in memoriam revocat et sollemniter declarat	Ab Orientalibus separatis, in unitatem catholicam	
21	sacerdotium a pud omnes fratres/separatos orientales valide servatum fuisse.	convenientibus, ne plus exigatur quam quod simplex fidei catho- licae professio exigit.	2
22	Nulla proinde adduci/potest causa, cur de validitate Sacra- mentorum dubium moveatur;/si,	Et cum apud eos sacerdotium validum servatum sit,	3
23	quae ad Sacramenta conficien- da sunt necessaria, servatis pro- batis ritibus, a ministro posita fuerint.		
24	Quare clericis orientalibus/cuius- cumque gradus, in unitatem ca- tholicam convenientibus, facul- tas est proprium Ordinem exer- cendi, iuxta normas a compe- tenti auctoritate statutas.	clericis orientalibus, in unitatem ca- tholicam convenientibus, facul- tas est proprium Ordinem exer- cendi, iuxta normas a compe- tenti Auctoritate statutas. ³⁰	4 5
25			
26			
27			
28	52.		

Tandem haec Oecumenica Sy-

II ³⁰ Obligatio synodalis quoad fratres separatos orientales et quoad omnes Ordines cuiuscumque gradus tum iuris divini tum ecclesiastici.

II N. 51 (N. 25 novi textus): Textus abbreviatus in novo schemate.

161) «Cur non confiteri eadem reverentia validitatem tam Episcoporum orientalium quam Patriarcharum non catholicorum?» [E/220].

Resp.: Non placuit, quia implicite supponitur, saltem quoad Ordinem.

N. 52 (N. 25 novi textus): Textus abbreviatus in novo schemate.

162) A duobus Patribus proponitur: «Numerus integre supprimatur, quia non stricte necessarius; character canonico praeditus, non bene cum toto schemate componitur» [E/440].

Resp.: Sententia contraria praescriptum numerum suffragiorum obtinuit, et emendationes consideratae fuerunt.

III [A] Cf. *Tit.* cap. nn. 24-29 [E/2563].

[B] N. 25: Pag. 10: Cf. E/2548, E/2551.

IV AD NUMERUM 25

214 – 46 Patres desiderant ut numerus 25 deleatur, quia «hic non est locus lo-

III [n. 25, 63, 22-30]

IV [n. 25, 843, 24-844, 3]

22	25.	214	25.	24
23	Ab Orientalibus <i>seiunctis</i> , [A] in unitatem catholicam	215	Ab Orientalibus <i>seiunctis</i> , in unitatem catholicam <i>sub influxu gratiae/Sancti Spiritus</i>	25
24	convenientibus, ne plus/exigatur quam quod simplex fidei catho-	216	convenientibus, ne plus exigatur quam quod simplex fidei/catho-	26
25	licae professio exigit. [B]		licae professio exigit.	
26	Et cum apud eos/sacerdotium validum servatum sit,		Et cum apud eos sacerdotium validum servatum/sit,	844
27	clericis orientalibus, in unitatem ca-		clericis orientalibus, in unitatem ca-	
28	tholicam/convenientibus, facultas est proprium/Ordinem exer-	217	tholicam convenientibus, facultas est/proprium Ordinem exer-	2
29	cendi, iuxta normas a competente Auctoritate statutas. ³⁰		cendi, iuxta normas a competente Auctoritate statutas. ³⁰	3
30				

III, IV ³⁰ Obligatio synodalis quoad fratres seiunctos orientales et quoad omnes Ordines cuiuscumque gradus tum iuris divini tum ecclesiastici.

quendi de reunionem singulorum et ne proselytismum fovere videamur».

R. – Numerus a PP. Concilii praescripta maiori parte probatus est. Non agitur de proselytismo, sed ut satis fiat conscientiam singulorum.

215 – 18 Patres proponunt sequentem emendationem: «Ab Orientalibus *seiunctis*, in unitatem catholicam *sub influxu gratiae Spiritus Sancti* convenientibus, ne plus exigatur quam quod simplex fidei catholicae professio exigit».

R. – Placet emendatio proposita.

216 – 2 Patres petunt ut verbum «simplex» supprimatur, quia interpretari possit de quadam professione «compendiosa».

R. – Precise in intentione Commissionis est, ne sit compendiosa, sed brevis, etsi sufficiens et singulis accommodata.

217 – 4 Patres proponunt, ut loco «facultas sit» (lin. 28) dicatur: «detur a suo hierarcha facultas proprium Ordinem exercendi...».

R. – Provisum in eodem numero per dictionem: «iuxta normas a competente Auctoritate statutas».

I [n. 52-53, 18, 28-19, 4]

II

29 nodus, animo considerans/non
 ingens esse discrimen, quo
 30 Orientales seiunguntur;² atque
 conspiciens eos quotidie nova
 et iusta incitamenta invenire ut
 31 ad/catholicam unitatem accedant,
 atque de plenitudine Revelationis/participent,
 32 iubet non plus ab iis convenientibus exigi,
 quam necessarium revera sit, ut
 33 membra unius, sanctae, catholicae
 et apostolicae Ecclesiae Christi
 34 reapse fiant, formula etiam
 35 simpliciore/adhibita.

IV – MUTUA COGNITIO, CARITAS ET
 COLLABORATIO

19 53.

[cf. n. 24]

2 Satagant igitur omnes, prae-
 sertim locorum Hierarchae/ceterique
 animarum pastores, ut animorum
 concordiae et unioni/Orientem ac Occidentem
 3 inter efficacius usque provideatur,
 precibus imprimis,³ vitae exemplis,
 4 mutua et meliore cognitio-

I ² LEO XIII, *ibid.*, p. 199.

I ³ Cf. LEO XIII, *lit. encycl. Divinum illud*, 9 maii 1897, *l. c.*, vol. XVIII, pp. 146-147.

II 163) «Hic textus apparenter prae oculis habet conversiones individuales. Maximi autem momenti est unio corporativa. Ad omne dubium tollendum, addendum est ad l. 35: “Praeprimis autem Ecclesiae orientales ad unionem corporativam invitantur”. Insuper l. 33/34: “membra reapse” substituenda sunt per expressionem “membra plena”» [E/2179].

Resp.: Textus considerat conversiones sive individuales sive corporativas.

164) l. 32 «Quid est illud minimum exigendum? Quaenam est illa formula simplicior? Cuinam incumbit officium determinandi haec omnia, quae non debent relinqui placitis singulorum? Num minimum illud exigendum est etiam a rudibus et pueris?» [E/475].

Resp.: Uni soli placuit haec series dubiorum; aliis, et quidem maiori parti, non placuit, et ceteris non satis clara fuit mens propositionis, quia textus quidam substitutivus non fuit alligatus. Res remittatur ad instructiones post-conciliares.

165) A duobus Patribus proponitur: «Sic emendandum: “... ut nobiscum de novo catholicam unitatem restaurent, iubet non plus ab iis convenientibus exigi, quam necessarium revera sit, ut eorum nobiscum reunio in una, sancta, catholica et apostolica Christi Ecclesia clare manifestetur, formula etiam simpli-

III

IV

[cf. n. 24]

[cf. n. 24]

---

ciori adhibita”; quia reunio praesentanda est non veluti reditus; insuper separati orientales iam de plenitudine revelationis participant et membra sunt Ecclesiae» [E/440].

Resp.: Emendatio non obtinuit sufficientem numerum votorum consentientium.

166) l. 32-5 «Huius sententiae spiritus oecumenicus magis evaderet eam mutando sic: “... exigi, quam professionem in una, sancta, catholica et apostolica Ecclesia Christi, formula etiam simpliciori adhibita”» [E/388].

Resp.: Non placuit maiori parti Commissionis.

167) l. 34-5 «Melius diceretur: “... Ecclesiae Christi, super Petrum fundatae ab eoque in aevum pascendae, reapse fiant, formula professionis fidei adhibita, quae uniuscuiusque scientiae et conscientiae respondeat”» [E/223].

Resp.: Non placuit, omnibus qui suffragium dederunt, uno excepto.

N. 53 (N. 24 novi textus): Abbreuiatus in novo textu.

168) l. 4 «Post “precibus imprimis” addatur: “etiam cum fratribus orthodoxis”» [E/388].

Resp.: Non obtinuit sufficientem consensum.

I [n. 53, 19, 4-13]

II

5 ne,/puro et humili corde.
6 In mutua denique ac fraterna
7 rerum animorumque aestima-
8 tione, omnes qui christiano glo-
9 riantur nomine/novis quibus-
10 dam rationibus ad invicem in-
11 tueantur et animos disponant,
12 spiritu christianae caritatis suf-
13 fulti, et cuiusvis acrimoniae ve-
stigiis sepositis, «cum omni hu-
militate et mansuetudine,/cum
patientia supportantes invicem
in caritate, solliciti servare/uni-
tatem Spiritus in vinculo pacis»
(*Eph.* 4, 2-3); ita, ut viribus/uni-
tis et fraterna concordia Re-
gnum Dei in terra efficacius
promoveatur.

III

IV

I	II [n. 26, 10, 6-8]	
	26.	6
	[<i>De «communicatione in sacris»</i>].	
	Doctrina catholica tenet/«communicationem in sacris cum fratribus separatis, quae unitatem Ecclesiae offendit aut formalem	7 8

III [A] N. 26-29: Cf. E/2607.

* N. 26 *Tertio*. – Agitur de «*Communicatione in sacris*» cum seiunctis fratribus.

In praxi quaestio sane difficilis est, et Commissio post diuturnas disputationes tandem censuit mitigandam esse vigentem disciplinam, ob bonum animarum.

Ante omnia asseverandum est, in hac materia Divinae Legi nullo modo derogari fas esse – quod certe est in mente omnium –, et ideo reiicienda est communicatio illa quae «unitatem Ecclesiae offendit aut formalem errori adhaesionem vel periculum aberrationis in fide, scandali et indifferentismi includit».

Attamen pastoralis ratio suadet vigentis disciplinae mitigationem, nempe: 1) Sacramentorum validitas apud seiunctos Orientales; 2) eorum bona fides [– qui sunt in bona fide –] atque sincera voluntas; 3) propriae salutis necessitas; 4) amor christianae concordiae et officium benevolentiae caritatisque erga illos fratres.

Quodsi occidentalibus communitatibus huiusmodi lenis agendi ratio quandam difficultatem pariat, haec memorentur oportet: inter Orientales Ecclesias peculiare propinquitatis et consuetudinis necessitudines mutuo intercedere; itemque hunc necessitatis statum (exempli gratia, – uti iam adnotatum – sacerdotum et templorum penuriam) fidelibus notum esse sive catholicis sive acatholicis, qui propterea mutuo caritatis oculo, fraternoque animi oblectamento ad hunc modum agendi, seu ad hanc communicationem respiciunt [in suis parvis pagis]; demum, huiusmodi consuetudinem apud fideles plus minusve iam in usum venisse: «Ecclesia enim catholica, pro temporum, locorum et personarum adiunctis, salutis media et testimonium caritatis inter christianos omnibus praebet».

Hae solidae rationes, diu perpensae, [diu agitatae in commissione] Commissioni suaserunt, ut postrema quattuor Schematis puncta exararentur.

DE COMMUNICATIONE IN SACRIS CUM ORIENTALIBUS NON CATHOLICIS. Cum fratres orientales a nobis seiuncti disciplinam Ecclesiae Catholicae quoad «communicationem in sacris», prouti viget, generatim aegre ferant eamque considerare soleant nimis rigidam et severam, imo tamquam obicem et impedimentum mutuae comprehensioni et unioni, Commissio de Ecclesiis Orientalibus, cupiens sive *obviam ire necessitatibus spiritualibus suorum fidelium, sive fratribus seiunctis faciliorem et largiorem aditum ad media salutis reddere*, hanc novam mitiorem formam disciplinae «de communicatione in sacris» proponit, utpote non solum necessitatibus nostri temporis, sed etiam votis plurium Patrum Conciliarium magis consonam, atque sequentes considerationes addit:

1) Hic agitur de «communicatione in sacris» *tantum cum fratribus seiunctis orientalibus*, qui scilicet valida servaverunt sacramenta Novae Legis a Christo Domino instituta.

2) Salva est et omnino *in tuto posita vigens doctrina catholica* de «communicatione in sacris», quae docet lege divina semper et ubique huiusmodi communicationem prohiberi quotiescumque exstat revera periculum: laesionis vel offensionis contra Ecclesiae unitatem, adhaesionis formalis errori, aberrationis in fide catholica, scandali et indifferentismi.

His notatis, in nostro schemate haec proponuntur:

III [n. 26, 63, 31-35]

IV [n. 26, 844, 4-5]

31 26. [A]

218 26.

4

[De «*communicatione in sacris*»].*

32 Doctrina catholica tenet «com- 219s.

Com-

33 municationem in sacris cum fra- 221

municatio

in sacris,

34 tribus *seiunctis*, quae unitatem 226

quae unitatem

35 Ecclesiae offendit aut formalem

Ecclesiae offendit aut formalem

5

1) Orientales, *qui bona fide seiuncti* sunt ab Ecclesia Catholica, si sponte peccant et constet de eorum recta dispositione, admitti possunt ad recipienda sacramenta Poenitentiae, Eucharistiae et Unctionis Infirmorum *apud catholicos*.

Ratio est: quia agitur de mediis salutis quae Christus omnibus fidelibus comparavit et quorum administrationem Ecclesiae suae commisit.

2) Haec sacramenta *etiam catholicis* licet petere ab iis ministris acatholicis [orientalibus disiunctis], qui ad confessionem pertineant ubi valida habeantur sacramenta, quotiescumque id necessitas aut vera spiritualis utilitas suadeat et accessus ad sacerdotem catholicum physice vel moraliter impossibilis evadat.

Ratio: si desit sacerdos catholicus, fideles catholici non debent privari mediis sanctificationis ad salutem necessariis; atqui licet his in necessitate aut ob veram spiritualem utilitatem uti ubicumque valida inveniantur.

3) Positis iisdem principiis, *communicatio* seu *participatio* quaedam *in sacris functionibus, rebus et locis*, inter catholicos et fratres seiunctos orientales iusta de causa permittitur.

Ratio: Hoc suadent rationes humanitatis, conversationis civilis et motus ad unitatem inter christianos fovendam.

4) *Ordinariis locorum* committitur *vigilantia* et *moderamen disciplinae* «de *communicatione in sacris*» mitioris; iisdem proinde, collatis inter se consiliis, *normas opportunas* ferant pro necessitatibus locorum et personarum.

IV AD NUMEROS 26-29 (De *communicatione in sacris*)

218 – Antequam respondeatur ad singulos «modos» propositos, in genere de quibusdam animadversionibus Patrum sequentia notare iuvat.

Nemo est qui non videat maximum momentum pastorale et oecumenicum *communicationis in sacris*. Inde peculiaris cura Patrum de hac materia. Animadversiones eorum dividi possunt in tres classes, quarum una peccat per defectum, altera per excessum, et ultima viam mediam selegit, emendationes concretas proponendo. *Per defectum* peccare videntur qui proponunt restrictionem disciplinae de comm. in sacris hucusque vigentem, et quidem aliqui eam limitatam volunt ad territoria et regiones orientales, alii petunt ne detur facultas catholicis petendi Sacramenta a ministris schismaticis, aliqui denique volunt eam limitatam ad identicum ritum et tandem aliqui censent disciplinam in schemate propositam nimis laxam esse. – Ad hanc classim modi 8 Patrum pertinent.

Per excessum peccare videntur duo Patres, quatenus propendunt pro omnimoda libertate, sine ulla limitatione.

R. – Evidens est, huiusmodi propositiones admitti non possunt. *Ratio* patet. Viam mediam emendationis textus secuti sunt sequentes Patres, et quidem:

AD NUMERUM 26 [Cf. E/3498, E/3503, E/3556, E/3510, E/3509, E/3561, E/3564, E/3552, E/3655, E/3799, E/3653, E/3656].

219 – 46 Patres proponunt emendationem primae partis hunc in modum: «Quamvis doctrina catholica teneat «*communicationem in sacris*», quae dicitur, lege divina prohiberi, si formalem errori adhaesionem vel periculum aberrationis in fide, scandali et indifferentismi includit, tamen praxis pastoralis demonstrat...» etc. (inde a lin. 38).

I

II [n. 26, 10, 8-20]

errori adhaesionem vel periculum perversionis in fide, scandali et indifferentissimi includit, lege divina prohiberi.³¹

Praxis tamen pastoralis demonstrat, ad fratres orientales quod spectat, varia considerari posse et debere singularum personarum adiuncta, in quibus nec unitas Ecclesiae laeditur, nec pericula vitanda/adsunt, sed extrema necessitas salutis et bonum spirituale animarum urgent.

Ideo Ecclesia catholica, pro temporum, locorum et personarum adiunctis, mitiorem saepe adhibuit et adhibet rationem agendi, salutis/media et testimonium caritatis inter christianos omnibus praebens, per/participationem in sacramentis aliisque in functionibus et rebus sacris.

His attentis, Sancta Synodus, «ne impedimento propter sententiae severitatem simus iis qui salvantur»³² et ad magis magisque fovendam/unionem inter christianos, sequentem agendi rationem statuit.

II ³¹ Haec lex valet etiam in Ecclesiis separatis.

II ³² S. BASILIUS M., *Epistula canonica ad Amphiloichium*, PG. 32, 669 B.

III [B] N. 26: lin. 8-9: Dicatur potius: «periculum *aberrationis*» loco: «perversionis» [E/2641].

IV 220 – 46 Patres alii desiderant ut integer numerus 26 sic mutetur: «Praxis pastoralis demonstrat “communicationem in sacris” cum Orientalibus seiunctis saepe pericula aberrationis in fide, indifferentissimi et scandali non includere, immo etiam varia considerari posse adiuncta in quibus quamdam communicationem necessitas salutis et bonum spirituale animarum commendat. Itaque, donec perveniatur inter Ecclesias ad optatam conventionem de ratione agendi in his rebus, Sancta Synodus «ne impedimento...» (ut in schemate). Quia textus impressus aliqua mente oecumenica caret.

221 – 23 Patres proponunt ut *omittantur prima tria verba* (Doctrina catholica tenet), ceteris omnibus servatis prout in schemate. His adnumerandi sunt praecedentes 46 Patres, qui sic dicunt: «Si textus non modificetur sicut propositum, saltem tria prima verba omittantur et sic legatur: «Communicatio in sacris...» (prout in schemate).

R. – Huic propositioni, quae 69 Patribus satisfacit, Commissio libenter adhaeret. Ne videantur opponi: doctrina et praxis pastoralis.

222 – 1 Pater proponit ut loco «extrema necessitas salutis» dicatur «magna uti-

III [n. 26, 63, 35-64, 17]

IV [n. 26, 844, 5-16]

errori adhaesionem vel periculum/*laberrationis* [B] in fide, scandalali et indifferentissimi includit, lege divina prohiberi.³¹

Praxis tamen pastoralis demonstrat, ad/fratres orientales quod spectat, varia/considerari posse et debere singularum/personarum adiuncta, in quibus nec unitas Ecclesiae laeditur, nec pericula vitanda adsunt, sed extrema necessitas salutis et bonum spirituale animarum urgent.

Ideo Ecclesia catholica, pro temporum,/locorum et personarum adiunctis, mitiorem saepe adhibuit et adhibet rationem/agendi, salutis media et testimonium caritatis inter christianos omnibus praebens, per participationem in sacramentis aliisque in functionibus et rebus sacris.

His attentis, Sancta Synodus, «ne impedimento propter sententiae severitatem simus iis qui salvantur»³² et ad magis magisque fovendam unionem inter/christianos, sequentem agendi rationem/statuit.

errori adhaesionem vel periculum aberrationis in fide, scandalali et indifferentissimi includit, lege divina prohibetur.³¹

Praxis vero pastoralis demonstrat, ad fratres orientales quod spectat, varia considerari posse et debere singularum personarum adiuncta, in quibus nec unitas Ecclesiae laeditur, nec pericula vitanda adsunt, sed necessitas salutis et bonum spirituale animarum urgent.

Ideo Ecclesia catholica, pro temporum, locorum et personarum adiunctis, mitiorem saepe adhibuit et adhibet rationem agendi, salutis media et testimonium caritatis inter christianos omnibus praebens, per participationem in sacramentis aliisque in functionibus et rebus sacris.

His attentis, Sancta Synodus, «ne impedimento propter sententiae severitatem simus iis qui salvantur»³² et ad magis magisque fovendam unionem *cum Ecclesiis Orientalibus a nobis seiunctis*, sequentem agendi rationem statuit.

III, IV ³¹ Haec doctrina valet etiam in Ecclesiis seiunctis.

III, IV ³² S. BASILIUS M., *Epistula canonica ad Amphiloichium*, PG 32, 669 B.

litas» (lin. 3).

R. – Auferendo dictionem «*extrema*», provisum videtur difficultati.

223 – 1 Pater proponit ut expungantur verba «et testimonium caritatis inter christianos», et linea 7-8 sic legatur: «rationem agendi, salutis media omnibus praebens...».

R. – Non placet, quia textus non dicit mitiorem disciplinam esse instrumentum, ut Pater intellexit, sed testimonium caritatis.

224 – 44 Patres desiderant ut loco «inter christianos» (lin. 15), dicatur: «*cum Ecclesiis seiunctis*».

R. – Placet emendatio, propter rationem oecumenicam.

225 – 1 Pater proponit ut post verba: «sequentem agendi rationem» addantur haec: «in regione vel territorio orientali» (lin. 16).

R. – Non placet limitatio, quia praeiudicialis illis communitatibus orientalibus, quae in aliquo territorio propriam hierarchiam constitutam non habent. De abusibus provisum in n. 29.

226 – Submissio, consideratis votis Patrum, ut caput hoc magis spiritu oecumenico, in conformitate cum decreto «de Oecumenismo», imbuatur, proponit ut in lin. 33 deleatur dictio: «*cum fratribus a nobis seiunctis*», et simpliciter dicatur: «Communicatio in sacris, quae...».

I	II [n. 27, 10, 21-28]	
	27.	21
	Positis memoratis principiis, Orientalibus, qui bona fide se- parati inveniuntur ab Ecclesia catholica, si sponte petant et ri- te sint dispositi, sacramenta Poenitentiae, Eucharistiae et Unctionis Infirmorum conferri possunt; imo, etiam catholicis eadem sacramenta licet petere ab iis/ministris acatholicis, in quorum confessione habentur valida sacramenta,/quotiescum- que id necessitas aut vera spiri- tualis utilitas suadeat, et acces- sus ad sacerdotem catholicum physice vel moraliter impossibi- lis/evadat. ³³	22 23 24 25 26 27 28

II ³³ Fundamentum mitigationis consideratur: 1) validitas sacramentorum; 2) bona fides et dispositio; 3) necessitas salutis aeternae; 4) absentia sacerdotis proprii; 5) exclusio periculorum vitandorum et formalis adhaesionis errori.

III [A] N. 27: lin. 21: Cf. Tit. ante n. 24: E/2582, E/2563.
[B] N. 27: lin. 27: Cf. E/2620.

IV AD NUMERUM 27 [Cf. E/3564, E/3552, E/3590, E/3658, E/3652].
227 – 19 Patres petunt ut loco «separati» dicatur « seiuncti » (lin. 19), maioris claritatis causa, ut dicunt.
R. – Emendatio iam fuit accepta. Cf. Relatio.
228 – 47 Patres desiderant ut loco «in quorum confessione» (lin. 25) dicatur: «in quorum *Ecclesia*», propter rationem oecumenicam.
R. – Placet emendatio propter eandem rationem.
229 – Patres proponunt ut statim post verba «si sponte» (lin. 21), statim addatur: «et cum permissu propriae Ecclesiae id petant...».
R. – Aliquo modo provisum sub numero 29 emendato, in quo alii quamplurimi simile quid petierunt.
230 – 15 Patres desiderant ut deleantur verba «aut vera spiritualis utilitas» (lin. 26).
R. – Commissio hanc quaestionem profunde examinavit pluribus vicibus, et pro-

III [n. 27, 64, 18-30]

IV [n. 27, 844, 17-23]

18	27.	232	27.	17
19	Positis memoratis principiis,	227	Positis memoratis principiis,	18
20	Orientalibus, qui bona fide se-	229	Orientalibus, qui bona fide se-	19
21	iuncti [A] inveniuntur ab Ecclesia	233	iuncti/inveniuntur ab Ecclesia	20
22	catholica, si sponte/petant et rite		catholica, si sponte petant et rite	21
23	sint dispositi, sacramenta		sint dispositi, sacramenta	22
24	Poenitentiae, Eucharistiae et		Poenitentiae, Eucharistiae et	23
25	Unctionis/Infirmorum conferri		Unctionis Infirmorum conferri	24
26	possunt; imo, etiam/catholicis	228	possunt;/imo, etiam catholicis	25
27	eadem sacramenta licet petere		eadem sacramenta licet petere	26
28	ab iis ministris acatholicis, in	230	ab iis ministris acatholicis, in	27
29	quorum/confessione habentur		quorum <i>Ecclesia</i> habentur	28
30	valida sacramenta,/quotiescum-	231	valida sacramenta, quotiescum-	29
	que id necessitas aut vera spiri-		que id necessitas aut vera spiri-	30
	tualis utilitas suadeat, et acces-		tualis utilitas suadeat, et acces-	
	sus ad/sacerdotem catholicum		sus ad sacerdotem catholicum	
	physice vel moraliter impossibi-		physice vel moraliter impossibi-	
	lis evadat. ³³ [B]		lis evadat. ³³	

III, IV ³³ Fundamentum mitigationis consideratur: 1) validitas sacramentorum; 2) bona fides et dispositio; 3) necessitas salutis aeternae; 4) absentia sacerdotis proprii; 5) exclusio periculorum vitandorum et formalis adhaesionis errori.

positiones reiecit. Aliunde, alii Patres ampliores adhuc facultates dare cupiunt. 231 – 25 Patres postulant ut deleantur verba «vel moraliter» (lin. 29 s.), quia perdifficile est iudicare de morali impossibilitate adeundi sacerdotem catholicum. R. – Non placet, ob eandem rationem ac supra. Sunt etiam Patres, qui facultatem extendere volunt.

232 – 1 Pater vult ut loco «Orientalibus» (lin. 19) dicatur «baptizatis», ut possint includi etiam protestantes in Oriente degentes.

R. – Schema limitatur ad Orientales, ne confusio et posteriores difficultates exsurgant in hac gravi materia; de aliis modo peculiari providendum erit. Hanc distinctionem et considerationem decretum «De Oecumenismo» supponit (pag. 20, linn. 36-40, et pag. 24, linn. 11-18).

233 – Quidam Patres proponunt ut omnia Sacramenta, Ordine excepto, secundum disciplinam propositam conferri possint.

R. – De baptismo lege generali iam provisum; de matrimoniis tractat nostrum schema (n. 18); Ordo excluditur ab ipsis proponentibus; quod spectat Confirmationem, non agitur de necessitate salutis.

I	II [n. 28, 10, 29-31]	
	28.	29
	Item, positis iisdem principiis, communicatio in sacris functionibus, rebus et locis inter catholicos et fratres separatos orientales iusta/de causa permittitur. ³⁴	30 31

II ³⁴ Agitur de s. d. «communicatione in sacris extrasacramentali». Concilium est quod mitigationem concedit, servatis servandis. Commissio de Ecclesiis Orientalibus, tum Praeparatoria tum Conciliaris, fere unanimis fuit in proponenda hac mitigatione quoad fratres separatos orientales.

III [A] Cf. Tit. ante n. 24:

IV AD NUMERUM 28

234 – 1 Pater petit ut numerus hic simpliciter deleatur, quia, ut dicit ipse, «deest ratio sufficiens».

R. – Propositio contraria est suffragio PP. Conciliarium.

III [n. 28, **64**, 31-35]IV [n. 28, **844**, 24-26]

31 28.

234 28.

24

32 Item, positis iisdem principiis, communicatio in sacris func-
 33 tionibus, rebus et locis inter ca-
 34 tholicos et fratres/seiunctos [A]
 35 orientales iusta de causa permit-
 titur.³⁴

235 Item, positis iisdem principiis, communicatio in sacris func-
 tionibus, rebus et locis inter ca-
 tholicos et fratres seiunctos
 orientales iusta de causa/permit-
 titur.³⁴ 25 26

III, IV ³⁴ Agitur de s. d. «communicatione in sacris extrasacramentali». Concilium est quod mitigationem concedit, servatis servandis.

---

235 – 3 Patres ancipites haerent circa hunc numerum, quia ex tali communi-
 catione seu participatione oriri possent anxietates, indifferentismus, et perplu-
 rima dubia.

R. – Provisum per dispositiones n. 29. Proinde standum est pro textu, qui utilis videtur Orientalibus.

I	II [n. 29, 10, 32-35]	
	29.	32
	Haec mitior communicationis in sacris cum fratribus separatis orientalibus	33
	ratio vigilantiae et mode- ramini hierarcharum locorum committitur; ut, collatis inter se consiliis,	34
	opportunitis effica- cibusque praeceptis et normis christianorum moderentur con- versationem.	35

II *Adnotatio*: Textus breviatus examinatus fuit quoad omnes et singulos numeros et probatus voto fere unanimi in sessionibus Commissionis, diebus a 10 usque ad 14 martii 1964 habitis.

III [A] N. 29: lin. 32: Cf. Tit. ante n. 24: E/2582, E/2563.

[B] – CONCLUSIO. Hac in Aula multa eaque pulcherrima de Orientalibus dicta sunt. Non defuerunt laudes, admiratio illorum Liturgiae, cantus liturgici, disciplinae, traditionum, patrimonii spiritualis et theologici pie servati, atque etiam martyrii, qua laude etiam hoc nostro saeculo nonnullae Ecclesiae Orientales, heroice in fide perseverantes, decorantur. Orientales Sacrosancti huius Concilii coetus participantes, praesertim membra Commissionis de Ecclesiis Orientalibus, quorum maior longe pars ad varios ritus orientales pertinent, iure meritoque fore exspectant ut hoc Schema a se exaratum, una cum emendationibus a Commissione iam acceptis, Vestrum favorem inveniatur, Venerabiles Patres Conciliares, quorum suffragiis proponitur.

IV AD NUMERUM 29 [Cf. E/3653].

236 – 66 Patres proponunt, ut in lin. 37 loco «cum fratribus separatis orientalibus» dicatur: «cum fratribus Ecclesiarum Orientalium seiunctarum».

R. – Admittitur, prout etiam supra admissum est quoad titulum.

III [n. 29, 64, 36-42]

IV [n. 29, 844, 27-31]

36	29.		29.	27
37	Haec mitior communicationis in/sacris cum fratribus <i>seiunctis</i>	236	Haec mitior communicationis in sacris cum fratribus	28
38	[A] <i>orientalibus</i> ratio vigilantiae et mode-		<i>Ecclesiarum/Orientalium seiunc-</i> <i>tarum</i> ratio vigilantiae et mode-	29
39	ramini hierarcharum locorum	237	ramini hierarcharum locorum	29
40	committitur, ut, collatis inter se consiliis,	238	committitur, ut, collatis inter se consiliis, <i>et, si casus ferat, audi-</i>	30
		239	<i>tis etiam/hierarchis Ecclesiarum</i> <i>seiunctarum</i> , opportunis effica-	31
41	opportunis effica-		cibusque praeceptis et/normis	
42	cibusque praeceptis et normis christianorum moderentur con- versationem. [B]		cibusque praeceptis et/normis christianorum moderentur con- versationem.	

237 – 1 Pater proponit, ut in lin. 39, post verba: «Hierarcharum locorum», addatur: «gravata eorum conscientia».

R. – Additio videtur superflua, quia gravitas negotii patet.

238 – 1 Pater proponit, ut post verba «collatis inter se consiliis», addatur: «consentientibus», ad uniformitatem actionis pastoralis.

R. – Unanimitas actionis pastoralis in materia est in intentione et dispositione schematis de conferendis consiliis, sed non imponitur, ne praepediantur bona singularum communitatum, ob defectum unanimatis, quae saepe difficulter obtineatur.

239 – Cum 46 Patres (cf. modum 220) et alii 47 (cf. modum 229) desiderant ut quaedam concordantia habeatur cum Hierarchis Ecclesiarum seiunctarum in hac materia, et quidem ob rationem oecumenicam, 2 Patribus id ad verbum petentibus, Commissio consentit, ut in lin. 40, post verbum «collatis inter se consiliis» dicatur: «et, si casus ferat, auditis etiam Hierarchis Ecclesiarum seiunctarum, opportunis...».

I [n. 54, 19, 14-25]

II

V – SUB AUSPICIIS DEI GENETRICIS

14 54.

(omissus)

15 Cum autem permagnum unitatis christianae et animorum
 16 concordiae praesidium divinitus oblatum est in Maria, ad eam
 17 adiutricem populi christiani, potentem et clementissimam,⁴
 18 Virginem et Dei hominumque Matrem, maiore adhuc cum fiducia/oportet occurratur.

19 Cum de Orientalibus agatur Ecclesiis, peculiaris adest ratio, cur
 20 eius patrocinium fidenter imploretur, egregia scilicet promerita,
 21 quas illae Ecclesiae sibi comparaverunt in/cultu Deiparae Virgini
 22 propagando atque augendo.⁵ Repleatur/universus orbis terrarum
 23 in Dei Genetricem ac Matrem et refugium omnium christianorum
 24 laudationum et deprecationum vocibus, ut Ipsa perstet felix et diuturnum
 25 inter fratres vinculum./quo unus existat populus Dei.*

I ⁴ Cf. S. GERMANUS CP., *Oratio in Dorm. Deiparae*, III, a; PG 98, 371; LEO XIII, litt. encycl. *Adiutricem populi*, 5 sept. 1895, l. c., vol. XV, p. 308, etc.

I ⁵ Cf. Syn. Ephesin., an. 431; Syn. Nicaen. II, an. 787, et hymnologiam orientalem sacram, imprimis S. Ioannem Damascenum.

II * N. 54: Omissus in novo schemate.

Novae propositiones.

169) Contenditur impedimentum ob divortium, et quidem impediens, instituendum esse, ad unionem cum Ecclesia orientali fovendam [E/178].

Resp.: Ad Commissionem pro redactione Codicis.

* N. B.: 1) Ad quaesitum formaliter propositum: «An placeat expeditio emendationum», Commissio de Ecclesiis Orientalibus Concilii Oecumenici Vaticani II, in sessione plenaria die 26 martii 1964 habita, responsum dedit: *Placet*.

2) Hic eae emendationes tantum recensentur, quae textum schematis brevium spectant, quaeque reiectae quomodocumque fuerunt.

3) In earum indice caput, numerus, pagina et linea textus prioris (Typis Po-

III

IV [n. 30, 845, 1-13]

CONCLUSIO *

30.

845

Magnopere laetatur Sancta Synodus de fructuosa et actuosa collaboratione Orientalium et Occidentalium Ecclesiarum Catholicarum, simulque/declarat: hae omnes iuris dispositiones pro praesentibus conditionibus statuuntur, usquedum Ecclesia catholica et Ecclesiae Orientales seiunctae ad plenitudinem communionis convenient.

Interim tamen omnes christiani, Orientales nec non Occidentales, enixe/rogantur, ut ferventes atque assiduas, imo quotidianas preces Deo fundant ut, Sanctissima Deipara auxiliante, omnes unum fiant.

Orent quoque, ut tot/christianis cuiuscumque Ecclesiae, qui, strenue profitentes Christi nomen, patiuntur et angustiantur, Spiritus Sancti Paracliti adfluat plenitudo confortationis et solatii.

Omnes caritate fraternitatis invicem diligamus, honore invicem praevenientes (*Rom.* 12, 10).

lyglottis Vaticanis – MCMLXIII), qui prae oculis PP. proponentium fuit, servantur, non tamen omnia textus breviati enumeratione.

4) Quando numerus proponentium emendationi non praeponitur, unum esse proponentem subintelligitur.

IV * Tandem Commissio censuit oportuum, ut decreto quaedam *conclusio* addatur, in qua valor dispositionum canonicarum disciplinarum pressius determinetur, et communibus precibus omnium negotium ecclesiasticae unitatis omnium christianorum commendetur ac divinum solatium fratribus ob Christi Nomen patientibus imploretur. (Adnexum IV: *Relatio Generalis: Ratio modorum* 7). Cf. E/3509.